

T.C.
ERCIYES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANABİLİM DALI
ULUSLARARASI İLİŞKİLER BİLİM DALI

ULUSLARARASI NORM İNŞASINDA KÜLTÜREL BENZERLİK:
ERASMUS+'IN AB BÜTÜNLEŞME SÜRECİNE ETKİLERİ
(Yüksek Lisans Tezi)

Hazırlayan
Nimet BULUT

Danışman
Prof. Dr. Ayşe Aslıhan ÇELENK

Haziran 2018
KAYSERİ

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK

Bu çalışmadaki tüm bilgilerin, akademik ve etik kurallara uygun bir şekilde elde edildiğini beyan ederim. Aynı zamanda bu kural ve davranışların gerektirdiği gibi, bu çalışmanın özünde olmayan tüm materyal ve sonuçları tam olarak aktardığımı ve referans gösterdiğimi belirtirim.

Adı-Soyadı: Nimet Bulut

İmza:

T.C.
ERCIYES ÜNİVERSİTESİ
REKTÖRLÜĞÜ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Tez Başlığı: Uluslararası Norm İnşasında Kültürel Benzerlik: Erasmus+'ın AB Bütünleşme Sürecine Etkileri

Yukarıda başlığı gösterilen tez çalışmamın a) Giriş, b) Ana bölümler ve c) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 80 sayfalık kısmına ilişkin, 13/06/2018 tarihinde **Turnitin** intihal programından aşağıda belirtilen filtreleme uygulanarak alınmış olan özgünlük raporuna göre, tezimin benzerlik oranı: % 17'dir.

Uygulanan filtrelemeler:

- 1- Giriş dahil
- 2- Ana Bölümler dahil
- 3- Sonuç dahil
- 4- Alıntılar dahil/hariç
- 5- Kapak hariç
- 6- Önsöz ve Teşekkür hariç
- 7- İçindekiler hariç
- 8- Kaynakça hariç
- 9- Özet hariç
- 10- Yedi (7) kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez İntihal Raporu Uygulama Esaslarını inceledim ve bu uygulama esaslarında belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini, aksinin tespit edileceği muhtemel durumlarda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini bilgilerinize arz ederim. 13/06/2018

Adı Soyadı	:NİMET BULUT
Öğrenci No	:4032631403
Anabilim Dalı	:ULUSLARARASI İLİŞKİLER
Bilim Dalı	
Program Adı	

Danışman: Adı/İmza

Prof. Dr. A. Alihan Celik

Nimet BULUT

Öğrenci Adı/İmza

YÖNERGEYE UYGUNLUK SAYFASI

Uluslararası Norm İnşasında Kültürel Benzerlik: Erasmus+'ın AB Bütünleşme Sürecine Etkileri adlı Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Lisansüstü Tez Önerisi ve Tez Yazma Yönergesi'ne uygun olarak hazırlanmıştır.

Tezi Hazırlayan
Nimet BULUT

Danışman
Prof. Dr. Aslıhan ÇELENK

Uluslararası İlişkiler ABD Başkanı
Prof. Dr. Aslıhan ÇELENK

KABUL VE ONAY

Prof. Dr. Aslıhan ÇELENK danışmanlığında **Nimet BULUT** tarafından hazırlanan “**Uluslararası Norm İnşasında Kültürel Benzerlik: Erasmus+’ın AB Bütünleşme Sürecine Etkileri** ” adlı bu çalışma, jürimiz tarafından Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü **Uluslararası İlişkiler** Anabilim Dalında **Yüksek Lisans** tezi olarak kabul edilmiştir.

29./06./2018

JÜRİ:

Danışman : Prof. Dr. Ayşe Aslıhan ÇELENK

Üye : Dr. Öğretim Üyesi Elif BENGÜ

Üye : Dr. Öğretim Üyesi Gökçe MARAŞ

ONAY:

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulunun 09./07./2018 tarih ve 27.....sayılı kararı ile onaylanmıştır.

Prof. Dr. Celaleddin ÇELİK
Enstitü Müdürü

09./07./2018

TEŞEKKÜRLER

İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü Lisans Mezunu olarak Uluslararası İlişkiler Bölümünde Yüksek Lisans Tez konusu belirlemek başlangıçta benim için çok zor olmuştu. Yüksek Lisansın ilk yılında AB bütünleşmesi üzerine çalışmaya karar vermiştim. Ancak mesleğimin Erasmus Kurum Koordinatör Yardımcısı olması nedeniyle AB bütünleşmesinde Erasmus'u ele almaya karar verdim.

Her şeyden önce tezimin araştırılması, yazıya dökülmesi ve sonuçlandırılması sırasında bilgi birikimi ve deneyimi ile bu çalışmaya yön veren ve yardımlarını esirgemeyen saygıdeğer danışman hocam Prof. Dr. Aslıhan ÇELENK'e,

Erasmus+'ı tez konuma entegre etmemde bana yardımcı olan Erasmus Kurum Koordinatörüm Zeynep Tuğçe ÇİFTÇİBAŞI GÜÇ'e,

Anket çalışmamın yürütülmesinde desteklerini esirgemeyen Öğr. Gör. Aytaç UZUNLAS, arkadaşlarım Ar. Gör. Yeşim İPEKÇİ, Çağatay Kerem DÖNMEZ ve tüm öğrencilerime,

Hayatım boyunca beni maddi ve manevi olarak her zaman destekleyen babam Murat POYRAZ, annem Selma POYRAZ, anneannem Şükran SEZGİN, dedem Yavuz SEZGİN'e,

Yüksek Lisansa başlamam için beni teşvik edip bütün bu zorlu süreçte her türlü yardımı esirgemeyen ve her zaman yanımda olan eşim Yunus Emre BULUT'a,

Ve son olarak da son dönemde hep benimle olan ve motivasyonumu artıran henüz doğmamış minik kızıma teşekkür ederim.

Nimet BULUT
Kayseri, Haziran 2018

**ULUSLARARASI NORM İNŞASINDA KÜLTÜREL BENZERLİK:
ERASMUS+'IN AB BÜTÜNLEŞME SÜRECİNE ETKİLERİ**

Nimet BULUT

Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

Yüksek Lisans Tezi, Mayıs 2018

Danışman: Prof. Dr. Aslıhan ÇELENK

ÖZET

Avrupa Birliği (AB) Avrupa'da barışın sağlanması ve ekonomik, sosyal ve kültürel birliğin oluşturulması amacıyla faaliyet gösteren ulus-üstü bir yapılanmadır. İlk olarak ekonomik amaçla kurulan bu Birlik daha sonra genişleme ve derinleşme politikalarının da etkisiyle bütünleşme sürecine girmiştir. AB'nin bütünleşme sürecinde ticaret, tarım, çevre, gümrük birliği ve sosyal konular gibi alanlarda politikaları bulunmaktadır. Bu politikalardan birisi de AB eğitim politikaları ve programlarıdır. 'Avrupalılaşma' ve 'Avrupa kültürü' kavramlarının yaygınlaşmasını kolaylaştıran ve kültür birliğinin sağlanmasına katkıda bulunan bu eğitim politikaları bütünleşme sürecini etkilemektedir. AB eğitim politikalarından hibe programı Erasmus+ özellikle yükseköğretim ve gençlik alanında çalışmalarıyla bütünleşme sürecine katkı sağlamaktadır.

Uluslararası ilişkiler disiplinde aktörleri, yapıları, kurumları, süreçleri ve tüm bunlar arasındaki ilişkileri inceleyen teoriler bulunmaktadır. Bu teoriler aktörlerin ve yapıların eylemlerini neden-sonuç ilişkisi içinde ele almaktadır. Buna göre uluslararası ilişkiler teorilerinden birisi olan inşacılık teorisi uluslararası norm ve kimliklerin inşasını incelemektedir. Bu teori uluslararası norm inşasında kültürel benzerliğin olumlu etkileri üzerinde durmakta ve kültürel etkileşimin ve benzeşmenin uluslararası normların şekillenmesine katkı sağladığını savunmaktadır.

AB, norm yapıcı bir aktör olarak oluşturduğu birlik politikalarının diğer devletler tarafından kolayca benimsenmesi için öncelikle AB'de ortak bir Avrupa kültürü meydana getirmeye çalışmaktadır. Norm inşasında kültürel eşleşmenin olumlu

etkisine dayanarak AB öncelikle üye devletler arasında kültürel uyum ve kültür birliği meydana getirmeye çalışmaktadır. Eğitim politikalarından Erasmus+'ın yükseköğretim bireylerin öğrenme hareketliliği programları ile kültürlerarası iletişim, ortak dil oluşturma ve eğitimde işbirliği alanlarında getirdiği yenilikler bütünleşme sürecinde ayrı bir öneme sahiptir. Erasmus+ sunduğu değişim fırsatları ile farklı dil ve kültürlerle tanışma ve eğitimde işbirliği imkanı sağlamaktadır. Bu faaliyet AB bütünleşme sürecindeki Avrupa vatandaşlığı hedefine de kolaylık sağlamaktadır. Temel hedefi kültürel birlik olan bu program AB'nin ortak birlik politikalarının diğer ülkeler tarafından kolaylıkla benimsenmesi ve iç ve dış siyasette içselleştirilmesini kolaylaştırmaktadır.

Bu çalışmada uluslararası norm inşa edilmesinde kültürel benzerliğin olumlu katkıları çerçevesinde AB eğitim programlarından Erasmus+'ın AB bütünleşme sürecine katkıları üzerinde durulacaktır. Yükseköğretim hareketlilik faaliyetine katılmış olan deneyim sahibi katılımcıların değerlendirmeleri ışığında bütünleşme sürecinin Erasmus+ programından kültürlerarası iletişim, ortak dil oluşturma ve eğitimde işbirliği alanlarında nasıl olumlu olarak etkilendiği tartışılacaktır. Yapılan araştırma sonuçlarıyla Erasmus+'ın kültürel birlik hedefleri ve çalışmalarının AB'nin norm inşası ve bu normların üye devletler arasında yayılmasına katkıları üzerinde durulacaktır. Erasmus+ bireylerin kültürlerarası öğrenme ortamına katılmasına olanak sağlamaktadır. Anket çalışmasını uygulayan katılımcıların görüşleri ile Erasmus+ hareketliliğinin kültürel benzeşmeye katkısı incelenecektir. Erasmus+ kültürel benzeşmeye katkıda bulunarak katılımcıların Avrupalılaşmasına ve Avrupalı olma bilincinin gelişmesine fayda sağlamaktadır. Böylelikle AB kendisine üye olan ülkeler arasında normlarını kolaylıkla yaymaktadır.

Anahtar Kelimler: Norm inşasında kültürel benzerlik, AB bütünleşme süreci, AB'nin eğitim politikaları, Erasmus+

**CULTURAL MATCH IN NORM CREATION:
THE IMPACT OF ERASMUS+ ON EU ENTEGRATION PROCESS
Nimet BULUT**

Erciyes University, Institute of Social Sciences

Master Thesis, May 2018

Consultant: Prof. Dr. Ashhan ÇELENK

ABSTRACT

The European Union (EU), which is a supranational organization, was founded in order to foster economic cooperation between countries at the beginning. Under the influence of enlargement and deepening waves, the process of further integration has started in the EU. In this integration process, the EU has evolved into an organization involving policy areas, from climate, environment and health to external relations, security, justice and education. One of these areas is the EU education policies and programs. Education policy is a mechanism that contributes to the building of “European norms” and a “European culture”.

As a supranational organization, the EU is a norm maker actor and its member states are norm takers. The Union is trying to create norms to be adopted by the member states. In the norm creation, cultural match contributes to the dissemination of norms between the countries. Therefore, in order to facilitate the adoption of the norms by the states, the EU promotes cultural unity and match between the member states. One of the educational programs of the EU, Erasmus+ Higher Education Learning Mobility of Individuals Programme provides an intercultural learning environment for the participants. It contributes to the development of “European citizenship” and “Europeanization” concepts. Erasmus + program also promotes EU integration process through cultural similarity and at the same time facilitates the dissemination and adoption of EU norms among the member countries.

In this study, firstly Constructivist theory, which is one of the important theories of international relations discipline, will be discussed and the impact of the cultural match in the international norm creation will be analysed. And then the history and policies of the EU will be mentioned briefly and the EU educational

programs will be explained. The historical processes of these programs will be briefly described. In the final part Erasmus+ mobility program will be explained. During this research quantitative research methods will be used and it will be supported with survey method. A survey will be applied to 75 Erasmus participants and the findings supporting the research topic will be analysed. Through the participants' opinions about their mobility, the contribution of Erasmus + mobility to cultural similarity will be examined. Contributing to cultural match, Erasmus + enables the Europeanization of participants and the development of Europeanism. Thus, the EU easily spreads its norms among the member countries.

Key Words: Cultural match in norm creation, the EU integration process, the EU education policies, Erasmus+

İÇİNDEKİLER

ULUSLARARASI NORM İNŞASINDA KÜLTÜREL BENZERLİK: ERASMUS+'IN AB BÜTÜNLEŞME SÜRECİNE ETKİLERİ

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK.....	II
YÖNERGEYE UYGUNLUK SAYFASI	IV
KABUL VE ONAY	V
TEŞEKKÜRLER.....	VI
ÖZET	VII
ABSTRACT.....	IX
İÇİNDEKİLER	XI
KISALTMALAR	XIV
GİRİŞ	1

1. BÖLÜM

ULUSLARARASI NORM İNŞASI

1.1. ULUSLARARASI İLİŞKİLER DISİPLİNİ VE TEORİLER.....	6
1.2. İnşacılık Teorisi.....	11
1.2.1. İnşacı Teoride Temel Kavramlar	16
1.2.2. İnşacılık Teorisi Perspektifinde Uluslararası Norm İnşası	18
1.3. Avrupalılaşıma: AB Normlarının Yayılma Süreci	21
1.4. Uluslararası Norm İnşasında Kültürel Benzerlik.....	23

2. BÖLÜM

AVRUPA BİRLİĞİ BÜTÜNLEŞME SÜRECİ VE AB EĞİTİM POLİTİKASI

2.1. Avrupa Birliği'nin Kuruluş ve Bütünleşme Süreci.....	27
2.1.1 AB'nin Kuruluş Süreci	28
2.1.2. AB'nin Bütünleşme Süreci	30
2.2. Avrupa Birliği Politikaları	33

2.3. AB Eğitim Politikaları	35
2.3.1. Avrupa Birliğinde Eğitim Politikalarının Tarihi Gelişim Süreci	36
2.3.2. Avrupa Birliği Eğitim Politikaları Genel Hedefleri	39
2.3.3. Avrupa Birliği Eğitim Programları	44

3. BÖLÜM

ERASMUS+ VE AB BÜTÜNLEŞME SÜRECİNE ETKİLERİ

3.1. Erasmus'un Tarihi Gelişim Süreci.....	50
3.2. Erasmus+'ın Amaçları ve Programa Katılan Ülkeler	52
3.3. Erasmus+'ın Faaliyet Alanları	54
3.3.1. Ana Eylem 1: Bireylerin Öğrenme Hareketliliği (KA1).....	55
3.3.2. Ana Eylem 2: Yenilik ve İyi Uygulama Değişimi için İşbirliği	58
3.3.3. Ana Eylem 3: Politika Reformuna Destek.....	60
3.3.4. Özel Eylem Programları: Jean Monnet Programı ve Spor Destekleri	61
3.4. Erasmus+ Yükseköğretimde Öğrenci ve Personel Hareketliliğinin AB Bütünleşmesine Katkıları.....	63
3.4.1. Erasmus+ Yükseköğretim Öğrenci ve Personel Hareketliliği	63
3.4.2. Erasmus+'ın Faydaları ve Bütünleşmeye Etkileri	67
3.5. Araştırmanın Yöntemi.....	70
3.5.1. Araştırma Probleminin Belirlenmesi	71
3.5.2. Eylem Alanının/Örnekleminin Belirlenmesi	72
3.5.3. Veri Toplama Tekniğinin Belirlenmesi	72
3.6. Bulgular	79
3.6.1. Gençlerin Erasmus+ Programının Avrupa Bütünleşmesine Katkısına İlişkin Görüşleri	81
3.6.2. Gençlerin Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne Üye Olma İhtimaline İlişkin Görüşleri	83
3.6.3. Katılımcıların Erasmus+ Hareketliliği Sonrasında “Avrupalı Olmak” Konusundaki Görüşleri	84
3.6.4. Katılımcıların Erasmus+ Hareketliliği Sırasında Avrupalı gibi Hissetmelerine İlişkin Görüşleri	85

3.6.5. Katılımcıların Erasmus+ Hareketliliğinin Avrupalılaşmaya Katkısına İlişkin Görüşleri	86
SONUÇ.....	88
EKLER.....	90
KAYNAKÇA	116
ÖZGEÇMİŞ.....	124

KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AGH	: Avrupa Gönüllü Hizmeti
AKÇT	: Avrupa Kömür Çelik Topluluğu
AKTS	: Avrupa Kredi Transfer Sistemi
EU	: European Union
NATO	: Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü
OLS	: Online Language Support
STK	: Sivil Toplum Kurulu

GİRİŞ

Uluslararası ilişkiler disiplinde aktörlerin davranışlarını inceleyen teorilerden inşacılık teorisi ana akım teorilerin aksine aktör davranışlarının normatif ve düşünsel yapılar tarafından inşa edildiğini savunmaktadır. Sosyal teori olarak da bilinen inşacılık teorisine göre aktörler sosyal varlıklar olarak sosyal bir çevre içinde bulunmaktadır. Uluslararası normlar, fikirler, ortak anlayış ve kurallar ile söylemler bir araya gelerek sosyo-kültürel yapıyı oluşturmaktadır. Normlar ve kimlikler aktör davranışlarını etkilemekte ve bu davranışlardan etkilenmektedir. İnşacılık teorisinde uluslararası norm inşası belirli aşamalardan geçmektedir. Normların ortaya çıkışı, yayılması, içselleştirilmesi, yerelleşmesi ve sosyalleşmesi gibi mekanizmaları etkileyen en önemli unsur kültürdür. Uluslararası norm inşasında kültürel benzerlik norm oluşumunu ve yaygınlaşmasını kolaylaştırmaktadır. Norm yapıcılar tarafından oluşturulan normlar norm yapıcılarla kültürel olarak benzeyen norm alıcılar tarafından kolaylıkla ve hızlı bir şekilde benimsenmekte ve içselleştirilmektedir. Kültürel eşleşme ya da benzerlik uluslararası norm inşa edilmesinde olumlu bir etki olarak görülmektedir.

İnşacı yaklaşıma göre uluslararası örgütler devletleri etkileyen önemli unsurlardan birisi olarak görülmektedir. Bu teoriye göre uluslararası örgütler diğer aktörlerin de içinde bulunduğu sosyal mekanlar olarak görülmekte ve sosyal etkileşime açık oldukları için devletleri derinden etkilemektedir. Sosyal etkileşim nedeniyle uluslararası örgütler içinde uluslararası normlar devletler tarafından daha kolay benimsenmekte ve iç siyasete entegre edilmektedir. Ulus-üstü bir yapılanma olan AB de uluslararası normları üyeleri arasında kolaylıkla yaymaktadır. Bununla birlikte AB'nin eğitim politikaları ile 'Avrupa Kültürü' yani kültür birliği sağlama çabaları uluslararası norm inşasında kültürel benzerliğin olumlu etkisi kapsamında değerlendirilebilir. Norm inşasında kültürel eşleşme, oluşturulan normların kolaylıkla diğer ülkelerde içselleştirilmesini sağlamaktadır. AB de oluşturduğu normların üye ülkelerinde benimsenmesi için ortak politikalarını bütünleşme ve Avrupalılaşmayı kolaylaştıracak şekilde belirlemektedir.

AB ilk olarak ekonomik amaçla kurulmuş daha sonra genişleme ve derinleşme politikalarının da etkisiyle bütünleşme sürecine girmiştir. AB’de genişleme ve derinleşme politikaları arttıkça AB’nin faaliyet gösterdiği alanlar ve uyguladığı politikalar da genişlemiştir. AB bütünleşme sürecinde ticaret, gümrük, tarım, çevre konuları ve sosyal konularda politikalar benimsemiştir. Birliğin bütünleşme sürecine katkı sağlayan bu politikalardan birisi de eğitim politikalarıdır. Eğitim politikaları ‘Avrupahılaşma’ ve ‘Avrupa kültürü’ kavramlarının yaygınlaşmasını kolaylaştırarak kültür birliğinin sağlanmasına katkıda bulunmaktadır. Bu durum AB bütünleşme sürecine de olumlu olarak yansımaktadır. AB eğitim politikalarından birisi de gençleri ve değişim hareketliliklerini destekleyen hibe programlarıdır. Hibe programları ile öncelikli olarak kişilerin yaş, cinsiyet ve eğitim geçmişlerine bakılmaksızın kişisel gelişimlerine katkı sağlanması, yeni beceriler kazandırılması ve istihdam olanaklarının artırılması amaçlanmaktadır.

Bilimsel ve teknolojik gelişmelerin etkisiyle AB devletlerinin bir arada olmak için yalnızca ekonomik değil sosyal, siyasal ve kültürel etkenlere de ihtiyaç duydukları anlaşılmıştır. Bu nedenle AB’nin ekonomik politikaları yetersiz kalmaya başlamıştır. Kültür ve eğitim alanlarında da politikalar yürütölmeye başlanmıştır. AB’nin eğitim alanındaki hibe programlarından Erasmus+ eğitim ve kültür alanında bütünleşmeye katkı sağlamaktadır. Özellikle yükseköğretim ve gençlik alanındaki hareketlilik AB üyesi devletler arasında kültürlerarası iletişimi kolaylaştırmakta ve Avrupahılaşmanın yaygınlaşmasında etkili olmaktadır. Bununla birlikte 2015 yılında başlatılan ortak ölkelerle hareketlilik programı kapsamında sadece program ölkelerinin değil ortak ölkelerdeki personel ve öğrencilerin hareketliliği de amaçlanmaktadır. Bireylerin öğrenme hareketliliği ile hem üniversite öğrencileri hem de personeli program ölkelerini ziyaret etmektedir. Bu süreçte farklı ölkelerin eğitim sistemleri ve kültürleri öğrenilmektedir. Son yıllarda yapılan Çevrimiçi dil sınavları ve kurslarıyla Erasmusun yabancı dil gelişimine etkisi de değerlendirilmektedir. Katılımcılar hareketlilik gerçekleştirdikleri ölkelerin dillerini ve kültürlerini daha rahat tanımaktadırlar.

AB’nin eğitim politikası ile Avrupahılaşma üzerine alanda çalışmalar bulunmaktadır. Araştırmacı Nafsika Alexiadou “Avrupahılaşma ve Eğitim Politikası”

adlı çalışmasında Avrupa bütünleşme sürecinde eğitim politikasının yeri ve eğitim politikalarının Avrupalılaşma kavramı ile ilişkisi ele alınmıştır.¹ Alexiadou gibi Juan Diez Medrano da “Avrupalılaşma ve Avrupa Toplumu’nun doğuşu” adlı çalışmasında Avrupa bütünleşme sürecini sosyolojik açıdan incelemekte ve bütünleşme sürecinde Avrupalılaşma kavramını açıklamaktadır.² Avrupalılaşmanın oluşmasında eğitimin rolü ile ilgili olarak Aaro Ollikainen “Avrupa Eğitimi, Avrupa Vatandaşlığı? Eğitimin Avrupalılaşma üzerindeki Etkisi” adlı çalışmasında AB eğitim programlarının Avrupalılaşma üzerindeki katkısını ele almaktadır.³ Torben Heinze ve Christoph Knill Bologna sürecinin etkileri üzerine bir çalışma ele almışlardır. Bu çalışmada Bologna sürecinin Avrupa yükseköğretim sistemleri üzerindeki etkileri incelenmiştir.⁴ Bir diğer araştırmacı Hans De Wit ise yükseköğretim kurumlarının uluslararasılaşması üzerine bir çalışma yürütmüştür. Bu çalışmada uluslararasılaşma konusunun uluslararası ve kültürlerarası boyutları ele alınmıştır.⁵

AB eğitim programlarından Erasmus’un yükseköğretim kurumlarındaki etkileri ve faydaları üzerine yapılmış değerlendirmeler mevcuttur. Kathrin Eitel’in “Kültürel Globalleşme ve Değişim Programı Erasmus: Kurumsal ve Kültürel Benzeştirme” adlı çalışmasında Erasmus’un yalnızca bireysel değil Avrupa çapında bir değişim olduğu ve AB’nin bu değişim programı ile Avrupalı olma bilincini güçlendirmeyi hedeflediği savunulmaktadır.⁶ Bir başka araştırmacı Sibel Yıkılmaz tez çalışmasında hibe programlarını AB’nin yumuşak gücü olarak analiz etmiştir. Yıkılmaz, çalışmasında eğitim ve hareketlilik projelerinin Avrupalı olma bilincine ve AB ve Türkiye arasındaki ilişkilere etkilerini de incelemiştir.⁷ Bununla birlikte

¹ Nafsika Alexiadou, “Europeanization and Education Policy”, *World Yearbook of Education 2005: Globalization and Nationalism in Education*, London: RoutledgeFalmer, s.128-146.

² Juan Diez Medrano, “Europeanization and the Emergence of a European Society”, 2008. s.1-28. <https://ecpr.eu/Filestore/PaperProposal/9bcddec60-d3e8-4edd-bbed-3eb316ae98b1.pdf>.

³ Aaro Ollikainen, “European Education, European Citizenship? On the Role of Education in Constructing Europeaness”, *European Union*, C.32, S.2., 2000. s.6-21.

⁴ Torben Heinze ve Christoph Knill, “Analysing the differential impact of the Bologna Process: Theoretical considerations on national conditions for international policy convergence”, 2008. C.56.S.4., s.493-510.

⁵ Hans De Wit, *Internationalization of higher education in the United States of America and Europe: a historical, comparative, and conceptual analysis*. Westport, Conn: Greenwood Yayınları, 2002.

⁶ Kathrin Eitel, *Cultural Globalization and the exchange program 'Erasmus': An institutional and cultural homogenization?*, 2010.

⁷ Sibel Yıkılmaz, *EU's Soft Power Instruments: Case Study of Funding Programs for Turkey*, Cologne Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Avrupa Çalışmaları ana Bilim Dalı, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2014. s.1-65

Erasmus'un AB bütünleşme sürecine katkıları uluslararası ilişkiler teorileri çerçevesinde fazlaca ele alınmış bir konu değildir. Erasmus'un uluslararası tecrübe, çok kültürlü ortamda eğitim ya da staj, kişisel gelişim, uluslararası network oluşturma, farklı ülkelerin eğitim sistemini tanıma gibi katkıları herkes tarafından bilinen katkılardır. Bu katkılar programın üniversitelere ve öğrencilere kazandırdığı faydalar olarak adlandırılmaktadır. Bunların dışında Erasmus'un bir de topluma kazandırdığı faydalar vardır. Bu faydalar da ülkenin tanıtımı, eğitimde kalitenin artırılması, üniversite ve iş dünyası arasında işbirliğinin yaygınlaştırılması, dil ve kültür tanıtımı olarak sıralanmaktadır. Bütün bu toplumsal kazanımlara ek olarak bir de Erasmus'un AB entegrasyon sürecine katkıları vardır. Yükseköğretim kurumlarında yapılan değerlendirmelerde Erasmus'un bütün kazanımlarından söz edilirken entegrasyon sürecine olan etkileri üzerinde çok durulmamaktadır. Özellikle de norm inşasında kültürel benzeşmenin önemi ve Erasmus'un AB bütünleşme sürecine etkileri arasındaki ilişki ele alınarak bir çalışma yapılmamıştır. Bu nedenle bu çalışmada Erasmus hareketliliğinin kültürel benzerlik etkisiyle AB bütünleşme sürecine olan katkıları üzerinde durulacaktır. Bu çalışma ile Erasmus'un yalnızca maddi destek sağlayan bir hibe programı olmadığı özellikle entegrasyona sağladığı faydalarla AB bütünleşme süreci için çok önemli bir role sahip olduğu anlatılacaktır. Çalışmanın amacı Erasmus alanında çalışan uzmanların entegrasyon ve Erasmus ilişkisi konusundaki farkındalığını artırmak ve konuyu teorik bir perspektiften ele almaktır.

Bu çalışmada öncelikli olarak literatür taraması yapılacaktır. Öncelikle çalışmanın ilk bölümü olan "Uluslararası Norm Oluşmasında Kültürel Benzerlik" konusu üzerine incelemeler yapılacak daha sonra bu çerçevede AB Bütünleşmesi ve Erasmus'un AB bütünleşmesi içinde rolleri ele alınacaktır. Çalışmanın analiz yöntemi anket metodudur. Bu anket çalışması ile Erasmus katılımcılarının deneyimleri analiz edilecektir. Anket hazırlanıp uygulandıktan sonra değerlendirmeler yapılacaktır. Son bölümde kaynaklardan alınan notlar ve anket uygulamaları sonucunda elde edilen nicel ve nitel veriler ele alınacaktır.

Çalışmanın ilk bölümünde genel olarak uluslararası ilişkiler disiplininin nasıl oluştuğu ve ana akım teorilerden bahsedilecektir. Öncelikle uluslararası ilişkiler disiplindeki üç önemli tartışma üzerinde durulacaktır. Ardından eleştirel teorilerin

ortaya çıkmasıyla birlikte önem kazanan ve ana akım teorilerin karşısında duran inşacı teori anlatılacaktır. Teorinin açıklamasının ardından inşacı yaklaşımda norm inşası anlatılacaktır. Son olarak bu çalışmanın temelini oluşturan “Uluslararası Norm İnşasında Kültürel Benzerlik” ve “Avrupalılaşıma” konuları birlikte ele alınacak ve birinci bölüm sonlandırılacaktır.

İkinci bölümde bu çalışmanın diğer yarısını oluşturan AB çerçevesi çizilecektir. Öncelikle kısaca AB’nin kuruluş sürecinden bahsedilecektir. Ardından AB politikaları ele alınacak ve bu politikalardan AB bütünleşme sürecinde önemli bir role sahip olan eğitim politikaları açıklanacaktır. Eğitim politikaları içinde kültürel birliğin sağlanmasını hedefleyen ve bir hibe programı olan Erasmus+ anlatılacak ve Erasmus+’ın AB bütünleşme sürecindeki rolü tartışılacaktır. Bu bölümün sonunda norm inşasında kültürel benzerliğin olumlu etkileri ışığında Erasmus+ın bütünleşmeye sunduğu katkılar ele alınacaktır.

Üçüncü yani son bölüm Erasmus+’ın tarihi gelişim süreci ile başlatılacaktır. Programın amaçları ve programdan yararlanan ülkeler anlatılacaktır. Erasmus+ içinde yer alan faaliyetler açıklandıktan sonra bu programlardan yükseköğretimde eğitime en çok katkı sağlayan bireylerin öğrenme hareketliliği ve bunun içinde yer alan alt faaliyetler olarak öğrenci ve personel hareketliliği ele alınacaktır. Bu bölümde bireylerin öğrenme hareketliliği ile kültürlerarası öğrenme, dil becerisi ve eğitimde birlik alanlarına yapılan katkılar açıklanacaktır. Ardından çalışmada kullanılan yöntemlerden bahsedilecektir. Son kısma gelindiğinde ise katılımcılara yapılan anket sonuçları incelenecektir. Bu anket Erasmus staj ve öğrenim hareketliliği faaliyetinden yararlanan yetmiş beş farklı katılımcıya uygulanmıştır. Hareketlilikler on dört farklı Avrupa ülkesinde gerçekleşmiştir. Katılımcıların görüşleri ışığında bu çalışmanın temelini oluşturan norm inşası perspektifinde Erasmus+ programının AB bütünleşme sürecine nasıl katkı sağladığı açıklanacaktır. Sonuç bölümünde çalışmanın konusu ve amacı yeniden ele alınarak teorik çerçevede elde edilen sonuçlar paylaşılacaktır.

1. BÖLÜM

ULUSLARARASI NORM İNŞASI

Bu bölümde öncelikle uluslararası ilişkiler disiplininin tarihi, bir disiplin olarak nasıl ortaya çıktığı anlatılmaktadır. Ardından uluslararası ilişkiler disiplininde devlet davranışlarının neden-sonuç ilişkisi içerisinde incelemeye çalışan teorilerin ortaya çıkış aşamalarından bahsedilmektedir. Bu aşamada ana akım teorilerine kısaca değinilerek uluslararası ilişkiler disiplinindeki üç önemli tartışma üzerinde durulmaktadır. Daha sonra üçüncü tartışmanın sonunda eleştirel teorilerin ortaya çıkmasıyla birlikte önem kazanan ve ana akım teorilerin karşısında duran inşacı teori anlatılmaktadır. İnşacı teori açıklanırken teorinin Alexander Wendt, Christian Reus-Smit, Nicholas Onuf, John Gerard Ruggie ve Friedrich Kratochwil gibi önde gelen isimlerin çalışmalarından yararlanılmaktadır. İnşacı yaklaşımın açıklamasının ardından norm inşası konusu anlatılmaktadır. Son olarak bu çalışmanın temelini oluşturan “Uluslararası Norm İnşasında Kültürel Benzerlik” ve “Avrupalılaşıma” konuları birlikte ele alınarak birinci bölüm sonlandırılmaktadır.

1.1. Uluslararası İlişkiler Disiplini ve Teoriler

Toplumların ve devletlerin ilk kuruldukları zamandan beri insanlar tek başlarına değil birlik içinde yaşamaktadırlar. Bu edenle insan sosyal bir varlık olarak ve bulunduğu sosyal çevresi ile olan ilişkiler de sosyal ilişkiler olarak adlandırılmaktadır. Uluslararası ilişkiler de insan ilişkilerine örnek olan bir tür olduğu için bunlar da sosyal ilişkiler olarak adlandırılabilir. Uluslararası ilişkiler bireylerin ait olduğu toplumlar arasındaki ilişkilerdir. Wendt’e göre uluslararası ilişkiler sosyal bilimleri birimleri, yapıları ve süreçler arasındaki ilişkileri anlamak ve analiz etmek

için oluşmuştur.⁸ Bu açıklamadan da uluslararası ilişkilerin sosyal ilişkiler olduğu sonucuna ulaşılabilmektedir. Uluslararası ilişkiler disiplini devletler arasında bölünmüş dünyanın hem deneyimsel hem de normatif köken ve sonuçlarının incelemesi olarak tanımlanmaktadır. Bu şekilde tanımlanan uluslararası ilişkiler çok geniş bir disiplindir. Diplomasi, dış politika analizi, karşılaştırmalı siyaset, tarihsel sosyoloji, uluslararası siyasi ekonomi, uluslararası tarih, stratejik araştırmalar ve askeri meseleler ve uluslararası ilişkiler teorileri disiplinin içinde yer alan çalışma alanlarıdır.⁹ Uluslar arasındaki ilişkiler olarak geçmişi ilk kurulan devletler arasındaki ilişkilere kadar dayanmasına rağmen uluslararası ilişkilerin bugün kullanılan anlamıyla ortaya çıkışı ve disiplin olarak araştırılmaya başlanması farklıdır.

Toplumlararası ilişkilerin bir türü olarak uluslararası ilişkiler bugün kullanılan anlamıyla ilk kez 15. ve 16. yüzyıllarda Avrupa’da ulus-devletin doğuşu yani Westphalia Anlaşması ile ortaya çıkmıştır.¹⁰ Uluslararası ilişkilerin tarihi Westphalia Anlaşmasına kadar dayanmasına rağmen bir disiplin olarak ortaya çıkması Birinci Dünya Savaşı sonrası döneme denk gelmektedir.¹¹ Büyük bir savaştan çıkan insanlar bir daha aynı durumu yaşamak istemedikleri için bu savaşların nasıl önlenebileceğini tartışmaya başlamıştır. Bu ortamda uluslararası ilişkiler disiplini tartışmaları ele alarak açıklamalar getirmeye çalışmıştır. Büyük bir savaşın travmaları sonrasında ortaya çıkan disiplinin ilk çalışma alanlarını daha çok savaş, çatışma, işbirliği ve barış konuları meşgul etmektedir.¹² Edward H. Carr’ın da söylediği gibi uluslararası siyaset bilimi büyük ve yıkıcı bir savaştan doğmuştur. Savaşı önlemeye yönelik çabalar araştırmanın başlangıçtaki gidişatı ve yönünü belirlemiştir.¹³ İlerleyen zamanda disiplinin şekillenmesini sağlayan üç temel tartışma ortaya çıkmıştır. Disiplin içerisindeki bu tartışmalar uluslararası ilişkilerin ne olduğu ve nasıl olması

⁸ Alexander Wendt, “Anarchy is What States Make of It: The Social Construction of Power Politics”, *International Organization*, C. 46, S. 2. 1992. s.422.

⁹ Martin Griffiths ve Terry O’Callaghan, *International Relations: The Key Concepts*, London and New York: Routledge, 2012. s. vii.

¹⁰ Peter Stirk , “The Westphalian Model, Sovereignty and Law in Fin-de-siècle German International Theory”, *International Relations*, C. 19, S. 2. 2005.s. 154.

¹¹ Richard Little, “Historiography and International Relations”, *Review of International Studies*, C. 25, S. 2. 1999. s.292

¹² Christian Reus-Smit, “The Strange Death of Liberal International Theory”, *European Journal of International Relations*, C. 12, S. 3. 2001. s.573.

¹³ Edward H. Carr, *The Twenty Years’ Crisis 1919–1939: An Introduction to the Study of International Relations*, London: Macmillan. 1939. s.8.

gerektiği ile ilgilidir.¹⁴ Çalışmanın temel teorisi olan inşacılık teorisinin ortaya çıkmasında etkili olan bu tartışmaların incelenmesi hem disiplinin hem de teorinin temelini anlamak açısından önemlidir.

Uluslararası ilişkiler disiplininin yapısını şekillendiren üç büyük tartışmadan ilki 1920 ve 1930'larda meydana gelen idealizm/realizm tartışmasıdır. Pek çok araştırmacı idealizm/realizm tartışmasının uluslararası ilişkiler disiplininin temel karakterini oluşturduğunu düşünmektedir.¹⁵ Geleneksel teoriler olarak da adlandırılan ilk ortaya çıkan teoriler realizm ve idealizmdir. Realizm 1930'lu yılların sonu ve 1940'lı yılların başında ortaya çıkmıştır. Realizmin en önemli savunucuları Edward H. Carr, Hans Morgenthau, John Herz, Robert Giplin ve Kenneth Waltz olarak sıralanabilir. Morgenthau realizmin temel ilkelerini altı maddede özetlemektedir. Bu ilkelere göre siyaset insan doğasında bulunan objektif ve rasyonel yasalara göre yönetilmektedir. Devletler güç çerçevesinde tanımlanan ulusal çıkarlara göre hareket etmektedirler. Uluslararası politika devlet çıkarlarının çatışma alanlarını oluşturmaktadır. Devletlerin dış politika eylemleri evrensel ahlaki değerlere göre değerlendirilmemektedir. Devletlerin çıkarlarına uygun seçimleri uluslararası ilişkilerin değerleri ile özleştirilmemektedir. Son ilke ise siyasetin kendi gerçekliği içinde ele alınması gerektiğidir.¹⁶ Morgenthau'nun ilkelerine göre realizmde temel olan güç ve çıkarlardır. Devletler güçleri çerçevesinde ulusal çıkarlarını oluşturmakta ve bu çıkarların eylemleri evrensel değerler ölçütünde değerlendirilmemektedir. Diğer taraftan idealistler realizmden farklı düşünmektedir. İdealizmin önde gelen düşünürleri Karl W. Deutch, Michael Doyle, Francis Fukuyama, Stanley Hoffman ve Robert O. Keohane realizmin karşısında durmaktadırlar. Keohane ve Nye idealizmin uluslararası siyaset dünyasını yalnızca devletlerin değil diğer aktörlerin de dünya politikalarına direk olarak katıldığı, hiyerarşinin olmadığı ve gücün etkisiz politika aracı olduğu bir dünya olarak tanımlamaktadır.¹⁷ Bu tanımdan anlaşılacağı üzere realizmin aksine idealizmde güç etkisiz elemandır. Hoffman gibi liberaller insan aklının gücü sayesinde savaşların önlenebileceğini ve barış ve işbirliği ortamının

¹⁴ Juanita Elias and Peter Sutch, *International Relations-The Basics*, London and New York: Routhledge, 2007.s.8.

¹⁵ Elias and Sutch, a.g.e., s.8.

¹⁶ Hans Morgenthau, *Politics among Nations: The Pursuit of Power and Peace*, Chicago, IL: University of Chicago Press. 1985. s.4-14.

¹⁷ Robert O. Keohane ve Joseph Nye, *Power and Interdependence: World Politics in Transition*, Boston, MA: Little, Brown.1977. s.24.

sağlanabileceğini savunmuştur.¹⁸ Diğer taraftan serbest ticaret idealistler tarafından işbirliği için bir çıkış yolu uluslararası çapta barışçıl bir araç olarak görülmüştür. Serbest ticaretin devletler arasındaki farklılıkları ortadan kaldırmakta ve bireyleri tek bir toplum içinde bir araya getirmektedir.¹⁹ Devlet merkezli güç ve çıkar ilişkisini ve çatışmanın kaçınılmaz olduğunu savunan realistlere karşı işbirliği ve barışın mümkün olduğunu savunan idealistlerin tartışması bu şekilde uluslararası ilişkiler disiplininin temelini oluşturmaktadır. İdealizm ve realizm uluslararası ilişkilerin geleneksel teorileri olduğu için bu ilk tartışma ayrı bir önem taşımaktadır.

İkinci ana tartışma 1950 ve 1970 yılları arasında etkili olan gelenekselcilik/davranışsalcılık (traditionalism/behavioralism) tartışmasıdır. 1950’li yıllar İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra devletlerin yeniden toparlanmaya çalıştığı yıllardır. Uluslararası ilişkiler sisteminde yeni değişiklikler meydana gelmiştir. Avrupa merkezli dünya sistemi sona ermiştir. Savaşın bıraktığı izleri iyileştirmek isteyen Avrupa devletleri bu durumdan birlikte kurtulmak için entegrasyon hareketi başlatmıştır. Tüm bu yeni gelişmeler 1930 ve 1940’lı yıllara damgasını vuran idealizm/realizm tartışmasının yönünü değiştirmiştir. Yeni yaşanan gelişmeler ışığında davranışsalcılar olarak adlandırılan pozitivist sosyal bilimciler geleneksel realistleri eleştirmişlerdir. Bu tartışma Morgenthau gibi uluslararası ilişkilerde güç politikasının temelini insan doğası ile açıklayan geleneksel realistlerle uluslararası ilişkilere doğa bilimleri metodolojisini uygulamaya çalışan pozitivist sosyal bilimcileri karşı karşıya getirmiştir.²⁰ Davranışsalcılar doğa bilimlerindeki araştırma yöntemlerinin kullanılarak uluslararası ilişkilerdeki kalıpların üzerine düşünebileceklerini ve geleceğe yönelik tahminlerde bulunabileceklerini iddia etmişlerdir.²¹ Davranışsalcılara göre bilimsel davranış belirli bir hedefe yöneldiğinde bunlar daha önceden tahmin edilebilmektedir.²² Davranışsalcılar kavramsallaştırma yerine kesinleşebilir olgular, tarihsel açıklama yerine genellikler, kanıtlamada mantığa dayanmak yerine veri toplama ve ampirik verilerle ifade edilebilir teori

¹⁸ Stanley Hoffman, “The Crisis of Liberal Internationalism”, *Foreign Policy*, C.98. 1995. s.161-3.

¹⁹ Scott Burchill “Liberalizm”, Scott Burchill & Andrew Linklater (der), *Uluslararası İlişkiler Teorileri*, 5. Baskı, İstanbul: Küre Yayınları, 2014. s.63.

²⁰ Elias and Sutch, a.g.e., s.10.

²¹ Charles A. McClelland, “International Relations: Wisdom or Science?”, James Rosenau (ed.), *International Politics and Foreign Policy* (New York: The Free Press).1969. s.4.

²² Edward Macneal, “Foundations of A Theory of Decision Making,” *et Cetera*, C.54, S.3. 1997.s.314.

üzerinde durarak gelenekselcilerle aralarına kesin bir çizgi çizmişlerdir.²³ Üstelik 1960'lı yıllarda davranışsalcılar 'milli çıkar' kavramı gözlemlenemez ve bilime aykırı olduğu için realistleri eleştirmişlerdir.²⁴ Buna karşın gelenekselciler doğa bilimlerinde kullanılan yöntemlerin sosyal bilimlerde kullanılamayacağını belirterek davranışsalcılara karşı çıkmıştır. George Liska'ya göre davranışsalcılar ve gelenekselcilerin tartışmaları arasında geçen dönem "heroic decade" yani "destansı on yıl" olarak adlandırılmaktadır. Liska'ya göre esas ayrım öncelikli olarak uluslararası ilişkilerle ilgilenenler ve esas olarak sosyal bilimlerin detaylandırılması ile ilgilenenler arasındadır.²⁵ Davranışsalcılar kendine has metotları ile uluslararası ilişkiler disiplininin siyaset bilimi ve felsefe gibi diğer disiplinlerden ayrılmasına yardımcı olmuştur. Böylelikle uluslararası ilişkilerin varlığını kanıtlayarak 1950 ve 1970'li yıllara damgasını vurmuşlardır.²⁶

Son olarak üçüncü büyük tartışma 1980'li yılları takip eden dönemde rasyonalistler ve eleştirel teorisyenler arasında ortaya çıkan tartışmadır. 1980'lerin ortasından itibaren yükselişe geçen eleştirel teoriler öncelikli olarak Uluslararası İlişkilerin hakim söylemlerinin temellerini yıkmakla ilgilenmektedir.²⁷ Eleştirel teorisyenler rasyonalistlerin doğal ve sosyal yaşamla ilgili nesnel, doğrulanabilir açıklamalar yapma girişimlerini eleştirmektedir. Bilgiyi ortaya çıkarmada tek bir bilimsel yöntem olmadığını pek çok yaklaşımının kullanılabileceğini belirtmektedirler. Ayrıca eleştirel teorisyenler rasyonalistlerin insan doğası ve davranışları anlayışına karşı çıkarak, aktörlerin kimliklerinin sosyal olarak inşa edildiğini ve çıkar ve davranışların ortaya çıkmasında kimliklerin önemli olduğunu savunmaktadırlar.²⁸ Buna karşılık rasyonalistler eleştirel teoriyi uluslararası ilişkilerin pratik dünyasına ilişkin söyleyebileceği pek somut bir şey olmamakla

²³ Michael Hass, *International Systems: A Behavioral Approach*, New York: Chandler Publishing, 1974.s.7.

²⁴ Alexander Wendt, *Social Theory of International Politics*, Cambridge: Cambridge Üniversitesi Yayınları, 2001.s.48.

²⁵ George Liska, "The Heroic Decade and After: International Relations as Events, Discipline, and Profession," SAIS, 1966, C.10, s.7.

²⁶ Brian C. Schmidt, "On the History and Historiography of International Relations," Walter Carlsnaes, (Der.), *Handbook of International Relations*, Londra: SAGE Yayınları, 2002, s.118.

²⁷ Christian Reus-Smit ve Richard Price, "Dangerous Liaisons? Critical International Theory and Constructivism", *European Journal of International Relations*, Londra SAGE Yayınları, 1998, C.4, S.3, s.263.

²⁸ Mark Hoffman, "Restructuring, Reconstruction, . Reinscription, Rearticulation: Four Voices in Critical International Theory", *Millennium: Journal of International Studies*. 1991.C.20, S.2., s.170.

suçlamaktadır.²⁹ Eleştirel teorisyenler modern ve post-modern olarak ikiye ayrılmaktadırlar. Eleştirel teorilerin genel önermeleri etrafında birleşen modern ve post-modern eleştirel teorisyenler neorealizm ve neoliberalizm gibi hakim rasyonalist teorilere rakip olarak ortaya çıkmışlardır.³⁰ Bununla birlikte bu iki eleştirel yaklaşım belirli noktalarda farklılık göstermektedir. Hoffman modern yaklaşımı eleştirel yorumlama post-modern yaklaşımı ise radikal yorumlama olarak ayırmaktadır. Hoffman'a göre postmodernistler temelciliğe karşı çıkmaktadır. Analitik ve etik bilgi iddialarının gerçekliğinin araştırılmasının alternatif deneyim ve bakış açılarının önünü kapattığına inanmaktadırlar. Diğer taraftan modern eleştirel teorisyenler böyle bir radikallikten uzak durmakta ve ahlak ve güç arasında bir bağlantı olduğuna inanmaktadırlar.³¹ Aralarında farklılıklar bulunmasına rağmen modern ve post-modern eleştirel teorisyenler arasında bir uçurum bulunmamaktadır. Üstelik rasyonalist teorisyenlere karşı aynı tarafta yer almaktadırlar. 1980'li yıllarda yaşanan bu tartışmanın temel eksenini o yıllarda rasyonalistler ve eleştirel teorisyenler arasındayken, ilerleyen yıllarda bu eksele rasyonalistler ve inşacılar olarak değişmiştir. Üçüncü tartışmanın yaşanmasının ardından sosyal teorilerden beslenen ve neorealizm ve neoliberalizm teorilerinin karşısında duran inşacılık teorisi rasyonalistlere rakip bir yaklaşım olarak ortaya çıkmıştır. İnşacıların eleştirel teorisyenler tarafından ihmal edilen konuları ele aldığı düşünülmektedir. Reus-Smit ve Price'a göre inşacıların dünya siyasetinin pek çok özelliğini aydınlatacak eleştirel sosyal teori yöntemleri, kavramsal çerçeveleri ve ontolojik varsayımları bulunmaktadır.³² Bir sonraki bölümde inşacılığın nasıl ortaya çıktığı, temel önermelerinin ve özelliklerinin neler olduğu üzerinde durulacaktır.

1.2. İnşacılık Teorisi

Rasyonalist teorilere rakip olarak ortaya çıkan inşacılık teorisi uluslararası eleştirel teorilerin yükseldiği dönemde ortaya çıkmıştır. Bu dönemde öncelikle inşacılığın doğduğu ortamın incelenmesi ve eleştirel teorilerin ortaya çıkmasına neden olan faktörlerin ele alınması gerekmektedir. 1980'li yıllardan sonra uluslararası sistemde değişiklikler meydana gelmeye başlamıştır. Devlet dışı aktörlerin sayısının

²⁹ Christian Reus-Smit, "Konstruktivizm", Scott Burchill&Andrew Linklater, (Der.), *Uluslararası İlişkiler Teorileri*, 5. Baskı, İstanbul: Küre Yayınları, 2014. s.285.

³⁰ Reus-Smit ve Price, a.g.m., s.261.

³¹ Mark Hoffman, a.g.m, s.170.

³² Reus-Smit ve Price, a.g.m, s.264.

artması, insan hakları sorunları, uluslararası kurumsal gelişmeler, kitle imha silahlarının ortaya çıkması, anarşi ve stratejik kültür gibi etkenler yeni eleştirel teorinin geliştirilmesine zemin hazırlamıştır. İnşacılık teorisinin ortaya çıkmasında etkili olan faktörlerden ilki neoliberaler ve neorealistlerin eleştirel teorisyenlerin eleştirilerine verdiği tepkidir.³³ Keohane'nin eleştirel teoriye yaklaşımı bunun en güzel örneklerinden birisidir. Keohane uluslararası ilişkilerin pek çok özelliğinin rasyonalist analizden uzak olduğunu kabul etmekte ve eleştirel teorinin uluslararası ilişkilerin öznelarası temellerine kurumsal yapı gibi önemli kavramlar getirdiğini belirtmektedir.³⁴ Keohane'nin rasyonalizmin kısıtlamalarının olduğuna dair bu itirafının eleştirel teorisyenlerin araştırmalarını hızlandırdığı ve yollarını açtığı varsayılmaktadır. Aslında Keohane'nin meydan okuması hem eleştirel teorisyenler için bir eleştiri hem de bir başlangıç olarak görülmektedir.³⁵ İnşacılık teorisinin ortaya çıkmasını tetikleyen ikinci faktör ise Soğuk Savaş'ın sona ermesidir. Sovyet bloğunun dağılması ve bunu takiben Sovyetler Birliği'nin yıkılması uluslararası ilişkiler teorisinin temellerini sarsmıştır. Bu durum eleştirel teorinin gelişmesinde iki önemli rol oynamaktadır. Öncelikle Soğuk Savaş'ın sona ermesi rasyonalist teorilerin özellikle de neorealizmin üstünlüğünü yok etmiştir. Rasyonalistler Soğuk Savaş'ı tahmin etmede başarısız olmuştur.³⁶ Kratochwil Soğuk Savaş'ın sona ermesini “zor bir test” olarak adlandırmış ve neorealizm uluslararası bu değişimi açıklayamadığı için testi geçememiştir.³⁷ Son faktör ise yeni ortaya çıkan kuşaklarla ilgilidir. 1990'ların ilk yıllarında eleştirel uluslararası ilişkiler teorisinin önermelerini benimseyen genç kuşak akademisyenler ortaya çıkmıştır. Yeni nesil akademisyenler eski soruları sorgulamaya ve eleştirel teori ile ilgili yeni sorular oluşturmaya başlamıştır. En önemlisi de yeni nesil eleştirel teorisyenler inşacıları dünya siyasetinin sosyal inşası ile ilgilendikleri için “inşacılar” olarak adlandırmıştır.³⁸ İnşacılar sosyal yaşamla ilgili üç temel ontolojik önermeyi ve bunların dünya siyasetine etkilerini incelemeye çalışmıştır.

³³ A.g.m., s.264.

³⁴ Robert O. Keohane, *International Institutions and State Power*, Boulder: Westview Yayınları, 1989, s.174.

³⁵ Reus-Smit ve Price, a.g.m., s.265.

³⁶ A.g.m.,265.

³⁷ Friedrich Kratochwil, “The Embarrassment of Changes: Neo-realism as the Science of Realpolitik Without Politics”, *Review of International Studies*, C.19, S.1, s. 63.

³⁸ Reus-Smit ve Price, a.g.m., s.266.

İnşacılık kavramına ilk kez ortaya çıkaran Onuf'a göre inşacılık maddi ve sosyal gerçeklikler arasında kesin bir ayrım yapmamaktadır. Ona göre materyal ve sosyal gerçeklikler birbirini tamamlamakta ve birbirinin varlığına hizmet etmektedir.³⁹ İnşacı teorisyenlere göre inşacılık teorisinin üç temel ontolojik önermesi bulunmaktadır. Bunlardan ilki materyal yapılar kadar normatif ve düşünsel yapıların da önemli olduğudur.⁴⁰ İnşacılara göre “maddi kaynaklar ancak aktörlerce paylaşılan ortak bilgi yapıları sayesinde anlam kazanmaktadır.”⁴¹ Kısacası inşacılar uluslararası politikanın yalnızca maddi açıdan ele alınmasına tepki ile yaklaşmakta ve dünya siyasetinin sosyal inşa alanı olduğunu savunmaktadır. İnşacı teorisyenlere göre yapılar sadece maddi değil aynı zamanda sosyal yanlarıyla da dikkate alınmalıdır.⁴² İkinci olarak inşacılar maddi olmayan yapıların aktörlerin kimliklerini belirlemelerini önemli görmektedirler. Onlara göre kimlikler çıkarları çıkarlar da eylemleri belirlemektedir. İnşacılar aktörlerin çıkarlarını nasıl oluşturduğunu anlamının uluslararası siyasi olayları açıklamada çok önemli olduğunu ve rasyonalistlerin bunu yanlış anladığını ya da göz ardı ettiğini savunmaktadır.⁴³ İnşacılar çıkarların oluşumunu incelemek için devletlerin sosyal kimliklerine odaklanmaktadır. Wendt bununla ilgili olarak “Kimlikler çıkarların temelidir” ifadesini kullanmıştır.⁴⁴ İnşacılık yaklaşımı uluslararası ilişkiler teorisine çok sayıda ana fikir getirmiştir ve aktör kimlikleri ve çıkarları arasındaki ilişki bu temel fikirlerden birisidir.⁴⁵ İnşacılığın üçüncü ve son ontolojik önermesi aktör ve yapıların karşılıklı olarak birbirini inşa etmesidir.⁴⁶ Normatif ve düşünsel yapılar kimlikler ve çıkarları şekillendirmektedir. Aynı şekilde aktör eylemleri de normatif ve düşünsel yapıları oluşturmaktadır. Wendt bununla ilgili olarak kimlik ve çıkarları belirleyen sosyal yapıların karşılıklı etkileşimle ortaya koyulduğunu ve harekete geçirildiğini belirtmektedir.⁴⁷ İnşacılık teorisi neorealizm ve neoliberalizm tarafından ele alınan kimlik, çıkar, eylem gibi

³⁹ Nicholas Onuf, *World of Our Making: Rules and Rule in Social Theory and International Relations*, Kolombiya: Güney Caroline Üniversitesi Yayınları, 1989, s.40.

⁴⁰ A.g.m., s.266.

⁴¹ Alexander Wendt, “Constructing International Politics”, *International Security*, C.20, S.1,1995, s.73.

⁴² Jeffrey C. Checkel, “The Constructivist Turn in International Relations Theory”, *World Politics*, C. 50, S.2, 1998, s.325.

⁴³ Reus-Smit ve Price, a.g.m.,s.267.

⁴⁴ Wendt, “Anarchy is What...”, s. 398.

⁴⁵ Ted Hoph, “The Promise of Constructivism in International Relations Theory”, *International Security*, C. 23, S.1, 1998, s.172.

⁴⁶ Hoph, a.g.m., s.172.

⁴⁷ Wendt, “Anarchy is What...”, s. 406.

konuların yeniden ele alınmasını ve eleştirel bir şekilde yorumlanmasını sağlamıştır.⁴⁸ İnşacılığı temelinde iyi kavrayabilmek için öncelikle eleştiri getirdiği rasyonalistlerle arasındaki benzerlik ve farklılıkların iyi anlaşılması gerekmektedir.

Ana akım uluslararası ilişkiler teorilerine rakip olarak ortaya çıkan inşacılık teorisinin benzerlikleri ve farklı yanları bulunmaktadır. Benzerliklerden ilki hem rasyonalistlerin hem de inşacı yaklaşımların güç kavramını uluslararası ilişkiler sisteminde temel teorik element olarak görmeleridir.⁴⁹ Bununla birlikte bu iki yaklaşımın güç kavramına bakış açıları farklılık göstermektedir. Neorealistler ve neoliberaler için küresel politikada otoriteyi belirleyen en önemli güç askeri ve ekonomik güçtür.⁵⁰ Ancak inşacılar için materyal gücün yanı sıra bilginin, fikirlerin, kültürün, ideolojinin, dilin ve söylemlerin gücü önemlidir.⁵¹ Neorealizm ve inşacılık dünya siyasetinde yapının rolü, devlet davranışlarında anarşinin etkileri, devlet çıkarlarının tanımları ve değişim arayışları açısından benzer ilgi alanlarına sahiptirler. Bununla birlikte her bir alanda farklı görüşleri benimsemektedirler.⁵² Reus-Smit rasyonalizmle inşacılık arasındaki farklılıkları üç maddede özetlemektedir. Bunlardan birincisi rasyonalistler aktörleri birbiriyle bağlantılı olmayan egoist ve çıkarıcı varlıklar olarak görürken, inşacılar aktörleri etkileşime açık sosyal varlıklar olarak görmektedir. İnşacılara göre aktör kimlikleri normlar, değerler ve fikirler tarafından oluşturulmaktadır. İkinci olarak rasyonalistlere göre aktör çıkarları sosyal etkileşime girmeden oluşturulurken, inşacılık yaklaşımına göre çıkarlar sosyal etkileşime girmekte ve kimlik kazanımının bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır. Son olarak rasyonalistler toplumu devletlerin çıkarlarını gerçekleştirdiği stratejik bir alan görürken, inşacılar toplumu aktörlerini sosyal ve siyasal olarak inşa eden bir alan olarak görmektedir.⁵³ Materyal yapıların üstünlüğünü savunan rasyonalistlere karşı sosyal yapıların da önemini vurgulayan inşacılık teorisinin farklı alt başlıkları bulunmaktadır.

⁴⁸ Checkel, a.g.m., s.326.

⁴⁹ Hoph, a.g.m, s.177.

⁵⁰ Judith Goldstein and Robert O. Keohane, *Ideas and Foreign Policy*, New York: Cornell Üniversitesi Yayınları, 1993.

⁵¹ Onuf, a.g.e., s.64.

⁵² Hoph, a.g.m, s.181.

⁵³ Reus-Smit, “Konstruktivizm”, s.297.

Üçüncü tartışmada eleştirel teori gibi inşacılık öncelikli olarak modernist ve post-modernist olarak iki gruba ayrılmıştır.⁵⁴ Post-modern inşacılar güç ve bilgi arasındaki ilişki üzerinde durmakta ve uluslararası politikada inşa edilen doğrular aracılığıyla sosyolinguistik pratikler üzerine odaklanmaktadır.⁵⁵ 1990'lı yılların başından itibaren modernist inşacılar evrensel genellemeleri bir kenara bırakmıştır. Bu dönemde inşacılık üç farklı şekilde ortaya çıkmaya başlamıştır: Sistemik, aktör-merkezli ve bütüncül.⁵⁶ Sistemik inşacılık devletler arasında etkileşimi ve sistem odaklı bir yaklaşımı savunmaktadır. Sistemik inşacılık yaklaşımının en iyi örneği Wendt kabul edilmektedir.⁵⁷ Diğer inşacılar gibi Wendt de devlet kimliklerinin devlet çıkarlarını ve dolayısıyla da eylemlerini belirlediğini düşünmektedir. Bununla birlikte Wendt devletin kurumsal kimliği yani insan doğasından gelen, maddi ve düşünsel özellikleri ile sosyal kimliğini birbirinden ayrı tutmaktadır. Wendt özellikle sistemik süreçlerin devlet kimliklerini nasıl şekillendirdiğine odaklanmaktadır.⁵⁸ Reus-Smit'e göre Wendt sistemik inşacı tutumu nedeniyle devletin kurumsal kimliğini oluşturan öğeleri göz ardı etmektedir. Bu nedenle de Wendt gibi inşacıların uluslararası toplumu şekillendiren süreçleri yetersiz ve verimsiz bir alana hapsedtiklerini düşünmektedir.⁵⁹ İkinci olarak aktör-merkezli inşacılık sistemik inşacılığın tam tersidir. Aktör merkezli inşacılar normlar ve kimlik-çıkara arasındaki ilişkilere odaklanmaktadır. Sistemik inşacılarla karşılaştırıldığında aktör-merkezli inşacıların devletler arasındaki kimlik, çıkar ve eylem farklılıklarını açıklamada daha başarılı olduğu varsayılmaktadır.⁶⁰ Aktör-merkezli inşacılığın eksik kalan yanı ise devletler arasındaki kimlik ve çıkar farklılıklarını açıklayabilirken benzerliklerini açıklayamamasıdır. Son olarak bütüncül inşacılık hem sistemik hem de aktör-merkezli yaklaşımı bir araya getirmektedir.⁶¹ Bütüncül inşacılık devletlerin sosyal ve kurumsal kimliklerini tek bir analitik çerçevede bir araya getirmeye çalışmaktadır. Ayrıca normatif ve düşünsel yapıların gelişimini ve bu yapıların ürettiği sosyal

⁵⁴ Reus-Smit ve Price, a.g.m, s.267.

⁵⁵ A.g.m.,s.269.

⁵⁶ Reus-Smit, "Konstruktivizm", s.298.

⁵⁷ Dale C. Copeland, "The Constructivist Challenge to Structural Realism", *International Security*, C.25, S.2, s.198.

⁵⁸ Alexander Wendt, "Collective Identity Formation and the International State" *American Political Science Review*, C.88, S. 2. 1994. s.385.

⁵⁹ Reus-Smit ve Price, a.g.m, s.268.

⁶⁰ Reus-Smit, "Konstruktivizm", s.299.

⁶¹ Reus-Smit ve Price, a.g.m, s.269.

kimlikleri açıklamada başarılı olmuştur.⁶² 1990'lı yıllardan sonra üç farklı şekilde ortaya çıkan inşacılık modelleri farklı alanlarda başarılı olmuştur. Üç farklı şekilde de olsa inşacılar ana akım uluslararası ilişkiler teorisyenlerine karşı aynı tarafta bulunmakta ve eleştirel teorisinin bir parçasını oluşturmaktadırlar. İnşacılık teorisinin temel varsayımlarını anlayabilmek için öncelikle inşacılık içinde yer alan üç temel kavramdan bahsetmek gerekmektedir. Bu nedenle kimlik, çıkar ve norm kavramları inşacılık çerçevesinde açıklanacaktır.

1.2.1. İnşacı Teoride Temel Kavramlar

İnşacılık teorisinin üç temel ontolojik önermesinin olduğunu savunan Reus-Smit ve Wendt'in önermeleri açıklamada kullandıkları üç temel kavram kimlik(identity), çıkar(interest) ve normlardır(norm). Rasyonalist perspektife karşı çıkan inşacıların en belirgin özellikleri materyal yapıların yanında normatif yapıların olduğu savunmaları, çıkar ve eylemlerin oluşumunda kimliklerin önemli rol oynadığını savunmaları ve yapı ve aktörlerin karşılıklı olarak birbirlerini oluşturduklarına inanmalarıdır.⁶³ Burada adı geçen ve inşacı teorisyenlerin birbirleri ile arasındaki ilişki üzerine odaklandığı kimlik, çıkar ve norm kavramlarının inşacı teori içinde açıklamaları bulunmaktadır.

İnşacı teoride kimlik aktörlerin çıkarlarını ve dolayısı ile de eylemlerini şekillendiren sosyo-kültürel yapı olarak tanımlanmaktadır. Aktörler sosyal ortamda oldukları için aktör kimlikleri de sosyal olarak inşa edilmektedir. İnşacılar bununla ilgili olarak uluslararası politikaların materyal ve sosyal yapılardan oluştuğunu ve bu yapıların aktörlerin kimlik ve çıkarlarını şekillendirdiğini belirtmektedir.⁶⁴ Uluslararası sistem değişken bir yapıda olduğu için kimlikler yeniden inşa edilebilmektedir. Wendt'e göre aktörler ortak normlar, kurallar, kültür ve anlayışlar çerçevesinde bir araya gelerek kolektif bir kimlik oluşturabilmektedir.⁶⁵ Kimlikler aktörlerin çıkar ve eylemlerini şekillendirdikleri için inşacı teoride önem taşımaktadır.

⁶² A.g.m., s.269.

⁶³ Reus-Smit ve Price, a.g.m, s.259.

⁶⁴ Wendt, "Constructing International...", s.71.

⁶⁵ Wendt, "Collective Identity ...", s.385.

İnşacılık yaklaşımında çıkar aktörlerin kimlikleri tarafından şekillendirilen ve ulusal ve uluslararası düzeyde eylemlerini etkileyen önemli bir kavram olarak tanımlanmaktadır. Aktörlerin ulusal ve uluslararası çıkarları kimliklerine bağlı olarak oluşmaktadır. Devletlerin çıkarları da kimlikleri gibi sosyal olarak inşa edilmektedir. İnşacılıktaki çıkar kavramı ile realistlerin çıkar kavramı farklılık göstermektedir. Realistlere göre aktörler insan doğasından gelen bencil ve egoist yapıları ile çıkarlarını kendileri belirlemektedir. Morgenthau insan doğası, güç ve çıkar arasında ilişki olduğunu ve insan doğasından gelen bencil yapıları nedeniyle aktörlerin güç için çıkarlarını belirlediğini belirtmektedir.⁶⁶ Realistlerin aksine inşacılar çıkarların sosyal süreçleri içerisinde inşa edildiğini savunmaktadır. Wendt'e göre aktör kimlik ve çıkarları insan doğası ve iç politikalardan değil sosyal yapılardan oluşmaktadır.⁶⁷ Kimlik, çıkar ve eylemler arasındaki ilişki inşacı teorinin temelini oluşturmaktadır.

İnşacı teorinin temel kavramlarından birisi olan normlar ve normatif meseleler en az iki bin yıldır uluslararası siyasetin merkezinde yer almaktadır.⁶⁸ İnşacılık yaklaşımı öncesinde normlar rasyonalist teorisyenler tarafından da kullanılmıştır. Neorealistler için normlar tek başlarına bir anlam ifade etmezken ancak güçlü aktörlerin gücünü yansıttığı sürece önemlidir. Genel olarak rasyonalistler için normlar ve kurumlar davranışların odak noktasını belirleyerek, sorunlara verimli çözümler bularak ve işlem maliyetini azaltarak aktör stratejilerini belirlediği ölçüde anlam kazanmaktadır.⁶⁹ Bu durum normların rasyonalistler için materyal anlam taşıdığının bir göstergesidir. Bununla birlikte inşacılar göre uluslararası sistemin ve aktörlerin çıkarlarını tanımlamada normlar temel unsurlardan birisi olarak görülmektedir.⁷⁰ Bu nedenle normların uluslararası ilişkiler disiplini içerisinde yaygın bir şekilde kullanılmaya başlanması inşacı teorinin ortaya çıktığı döneme denk gelmektedir. Aktör kimlikleri ile birlikte çıkar, davranış ve eylemleri belirleyen uluslararası normların tanımı, nasıl ortaya çıktıkları, aktörler tarafından nasıl benimsendikleri önem taşımaktadır. Bu nedenle bir sonraki bölümde öncelikle inşacılık teorisinde

⁶⁶ Morgenthau, a.g.e., s.5.

⁶⁷ Wendt, "Collective Identity ...", s.385.

⁶⁸ Martha Finnemore ve Kathryn Sikkink, "International Norm Dynamics and Political Change", *International Organisation*, 1998. s. 889.

⁶⁹ Andrew Hurrell, "Norms and Ethics in International Relations", *Handbook of International Relations*, 2002. SAGE Publications. 28 Feb. 2011. <http://www.sageereference.com/hdbk_intrelations/Article_n6.html>.s.195.

⁷⁰ Audie Klotz, *Norms in International Relations: The Struggle Against Apartheid*. Ithaca: Cornell University Press. 1999. s.13-15.

norm inşası ve bunun aşamaları detaylı olarak açıklanacaktır. Ulus üstü bir yapılanma olarak AB'nin norm inşa süreci ile "Avrupalılaştırma" normunun üye devletler arasında nasıl yayıldığı üzerinde durulacaktır.

1.2.2. İnşacılık Teorisi Perspektifinde Uluslararası Norm İnşası

Normlar yalnızca uluslararası ilişkiler disiplininde değil hukuk, ekonomi, sosyoloji ve siyaset bilimi gibi diğer alanlarda da kullanılan bir kavramdır. Uluslararası ilişkilerde normların Aristo ve Platodan itibaren kullanılmaya başlandığı varsayılmaktadır.⁷¹ O tarihlerden itibaren politika araştırmacıları insan davranışlarının nedenlerini araştırmaya başlamıştır. Bununla birlikte davranışsalcılar ortaya çıktığı dönemde norm kavramının önemi azalmıştır. Çünkü davranışsalcılara göre normlar gözlemlenemeyen ve ölçülemeyen yapılar oldukları için aktör davranışlarının açıklanmasında kullanılmamaktadır.⁷² Ancak Üçüncü Büyük Tartışma sonrasında eleştirel teorilerin özellikle inşacılığın ortaya çıkması ile birlikte normlar uluslararası ilişkiler disiplinindeki önemli yerini almıştır. Uluslararası sistemin şekillenmesinde önemli bir rolü olan normlar inşacılara göre sosyal olarak inşa edilmektedir.⁷³ İnşacılık teorisinin norm inşası üzerine çalışmaları ele alınmadan önce inşacı teorisyenlerin norm tanımlarının incelenmesi gerekmektedir.

Aktör davranışları ve çıkarlarının temellerini oluşturan norm kavramının farklı genel ve pek çok teorisyen tarafından kabul edilen bir tanımı bulunmaktadır. Bu tanıma göre norm belirli bir kimliğe sahip aktörlerin uyması gereken uygun davranış kalıplarıdır.⁷⁴ Hurrell'e göre norm kavramının iki farklı tanımı bulunmaktadır. İlk olarak normlar aktörler arasındaki davranış kuralları olarak tanımlanmaktadır. İkinci olarak ne yapılması gerektiğine dair normatif beklentilere yol açan öngörülen davranış kalıpları olarak tanımlanmaktadır.⁷⁵ Finnemore ve Sikkink siyaset bilimi inşacılarının norm kavramı ile sosyologların kurum kavramının aynı davranış kalıplarına dayandığını belirterek norm kavramının sosyolojideki kurum kavramı ile

⁷¹ Finnemore ve Sikkink, *a.g.m.*, s. 890.

⁷² Schmidt, *a.g.m.*, s.14.

⁷³ Wendt, "Constructing International...", s.71.

⁷⁴ Peter Katzenstein, *The Culture of National Security-Norms and Identity in World Politics*, New York: Colimbia Üniversitesi Yayınları, 1996. s.5.

⁷⁵ Hurrell, *a.g.m.*, s.194.

benzerliğini ortaya koymaktadır.⁷⁶ Yapılan norm tanımlarından da anlaşılacağı üzere normlar belirli bir grup tarafından ortaya çıkarılmakta ve bir diğer grup tarafından da benimsenmektedir. Normları ortaya çıkaran aktörler norm yapıcılar, bu normları benimseyen ve içselleştiren aktörler ise norm alıcılar olarak adlandırılmaktadır.⁷⁷ Norm yapıcılar tarafından oluşturulan bu normlar üstlendikleri rollere göre farklı kategorilerde incelenmektedir. Buna göre normların rollerinin ele alınması gerekmektedir.

Uluslararası normlar rollerine göre iki farklı şekilde ele alınmaktadır. Birbiriyle bağlantılı olan bu roller düzenleyici(regulative) ve kurucu(constitutive) rollerdir.⁷⁸ Düzenleyici normlar davranışları düzenlemekte ve sınırlamaktadır. Kurucu normlar ise yeni aktörler, çıkarlar ve eylem kategorileri oluşturmaktadır. Çıkar ve kimlik oluşumunu inceleyen inşacılar normların sosyal içerik taşıdıklarını ve güç dağılımından bağımsız olarak var olduklarını savunmaktadır. Buna göre normlar yalnızca davranışları sınırlamakla kalmamakta aynı zamanda aktörlere çıkar anlayışı sağlayarak davranışları oluşturmaktadır.⁷⁹ Bu da normların kurucu rolüne dayanmaktadır. Bazı araştırmacılar normları değerlendirici ve kuralcı normlar olarak ikiye ayırmıştır. Ancak bu kategori diğer araştırmacılar tarafından benimsenmediği ve ilgi görmediği için incelemeden çıkarılmıştır.⁸⁰ Hem düzenleyici hem de kurucu normlar uygunluk mantığına göre oluşturulmaktadır. Bu mantığa göre normların uygun davranışlar ortaya çıkarması gerekmektedir. Aktörler davranış ve normlar uygunsa bunları kolaylıkla benimsemektedir. Ayrıca Finnemore ve Sikkink'e göre eylemin gerçekleşmesini etkileyen faktörlerden biri de norm kabul edilmediği takdirde ortaya çıkabilecek sosyal ayıplama, dışlama ve kınama sonuçlarıdır.⁸¹ Aktörler bu durumlardan kaçındıkları ve uygun olan davranışın bu olduğuna inandıkları için normları uygunluk mantığına göre benimsemektedir. Normların önemli iki rolünü de açıkladıktan sonra bu normların ortaya çıkış ve yayılma

⁷⁶ Finnemore ve Sikkink, *a.g.m.*, s. 892.

⁷⁷ Jeffrey T. Checkel, "Norms, Institutions, and National Identity in Contemporary Europe", *International Studies Quarterly* (1999) 43, s.85.

⁷⁸ Peter Katzenstein, *Cultural Norms and National Security: Police and Military in Post-War Japan*, Ithaca: Cornell Üniversitesi Yayınları

⁷⁹ Checkel, *a.g.m.*, s.84.

⁸⁰ Finnemore ve Sikkink, *a.g.m.*, s. 891.

⁸¹ *A.g.m.*, s.892.

aşamalarından bahsetmek ve inşacıların bu aşamalar hakkındaki farklı görüşleri üzerinde durmak gerekmektedir.

Norm yapıcılar tarafından ortaya çıkarılan ve norm alıcılara aktarılan normların ortaya çıkış aşamaları üç adımda özetlenmektedir. Bunlardan ilki normların ortaya çıkmaya başladığı norm oluşumu, ikincisi yaygınlaştırıldığı norm yayılması ve üçüncüsü ise norm alıcı aktörler tarafından benimsendiği norm içselleştirilmesidir.⁸² Birinci aşamada norm girişimcileri yeni normlar ortaya çıkarırlar. Checkel norm yayılma mekanizmasının bu aşamasını karar alıcıların bir araya gelerek politikayı değiştirdikleri ve yeni normlar ürettikleri aşama olarak tanımlamaktadır.⁸³ Bir normun oluşumunda hem hükümet politikaları etkili olmakta hem de tarihi ve kültürel süreçler katkı sağlamaktadır.⁸⁴ İkinci aşama normların norm alıcılar tarafından benimsendiği ve kabul edildiği aşamadır. Bu aşamada norm alıcıların normu kabul etmek için üç farklı motivasyonunun olduğundan söz edilmektedir. Bunlar meşruiyet, uygunluk ve saygınlık olarak sıralanmaktadır.⁸⁵ Norm yayılma mekanizmasının son aşaması normların içselleştirilme aşamasıdır. Bu aşamada norm alıcı aktörler tarafından kabul edilen normlar içselleştirilerek davranış halini almaktadır. Checkel bu aşamada politik baskının değil sosyal öğrenme sürecinin etkili olduğunu savunmaktadır.⁸⁶ Finnemore ve Sikkink'e göre norm içselleştirilmesi norm yayılma mekanizmasının ulaşmak istediği esas sonuçtur.⁸⁷ İnşacılık teorisinde açıklanan normların yayılma mekanizmaları AB entegrasyon sürecinde Avrupalılaşma literatüründe de kullanılmaktadır. AB normlarının üye devletler arasında yayılması ve yaygınlaştırılması anlamına gelen Avrupalılaşma kavramı AB normlarının bir grup tarafından diğerine transfer edilmesini ifade etmektedir.⁸⁸ İnşacılık teorisinin norm inşası süreci ile AB'nin Avrupalılaşma süreci arasındaki bağlantının daha iyi anlaşılabilmesi için bir sonraki bölümde Avrupalılaşma kavramının tanımı yapılacak ve bu kavramın tarihi gelişimi üzerinde durulacaktır.

⁸² A.g.m., s.895.

⁸³ Checkel, a.g.m., s.88.

⁸⁴ Finnemore ve Sikkink, a.g.m.,s. 900.

⁸⁵ A.g.m., s. 903.

⁸⁶ Checkel, a.g.m., s.88.

⁸⁷ Finnemore ve Sikkink, A.g.m., s.895

⁸⁸ Trine Flockart, "Europeanization or EU-ization? The Transfer of European Norms across Time and Space", *Journal of Common Marjet Studies*, C.48, S.4., 2010, s.791.

1.3. Avrupalaşma: AB Normlarının Yayılma Süreci

Avrupalaşma kavramı AB bütünleşme sürecinde önemli adımlardan birisi olarak kabul edilmektedir. Börzel Avrupalaşma sürecini AB'nin oluşturduğu Avrupa politikalarının, normlarının, kurallarının, prosedürlerinin ve politika süreçlerinin AB üye devletlere aktarılması ya da transfer edilmesi olarak görmektedir.⁸⁹ Bu açıklamada dikkat çeken en önemli nokta Avrupalaşma sürecinin de norm yayılma sürecinden bahsetmesidir. Avrupalaşma kavramı araştırmacılar tarafından farklı şekillerde tanımlanmaktadır. Üstelik Avrupalaşma ve AB-leştirilme kavramları birbiri ile karıştırılmaktadır. Bu nedenle bu bölümde önce Avrupalaşma kavramının tanımları ve tarihi süreci açıklanacak, AB-leştirilme kavramı ile arasındaki farklar üzerinde durulacak ve son olarak da Avrupalaşma kavramının sosyal inşa süreci ile arasındaki bağlantı incelenecektir.

Avrupalaşma kavramının tanımı üzerinde farklı teorisyenler farklı açıklamalarda bulunmuştur. Bulmer Avrupalaşma ile ilgili iki farklı anlayışın bulunduğunu belirtmektedir.⁹⁰ Bu anlayışlardan ilki politikanın, kurumsal düzenlemelerin, kuralların, inanışların ve normların Avrupa'dan diğer kurumlara transfer edilmesi şeklindedir. İkincisine göre ise Avrupa'da politika, kurumsal düzenleme, kurallar, inanışlar ve normların transferi ile kapasite geliştirmedir. Her iki anlayışın da ortak olan yanı normların bir yerden diğerine transfer edilmesidir. Diğer taraftan Radaelli'ye göre Avrupalaşma resmi ve gayri resmi kuralların, prosedürlerin, politikaların, uygun davranışların ve paylaşılan inanış ve normların inşa edilme, yayılma ve kurumsallaştırılma süreçleridir.⁹¹ Bu tanımdaki en önemli nokta Avrupalaşma kavramının inşa edilme, yayılma ve kurumsallaştırılma süreçleri norm inşa etme ve yayılma süreçleri ile benzerlik göstermektedir. Avrupalaşma sürecinde norm inşa sürecine benzeyen bir diğer mekanizma da sosyal öğrenme(social learning), uyum sağlama (adaptation) ve ders alma (lesson-drawing) mekanizmasıdır.⁹² Son olarak Börzel'in tanımına göre Avrupalaşma yalnızca Avrupa'nın üye devletler

⁸⁹ Tanja A. Börzel, "How the European Union Interacts with Its Members?", *IHS*, Wien, 2003.s.2.

⁹⁰ Simon Bulmer, "Theorizing Europeanization", Paolo Graziano ve Maarten P. Vink, (Der.), *Europeanization: New Research Agendas*, Basingstoke: Palgrave MacMillan Yayınları, 2007, s.47.

⁹¹ Claudio M. Radaelli, "Whither Europeanization? Concept Stretching and Substantive Change", *European Integration Online Papers*, C.4, S.8, 2000, s.4.

⁹² Frank Schimmelfennig ve Ulrich Sedelmeier, *The Europeanization of Central and Eastern Europe*, Ithaca, New York: Cornell Üniversitesi Yayınları, 2005,

üzerindeki etkisi değil aynı zamanda diğer devletlerin de Avrupa üzerindeki etkisi anlamına gelmektedir.⁹³ Avrupalılaşma sürecinde üye devletler AB kurallarını ve normlarını benimsemekte ve bunları karar alma mekanizmalarında kullanmaktadırlar. Avrupalılaşma kavramı AB-leşme kavramı ile karıştırılmamalıdır. Bu iki kavram arasında farklılık bulunmaktadır. AB'leşme Avrupalılaşma sürecinin yalnızca bir parçası olarak düşünülmektedir.⁹⁴ AB-leşme dar bir alanı kapsarken Avrupalılaşma daha geniş bir alanı ifade etmektedir. AB-leşme kurumsal ve örgütsel politikaların AB'den üye devletlere transfer edilmesi anlamına gelmektedir. Burada transfer sadece politika transferidir. Bununla birlikte Avrupalılaşma hem politik transfer hem de kültürel transfer olarak tanımlanmaktadır. Avrupalılaşma içinde yalnızca kurumsal ve örgütsel politikalar değil, kültürel uygulamalar da transfer edilmektedir.⁹⁵ Aralarındaki bu farka rağmen hem Avrupalılaşma hem de AB-leşme süreçleri AB kural ve normlarının yayılmasını ifade etmektedir. Ancak bu araştırmanın konusunda AB bütünleşmesinde kültürel benzerlik incelendiği için kültürel transfer yani Avrupalılaşma kavramı önem taşımaktadır. Bu nedenle Avrupalılaşma kavramının kısaca tarihine bakmak gerekmektedir.

Uluslararası İlişkiler disiplininde her sürecin açıklanmasında bir uluslararası ilişkiler teorisi kullanılmaktadır. Avrupalılaşma sürecinin de sosyal inşacılığa dayalı olduğu belirtilmektedir.⁹⁶ AB bütünleşmesinin bir parçası olan Avrupalılaşma sürecinin norm inşası ve norm yayılması mekanizmaları açısından inşacılık teorisinin önermeleri ile benzeştiği bu nedenle de bu sürecin açıklanmasında inşacılık teorisinden faydalanılabileceği düşünülmektedir.⁹⁷ Avrupalılaşma sürecinde kurallar ve normlar bir kurumdan diğerine transfer edilirken genellikle içselleştirme, sosyal öğrenme, uyum sağlama ve kurumsallaşma yoluyla davranışsal değişime neden olmaktadır.⁹⁸ Süreç içerisindeki bu mekanizma Finemore ve Sikkink'in norm oluşumu, benimseme ve içselleştirme aşamaları ile örtüşmektedir. Bu nedenle inşacılığın norm inşası aşamasında karşılaşılan zorluklar ve bu süreci kolaylaştıran

⁹³ Tanja A. Börzel, "Pace –Setting, Foot-Dragging, and Fence-Sitting: Member State Responses to Europeanization", *JCMS*, C.40, S.2, 2002., s.194.

⁹⁴ Flockart, a.g.m., s.791.

⁹⁵ Hellen Wallace, "Europeanization and Globalization,: Complementary or Contradictory Trends", *New Political Economy*, C.5, S.3.s.374.

⁹⁶ Flockart, a.g.m., s.787.

⁹⁷ Tanja A. Börzel and Thomas Risse, "Conceptualizing the Domestic Impact of Europe", *The Politics of Europeanization*, Oxford: Oxford Üniversitesi Yayınları, 2009.s.2

⁹⁸ Flockart, a.g.m., s.796.

etkenler aynı zamanda Avrupalılaşıma sürecini de aynı şekilde etkilemektedir. Dolayısıyla bir sonraki bölümde anlatılacak olan norm inşasında kültürel benzerliğin inşa sürecini hızlandırması ve kolaylaştırması durumu Avrupalılaşıma ve AB bütünleşme süreci için de geçerli olacaktır.

1.4. Uluslararası Norm İnşasında Kültürel Benzerlik

Norm oluşumu, benimsenmesi ve içselleştirilmesi olmak üzere üç aşamadan geçen norm inşa süreci normu oluşturan aktörler ve normun yayılmasını ve içselleşmesini sağlayan aktörler arasında geçmektedir. Norm inşa sürecinde bazı kolaylaştırıcı unsurların yanı sıra birtakım zorlaştırıcı faktörler de bulunmaktadır. Checkel'e göre norm inşa sürecinin iki güçsüz yanı bulunmaktadır. Bunlardan birincisi uluslararası normların ulusal bölgelere yayılma sistemlerini inşacıların göz ardı etmesidir. Checkel'e göre inşacılar uluslararası normların devletler tarafından nasıl benimsendiğini ve sonuçlarını takip edememektedir. İkincisi ise bir normun farklı devletler üzerinde farklı sonuçlar doğurabileceği gerçeğinin göz ardı edilmesidir.⁹⁹ Norm yayılma sürecinin başarılı ve kolay olabilmesi için araştırmacıların dikkat etmesi gereken bazı noktalar bulunmaktadır. Bunlardan birisi Checkel'in 'özneler arası tanınırlık' olarak adlandırdığı norm yapıcılarının ve norm alıcıların birbirlerini iyi tanımasıdır. Norm yapıcılarının norm alıcıların deneyimlerini normlarını, değerlerini ve çıkarlarını dikkate alması gerekmektedir.¹⁰⁰ Diğer önemli nokta ise norm yapıcılarla norm alıcıların kültürel ve sosyal olarak benzeşmesidir. Normların inşa edilme süreci sosyal bir süreç olduğu için norm yapıcılarının bu süreci başlatırken norm alıcılarla aralarındaki sosyal ve kültürel uyumu sağlaması gerekmektedir. Burada öncelikle kültürel benzeşme ve kültürel olumlama kavramları tanımlanmalıdır.

Normların yayılma süreci üzerinde çalışmalar yürüten araştırmacılar bu süreçte en etkili kolaylaştırıcının norm yapıcı ve norm alıcı aktörler arasında kültürel uyumluluk olduğunu savunmaktadır. Strang ve Meyer'e göre aktörlerin ait olduğu sosyal ve kültürel gruplar aktörler arasında bir bağ oluşturmaktadır. Aynı kültürel

⁹⁹ Checkel, a.g.m., s.85.

¹⁰⁰ A.g.m., s.86.

grup içinde yer alan aktörler arasında normlar ve fikirler daha hızlı yayılmaktadır.¹⁰¹ Norm yapıcılar tarafından oluşturulan normlar öncelikle bu yapıcılar ile kültürel olarak eşleşen norm alıcılar tarafından benimsenmekte ve daha sonra uluslararası sistemde diğer aktörlere yayılmaktadır. Checkel bu konu ile ilgili olarak oluşturulan bir normla hedef ülke arasında kültürel eşleşme (cultural match) varsa normun yayılması ve içselleştirilmesinin daha hızlı olacağını savunmaktadır.¹⁰² Uluslararası sistemde hızlı bir şekilde yaygınlaşmanın çağdaş ulus devletlerin homojen kültürel yapısına bağlı olduğu belirtilmektedir.¹⁰³ Normların davranışı etkileyeceği sosyal ortamlar hazırlayan kültürel olumlama (cultural validation) kavramı da yerelliğe ulaşan normun, norm alıcı topluluk tarafından benimsenip benimsenemeyeceğinin kültürel ve sosyal sınırlarının çizildiği mekanizma olarak tanımlanmaktadır. Bu kavram normların anlamının kültürel pratikler (cultural practices) çerçevesinde belirlenmesinde kullanılmaktadır.¹⁰⁴ İnşacılar kültürel olumlamanın da normun yayılmasında ve yaygın kabul görmesinde yapıcı ve önemli bir rol oynadığını savunmaktadır. Norm savunucusu ve norm alıcısı arasında sosyal ve kültürel karakteristiğin benzeşmesi norm yayılmasını kolaylaştırdığı için normların inşa edilmesinde kültürel benzerlik ve olumlama unsurları olumlu etki oluşturmaktadır.

Kültürel benzerliğin norm inşası sürecinde normların norm yapıcı aktörlerden norm alıcı aktörlere transfer edilmesini kolaylaştırıcı etkisi Avrupalılaşma sürecinde de olumlu katkı sağlamaktadır. Normların yayılma süreci ile benzer yayılma mekanizmasına sahip olan Avrupalılaşma sürecinde AB normları kültürel açıdan aynı grupta yer alan üye devletler arasında daha kolay ve hızlı yayılmaktadır. Bu nedenle kültürel uyumluluğun uluslararası normların benimsenmesindeki pozitif etkisi AB bütünleşme sürecinde eğitim politikalarının hedeflerinde de gözlenmektedir. AB, ortak politikaların üye devletlerce daha kolay benimsenmesi için bu devletler arasında kültürel uyumluluğun sağlanmasını hedeflemiştir. Eğitim politikaları ile amaçlanan ‘Avrupalılaşma’ ve ‘Ortak Avrupa Kültürü’ kavramlarının yaygınlaştırılması da kültürel benzerlik hedefine yöneliktir. Temel amacı üye ülkelerin vatandaşları arasındaki karşılıklı anlayışı özendirmek ve onlara Avrupalılık bilincini aşmak, bu

¹⁰¹ David Strang ve John W. Meyer, “Institutional Conditions for Diffusion”, *Theory and Society*, S.22. 1993. s.490.
<http://people.soc.cornell.edu/strang/articles/Institutional%20Conditions%20for%20Diffusion.pdf>.

¹⁰² Checkel, a.g.m., s.87.

¹⁰³ Strang ve Meyer, a.g.m., s.491.

¹⁰⁴ Antje Wiener, “The Contested Meanings of Norms, Comparative European Politics”, C.5, 2007. s.3.

süreçte öğrenci ve öğretmenleri eğitmek ve üye ülkelerin tüm ar-ge çalışmalarına etkin katılımlarını sağlamak olan AB eğitim politikaları eğitim alanında da bütünleşmeyi amaçlamaktadır.¹⁰⁵ AB eğitim hibe programlarından birisi olan Erasmus+ da sağladığı hareketlilik fırsatları ile bu amaçlara hizmet etmektedir.

Erasmus+ öğrenme, gençlik ve spor alanındaki programları ile bireylerin üye ülkeler ve üyelik sürecindeki ülkeler arasında hareketliliğini sağlamaktadır. Yetişkinler, yaygın eğitim veren eğitmenler, yükseköğretim kurumlarında çalışan eğiticiler, öğrenciler, gençler ve gönüllüler Erasmus+'ın sunduğu programlarla kısa dönem ve uzun dönem faaliyetlere katılmaktadırlar. Özellikle yükseköğretimde bireylerin öğrenme hareketliliği yalnızca program ülkeleri arasında değil belirli projeler dahilinde ortak ülkelerle de gerçekleştirilebilmektedir. Bunun öncelikli amacı ise Avrupalılaşıma kültürünü yalnızca üye ülkeler ve üyelik sürecindeki ülkelere değil aynı zamanda dünyadaki diğer ülkelere de Erasmus+ hareketlilik faaliyetleri aracılığıyla tanıtmaktır. Böylelikle AB kültürel uyumluluk ilkesine dayanarak Birlik içinde oluşturduğu normları özellikle üye ülkeler ve üyelik sürecindeki ülkelere kolaylıkla taşıyabilecektir. Bu durumda AB norm yapıcı, üyelik sürecindeki ülkeler ve ortak ülkeler ise norm alıcı olarak adlandırılabilirler. Erasmus+ programları da kültürlerarası iletişime katkı sağlayarak norm yapıcı AB'nin bu normları diğer ülkelere yaymasına ve ülkelerin bu normları kolaylıkla içselleştirmesine hizmet etmektedir.

1990'lı yıllardan sonra uluslararası ilişkiler disiplinine damgasını vuran inşacılık teorisinin temel araştırma alanlarından birisi norm inşasıdır. Norm inşası sürecinin aşamalarında norm oluşturma, normların yayılması ve norm içselleştirilmesi mekanizmaları AB bütünleşmesinin en önemli göstergelerinden birisi olan Avrupalılaşıma süreci ile benzerlik göstermektedir. Avrupalılaşıma süreci norm inşası süreçlerinden birisine örnek olarak gösterilebilir. Bu nedenle norm inşası sürecinde normların aktörler arasında yayılmasını ve sosyalleşmesini hızlandıran unsurlardan “kültürel eşleşme” Avrupalılaşıma sürecindeki norm yayılmasını da kolaylaştırmaktadır. AB kültürel açıdan aynı grupta yer alan üyelerine normlarını

¹⁰⁵ Mustafa Sağlam vd., “Avrupa Birliği Eğitim Politikaları ve Türk Eğitim Sistemine Etkileri”, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, *Eğitim Fakültesi Dergisi*. Aralık 2011, Cilt:VIII, Sayı:I, s.91. <http://efdergi.yyu.edu.tr>.

daha hızlı ve kolay bir şekilde transfer edebilmektedir. “Ortak Avrupa Kültürü” oluşturmayı hedefleyen eğitim politikalarından Erasmus+ programı hem Avrupalılaşıma hem de AB bütünleşmesine katkı sağlamaktadır. Çalışmanın ikinci bölümünde Erasmus+ programının detaylarını ve sağladığı fırsatları anlatmaya başlamadan önce kısaca AB’nin tarihinden, politikalarından bahsedilecek ve genel olarak eğitim politikaları ile bunların AB bütünleşmesine katkıları üzerinde durulacaktır.

2. BÖLÜM

AVRUPA BİRLİĞİ BÜTÜNLEŞME SÜRECİ VE AB EĞİTİM POLİTİKASI

Bu bölümde ilk olarak ulus üstü bir yapılanma olan AB'nin kısaca kuruluş süreci ve tarihi üzerinde durulacaktır. AB'nin bütünleşmesine katkı sağlayan ortam ve tarihi süreç açıklandıktan sonra AB'nin temel politikalarından ve bu politikaların zaman içerisinde nasıl değişim gösterdiğinden bahsedilecektir. AB normlarının yayılma sürecinde kültürel benzeşmenin olumlu etkisi Birliğin eğitim politikalarında gözlemlenmektedir. Bu nedenle AB'nin Avrupalılaşma ve kültürel benzeşmeye katkı sağlayan eğitim politikaları açıklanacaktır. Eğitim programlarının Birliğin bütünleşmesine ve kültürel benzeşmeye olumlu katkı sağlayan hedefleri üzerinde durulacaktır. Son olarak AB eğitim politikalarından birisi olarak Erasmus+ hibe programından bahsedilecek ve bölüm sonlandırılacaktır.

2.1. Avrupa Birliği'nin Kuruluş ve Bütünleşme Süreci

Avrupa bütünleşmesi fikri, Birlik kurulduğu dönemde yeni ortaya çıkan bir fikir değildir. Birleşme düşüncesi esas olarak daha eski yıllara dayanmaktadır. Avrupa'da yıllarca istikrarsızlık, ölüm ve güç dengelerinde değişikliklere neden olan karışıklıklar bütünleşme fikrinin belirli aralıklarla ortaya çıkmasına neden olmuştur. Ancak AB'nin temelini oluşturan Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu'nun kurulması İkinci Dünya Savaşı sonrası döneme denk gelmiştir.¹⁰⁶

¹⁰⁶ John McCormick, *Understanding The European Union- A Concise Introduction*, UK: Macmillan Education, 2014. s.46.

2.1.1 AB'nin Kuruluş Süreci

Topluluk kurulduğu dönemde ülkeler büyük bir savaştan henüz çıkmış ve bu savaşın yaralarını sarmakla uğraşmaktadır. Avrupa bölünmüş durumdadır. İkinci Dünya Savaşı sona erdikten sonra ABD'nin karşısına Sovyetler Birliği gibi yeni bir tehdit doğmaya başlamıştır. 1950'li yıllarda Soğuk Savaş'ın Avrupa'nın üzerine bir kara bulut gibi çöktüğü söylenmektedir.¹⁰⁷ İkinci Dünya Savaşı sonrasında Avrupa'nın bütünleşmesi ihtiyacı daha fazla gün yüzüne çıkmıştır. Bu ihtiyacın en önemli nedenlerinden birisi Sovyetleri Birliği'nin güvenlik tehdididir. İkincisi Almanya ve Fransa arasındaki sorunlara kalıcı bir çözüm üretme ihtiyacıdır. Üçüncüsü ise savaş sonrası Avrupa'nın içinde bulunduğu ekonomik durumu düzeltme ihtiyacıdır.¹⁰⁸

ABD, İkinci Dünya Savaşı sona erdikten hemen sonra Avrupa'nın Sovyetler Birliği tehdidine karşı daha çabuk toparlanması için planlar yapmaya başlamıştır. Bu planlardan birisi 1947 yılında Truman Doktrini ile ortaya çıkan Marshall Planı'dır.¹⁰⁹ 1947 yılının Mart ayında ABD Başkanı Truman bir bildiri yayınlamıştır. Bu bildiri daha sonra Truman Doktrini olarak adlandırılmıştır. Truman Doktrini II. Dünya Savaşı'nın ardından ABD tarafından Sovyetler Birliği tehdidine karşı ortaya çıkmıştır. Bu Doktrinde Başkan Truman ABD'nin Yunanistan'a ve Türkiye'ye destekte bulunacağını bildirmiştir. Bu iki ülkeye yardım amacıyla öncelikli olarak 1948 yılına kadar mali destek sağlanacaktır. Buna ek olarak da Türkiye ve Yunanistan'a sivil ve askeri Amerikan personeli desteği verilmesi planlanmıştır. Askeri yardımın temel hedefi ise Yunanistan ve Türkiye üzerindeki Sovyetler Birliği tehdididir.¹¹⁰ Marshall Planı da Truman Doktrini'nin devamı niteliğindedir. Savaştan sonra kriz ve kaos içinde bulunan Avrupa'nın desteğe ihtiyacı bulunmaktadır. Bu karmaşa içinde bulunan Avrupa'nın Sovyetlerin yayılmasına karşı desteklenmesi gerekmektedir. Bu dönemde ABD'nin kendi çıkarları için Avrupa ülkelerine yardım etmesi gerekmektedir. Dünyada istikrar sağlanmadığı sürece ABD için uzun dönemli barış mümkün görünmemektedir. Bu nedenle ABD'nin Avrupalı ülkelerin gelir düzeylerinin artırılmasına yardımcı olması gerekmektedir.¹¹¹ 1947 yılının Haziran ayında Amerika

¹⁰⁷ Desmond Dinan, *Avrupa Birliği Tarihi*, Çev. Hale Akay, İstanbul: Kitap Yayınevi, 1. Basım, 2008. s.68.

¹⁰⁸ Duncan Watts, *The European Union*, İngiltere: Edinburgh Üniversitesi Yayınları, 2008. s.5-6.

¹⁰⁹ Dinan, a.g.e., s.40.

¹¹⁰ Dinan, a.g.e., s.41.

¹¹¹ Baskın Oran, *Türk Dış Politikası: 1919-1980*, İstanbul: İletişim Yayınları, 6. Basım, 2002, s.538.

Dışişleri Bakanı George Marshall daha sonra Marshall Planı olarak anılan gelir planını açıklamıştır. Özellikle savaştan sonra bölünmüş durumda bulunan Almanya'nın ekonomisinin düzeltilmesi hedeflenmiştir. 12 Temmuz 1947'de Paris'te bir araya gelen Avusturya, Danimarka, Belçika, Yunanistan, İzlanda, İrlanda, İtalya, Lüksemburg, Hollanda, Norveç, Portekiz, İsveç, İsviçre, Türkiye, İngiltere ve Fransa temsilcileri, Avrupa'nın acil ihtiyaçlarını belirlemek ve karşılamak için, ABD'nin istediği biçimde Avrupa Ekonomik İşbirliği Konferansı (Conference of European Economic Co-operation, CEEC) adında bir örgüt kurmuştur.¹¹² Marshall Planına dahil olmayı kabul eden 16 Avrupa ülkesi Avrupa'nın güçlendirilmesi konusunda ABD ile hemfikirdir.¹¹³ Bu plan ekonomik açıdan toparlanmaya çalışan Avrupa'da dolar açığının kapanmasına yardımcı olmuştur. Planın siyasi açıdan başarısı ise ABD'nin Avrupa'ya karşı olan tutumudur. Bununla ilgili bir diğer önemli adım 1949 yılında Batı Avrupa'nın güvenliği için ABD öncülüğünde Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü'nün (NATO) kurulmasıdır. Soğuk Savaş'a doğru giden yolda ABD ve Sovyetler Birliği arasındaki gerilim ABD'nin bu önemli adımları atmasında etkili olmuştur. AB bütünleşmesinin ilerleyen yıllardaki başarısı Marshall Planı ve ABD girişimlerinin etkili olduğunun bir göstergesidir.¹¹⁴

Marshall Planının ardından Almanya'nın ekonomik durumu ve sanayisi düzelmeye başlamıştır. Bu durum sonucunda Ruhr Uluslararası Otoritesi'nin denetiminde olan Ruhr bölgesi yeniden Fransa ve Almanya arasında sorun olmaya başlamıştır. Avrupa'da kalıcı barışın sağlanması yolundaki en önemli engellerden birisi olan Almanya-Fransa sorununu çözmek için Fransa Dışişleri Bakanı Robert Schuman, Schuman Deklarasyonu ile Avrupa ülkelerine kömür ve çelik üretiminde alınan kararları ulus üstü bir kuruma bırakmayı teklif etmiştir. Schuman Deklarasyonu sonucunda 1951 yılında Belçika, Federal Almanya, Lüksemburg, Fransa, İtalya ve Hollanda'nın kurucu üyeliği ile Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu (AKÇT) kurulmuştur.¹¹⁵ 1957 yılında altı ülkeden temsilcilerin imzaladığı Roma Antlaşması ile Avrupa Ekonomik Topluluğu ve Avrupa Atom Enerjisi Topluluğu kurulmuştur.

¹¹² A.g.e., s.539.

¹¹³ Wilfried Loth, *Building Europe-A History of European Unification*, Almanya: CPI Books GmbH, s. 24.

¹¹⁴ Dinan, a.g.e., s.41, 50.

¹¹⁵ "Avrupa Topluluklarını Kuran Temel Antlaşmalar", *Avrupa Topluluklarına İlişkin Temel Belgeler*, C.1., s.95-6. <https://www.ikv.org.tr/images/files/A2-tr.pdf>.

1965 yılında Füzyon Antlaşması ile bu üç topluluk tek bir isim altında “Avrupa Toplulukları” olarak birleştirilmiştir.¹¹⁶

2.1.2. AB’nin Bütünleşme Süreci

Bugün sözü edilen AB, bütünleşme projesinin başladığı 1950’li yıllardan oldukça farklıdır. Başlangıçta Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu, altı Avrupa ülkesi arasında barış ve ekonomik işbirliğinin bir güvencesi olarak düşünülmüştür.¹¹⁷ Ancak zamanla yalnızca ekonomik değil siyasi ve sosyal konularda da işbirlikleri başlamıştır. Avrupa bütünleşme süreci öncelikle Batı Avrupa’da oluşturulmuştur. Daha sonra merkezi ve Doğu Avrupa’ya yayılmıştır.¹¹⁸ 1969 Lahey Zirvesi’nde Fransa Devlet Başkanı Georges Pompidou Avrupa bütünleşmesinin derinleşme, genişleme ve tamamlanma olmak üzere üç süreçten oluştuğunu söylemiştir.¹¹⁹ İlk olarak tamamlanma süreci ortak tarım politikası finansmanında Avrupa ortak pazarının tamamlanmasını ifade etmektedir.¹²⁰ Bu konu ile ilgili olarak tarımla ilgili mali düzenlemelerin kabul edilmesi ve Avrupa Parlamentosu’na bütçe ile ilgili daha fazla yetkinin verilmesi kararlaştırılmıştır. Ayrıca Topluluğun kendi kaynakları hakkında mali düzenlemenin yapılması kararı alınmıştır. Roma Antlaşması’nda kurulması öngörülen ortak pazar, 1993 yılında Avrupa Tek Pazarının kurulması ile tamamlanmış ancak sonrasında yeni reformlarla geliştirilmiştir.¹²¹

Genişleme süreci Topluluğa üye olan ülkelerin sayısının artması anlamına gelmektedir. Topluluğun ilk genişleme hareketi 1973 yılında İngiltere, İrlanda ve Danimarka’nın katılması ile gerçekleşmiştir.¹²² Bu üç ülke üyelik için 1961 yılında başvurmuştur. Ancak Fransa, İngiltere’nin üyeliğine karşı çıktığı için genişlemenin ilk dalgası 1973 yılına ertelenmiştir. Fransa Devlet Başkanı Charles De Gaulle’ün değişmesinin ardından İngiltere, İrlanda ve Danimarka Topluluğa üye olmuştur. İkinci genişleme dalgası 1981 yılında Yunanistan’ın katılmasıdır. Yunanistan 1975 yılında

¹¹⁶ Watts, a.g.e., s.22.

¹¹⁷ Andreas Staab, “Preface”, *The European Union Explained*, Indiana Üniversitesi Yayınları, 2011, s. 1.

¹¹⁸ Neill Nugent, *The Government and Politics of the European Union*, New York: Duke Üniversitesi Yayınları, 2006. s.5.

¹¹⁹ Staab, a.g.e., s.13.

¹²⁰ Pierre Werner, “Statement to the conference of Heads of State or Government”, Lahey, 1 Aralık 1969. Luxembourg: Bilgi ve Basın Hizmetleri, Aralık 1969, s. 3–7.

¹²¹ Dinan, a.g.e., s.167.

¹²² T.C. Avrupa Birliği Bakanlığı, *AB’ye Genel Bakış*, S.2., s.35-37.

Topluluk'a tam üyelik için başvurmuştur. Siyasi ve ekonomik olarak hazır olmadığı düşünüldüğü için altı yıllık müzakere sürecinin ardından üyeliği kabul edilmiştir. Yunanistan'ın demokratikleşmesinin Topluluğa üyeliği ile sağlanabileceği görüşü savunulmuştur. Üçüncü genişleme dalgası 1986 yılında İspanya ve Portekiz'in üyeliği ile gerçekleşmiştir. Böylelikle Topluluk Akdeniz Bölgesi'nde de etkinliğini göstermeye başlamıştır. İspanya ve Portekiz siyasi ve ekonomik olarak az gelişmiş ülkeler oldukları için üyelikleri başlangıçta tartışma konusu olmuştur. Bununla birlikte Akdeniz Bölgesi'nin jeopolitik önemi nedeniyle bu iki ülkenin üyeliği kabul edilmiştir. Maastricht ve Kopenhag kriterlerinin¹²³ belirlenmesinin ardından 1995 yılında Birliğin dördüncü genişleme hareketi gerçekleşmiştir. Soğuk Savaş döneminde tarafsızlık politikası izleyen Avusturya, Finlandiya ve İsveç Soğuk Savaş sona erdikten sonra Birliğe katılmışlardır. Soğuk Savaş sonrasında bağımsızlığını kazanan devletler de Birliğe üyelik için başvurmuştur. 2004 yılında AB üye devlet sayısı 15'ten 25'e yükselmiş ve beşinci genişleme dalgası gerçekleşmiştir. Macaristan, Çek Cumhuriyeti, Letonya, Litvanya, Estonya, Polonya, Slovenya, Slovakya, Malta ve Güney Kıbrıs Rum Kesimi Birliğe üye olmuştur. 2007 yılında Bulgaristan ve Romanya da üye devletler arasına katılmıştır. Son olarak 2013 yılında Hırvatistan'ın katılımıyla AB yedinci genişleme dalgasını yaşamıştır.¹²⁴

AB'nin genişleme faaliyetlerine bağlı olarak üye ülkelerin sayısı artmış ve kurucu antlaşmalarda yeniliklerin yapılması ve kurumsal reform ihtiyacı doğmuştur. AB'nin derinleşme süreci kurucu antlaşmalarda meydana gelen değişiklikler yoluyla gerçekleşmiştir. Üye ülkelerin birtakım yetkilerini AB'ye devretmesi ile birlikte

¹²³ Kopenhag Kriterleri 1993 yılında Kopenhag Avrupa Konseyi tarafından ortaya konulmuştur. Bu kriterler Birliğe üye olmak isteyen ülkelerin karşılaması gereken kriterlerdir. Siyasi, ekonomik ve mevzuatla ilgili olmak üzere üç başlık altında toplanan bu kriterler şu şekilde açıklanmaktadır: 1. Ülkede demokrasi, hukukun üstünlüğü, insan haklarına ve azınlık haklarına saygıyı teminat altına alan istikrarlı kurumların varlığı. 2. İstikrarlı piyasa ekonomisinin mevcudiyeti; Başta AB olmak üzere dış dünya rekabetine dayanma kapasitesi. 3. Siyasi Birlik ile Ekonomik ve Parasal Birlik de dahil olmak üzere, AB'nin müktesebatına uyum kapasitesi. (Eur-Lex, "Kopenhag Kriterleri", http://eur-lex.europa.eu/summary/glossary/accession_criteria_copenhagen.html) Maastricht Kriterleri ise üye ülkeler arasında Ekonomik ve Parasal Birlik için gerekli görülen kriterlerdir. Bu kriterler ise şu başlıklar altında toplanmaktadır: 1. Enflasyonun kontrol altında olduğunu gösteren fiyat istikrarı, 2. Aşırı açığı önlemek için devlet borçlanma ve ulusal borç limitleri yoluyla kamu maliyesinin sağlamlığı ve sürdürülebilirliği, 3. Döviz kuru mekanizmasının katılımıyla Döviz kuru istikrarının sağlanması, 4. Diğer kriterler yerine getirildikten sonra yakınsamanın dayanıklılığını değerlendirmek için uzun vadeli faiz oranları (Avrupa Komisyonu, "Üyelik için Uyum Kriterleri", https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/euro-area/enlargement-euro-area/convergence-criteria-joining_en)

¹²⁴ Peggy Kahn, *The European Union*, New York: Infobase Yayınları, 2008. s.16-17.

derinleşme dalgası hız kazanmıştır.¹²⁵ Derinleşme süreci çerçevesinde 1965 yılında Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu, Avrupa Ekonomik Topluluğu ve Avrupa Atom Enerjisi Topluluğu Füzyon Antlaşması ile “Avrupa Topluluğu” adı altında birleştirilmiştir. Bunun anlamı Topluluk yalnızca ekonomik hedeflere değil siyasi hedeflere de hizmet etmeye başladığı için tek bir isim altında toplanmıştır. Daha sonra 1986 yılında Avrupa Tek Senedi’nin kabul edilmesi ile ekonomik konuların yanında sosyal, çevresel ve teknolojik konular Birlik politikaları arasında yer almıştır. Avrupa Tek Senedi’nin yürürlüğe girdiği dönemde Avrupa bütünleşmesinin temel hedefi malların, işgücünün, sermayenin ve hizmetlerin serbest dolaşımına dayalı ortak pazarın kurulmasıdır. Avrupa Tek Senedi’nin kabul edilmesi ile birlikte ortak pazar tek pazar ismini almıştır.¹²⁶ Avrupa Parlamentosu’nun ve Konsey’in karar süreçlerine katılımı ile ilgili önlemler alınmıştır. 1992 Maastricht Antlaşması ile öncelikli olarak Avrupa Birliği ismi kullanılmaya başlanmıştır. Birliğe ortak güvenlik dış politikası ve adalet ve içişlerinde işbirliği alanları eklendikten sonra Birlik içinde yalnızca ekonomik değil siyasi bütünleşmenin de hedeflendiği görülmektedir.¹²⁷ Ayrıca eğitim, kültür, kamu sağlığı, tüketicinin korunması konuları Birliğin politikalarına dahil edilmiştir. 1997 Amsterdam ve 2000 Nice Antlaşmaları karar alma süreçlerini genişleme hareketlerine uygun olarak düzenlemiştir. AB’nin yetkilerinde artış ve kurumsal yapısında değişiklikler meydana gelmiştir. AB’nin derinleşme sürecindeki son önemli antlaşma Lizbon Antlaşmasıdır.¹²⁸ Bu antlaşma ile Birliğin daha demokratik, şeffaf ve etkili bir yapısının olması için kurumsal yapısında, yetki ve faaliyetlerinde değişiklikler yapılmıştır. Hem ekonomik hem de siyasi bütünleşmeye yönelik değişiklikler gerçekleştirilmiştir.¹²⁹ Başlangıçta ekonomik hedeflerle kurulan Birlik derinleşme süreci ile siyasi bütünleşmeyi de hedeflemiştir.

AB genişleme ve derinleşme hareketlerinin sonucunda büyümeye ve etki alanını genişletmeye başlamıştır. Yeni politika alanları ile birlikte AB, pek çok kişinin günlük yaşamında da önemli bir rol oynamaya başlamıştır.¹³⁰ Günümüzde AB’nin politikaları ve bu politika hedefleri düşünüldüğünde hem üye devletleri hem de diğer devletleri etkilediği gözlemlenmektedir. Birlik normlarının üyelere ve diğer devletlere

¹²⁵ Nugent, a.g.e., s.49.

¹²⁶ T.C. Avrupa Birliği Bakanlığı, *AB’ye Genel Bakış*, s.22-23.

¹²⁷ A.g.e.,s.24.

¹²⁸ Loth, a.g.e., s.411.

¹²⁹ T.C. Avrupa Birliği Bakanlığı, *AB’ye Genel Bakış*, s.30.

¹³⁰ Kahn, a.g.e., s.11.

yayılması ve bu devletlerde içselleştirilmesi için üyelerin ve diğer devletlerin kültürel olarak benzeşmesi gerekmektedir. Bu nedenle AB'nin normlarının kolaylıkla ülkeler arasında benimsenmesine katkı sağlayan kültürel uyumu hedefleyen AB politikalarının incelenmesi gerekmektedir. Çalışmanın ilerleyen bölümünde AB politikaları açıklanarak bütünleşmeye kültürel benzeşme sağlayarak yardımcı olan en önemli politikalardan olan eğitim politikaları üzerinde durulacaktır.

2.2. Avrupa Birliği Politikaları

AB'nin hukuk sistemini oluşturan AB Müktesebatı 35 başlıktan oluşmaktadır.¹³¹ Bu fasıllardan malların serbest dolaşımı, işçilerin serbest dolaşımı, iş kurma hakkı ve hizmet sunumu serbestisi, sermayenin serbest dolaşımı, kamu alımları, şirketler hukuku, rekabet politikası ve işletme ve sanayi politikası olmak üzere sekiz fasıl çalışma alanı ile ilgili politikalardan oluşmaktadır. Tarım ve kırsal kalkınma, gıda güvenliği, veterinerlik ve bitki sağlığı ile balıkçılık fasılları tarım, gıda ve hayvancılık alanındaki üç fasıldır. Mali hizmetler, ekonomik ve parasal politika, vergilendirme, gümrük birliği, mali kontrol, mali ve bütçesel hükümler ve bölgesel politika ve yapısal araçların koordinasyonundan oluşan yedi fasıl ekonomik alandaki politikaları oluşturmaktadır. AB'de ekonomik bütünleşme iki veya daha fazla ülke arasındaki ekonomik sınırların kaldırılması olarak tanımlanmaktadır.¹³² Ekonomik bütünleşmenin 'tercihli ticaret anlaşmaları, serbest ticaret alanı, gümrük birliği, ortak pazar, parasal birlik ve ekonomik birlik' olmak üzere beş aşamasının olduğundan söz edilmektedir.¹³³ Enerji, taşımacılık, çevre ve Trans-Avrupa ağlarından oluşan dört fasıl çevre, ulaşım ve taşımacılık alanlarını kapsamaktadır. Sosyal politika ve istihdam, bilim ve araştırma, adalet, özgürlük ve güvenlik, yargı ve temel haklar, fikri mülkiyet hukuku, bilgi toplumu ve medya, tüketicinin ve sağlığın korunması ile eğitim ve kültür fasılları sosyal politikalar alanındaki sekiz fasıldan oluşmaktadır. İstatistik, dış ilişkiler, dış güvenlik ve savunma politikası ve kurumlar fasılları siyasi ve askeri alandaki dört fasıl olarak tanımlanmaktadır. Son olarak 35. fasıl diğer konular da diğer

¹³¹ T.C. Avrupa Birliği Bakanlığı, *Katılım Sürecinde Müzakere Fasılları*, S.7. s.1.

¹³² Loth, a.g.e., s.223.

¹³³ Belgin Akçay ve İlke Göçmen, *Avrupa Birliği-Tarihçe, Teoriler, Kurumlar ve Politikalar*, Seçkin Yayıncılık, 2016. s. 329.

fasıl konuları dışında kalan konuları içermektedir.¹³⁴ Bu fasıllar içinde yer alan tüketici politikası, çevre politikası, enerji politikası, dış ticaret ve dış güvenlik ve savunma politikaları AB'nin bütünleşme sürecinde tüketici haklarına, çevreye, enerji kullanımına, dış ticaret ve dış güvenlik konularına verdiği önemi açıkça göstermektedir.¹³⁵

Bu çalışmada üzerinde durulacak olan eğitim politikası AB'nin sosyal politika alanı içinde yer almaktadır. Sosyal politika alanı eğitimin yanı sıra sağlık hizmetleri, istihdam, sosyal güvenlik sigortası, barınma ve ayrımcılık gibi alanları da içermektedir.¹³⁶ AB'nin sosyal politika konuları genellikle toplumun genel sorunlarına çözümler üretmeye çalışan alanları kapsamaktadır. 2007 yılında imzalanan Avrupa Birliği'nin İşleyişine Dair Anlaşma ile üye devletler sosyal politika konularını ele almaya başlamıştır. Böylelikle istihdam edilebilirlik ve hayat boyu öğrenme konularına ağırlık verilmeye çalışılmıştır. Sosyal politikanın içinde sosyal, siyasi ve ekonomik olmak üzere üç farklı düzeyden bahsedilmektedir. Bunlardan ilki yani sosyal düzeyde bütün üye ülkeler Avrupa Toplum Modelinin yanı sıra vatandaşların sosyal ihtiyaçları ile ilgili sorumluluklarının farkında olmalıdır. AB kendisine üye olan devletlerin kurduğu bir Avrupa Toplum Modeli üzerine inşa edilmiştir. Bu modelde üye ülkeler sosyal politikalarını 'Avrupalılaştırma' hedefi benimsemiştir. AB bütünleşme süreci ilerledikçe bütünleşmenin yalnızca ekonomik değil aynı zamanda sosyal ve siyasal bütünleşme olduğu ortaya çıkmıştır. Bunun sonucunda Avrupa Toplum Modelini benimseyen üye ülkeler sosyal politikalar ile ekonomi politikalarının birbiriyle uyumlaştırılması gerektiğini savunmuştur.¹³⁷ Ekonomik düzeyde genel ve mesleki eğitim artırılarak ya da işçilerin hareketliliği sağlanarak rekabetin teşvik edilmesi hedeflenmektedir. Son olarak politik düzeyde ise siyasi ve ekonomik bütünleşme için sosyal politikanın aktif olması gerekmektedir. AB sosyal politikası her ülkenin kendi sorumluluğundadır.¹³⁸

¹³⁴ T.C. Avrupa Birliği Bakanlığı, *Katılım Sürecinde Müzakere Fasılları*, S.7. s.42.

¹³⁵ Christopher Hill ve Michael Smith, *International Relations and the European Union*, New York: Oxford Yayınları, 2011, s. 349.

¹³⁶ Persida Cechin-Crista, Aurel Mihut, Gabriel Ionel Dobrin ve Sorin Blaj, "The Social Policy of the European Union", *International Journal of Business and Social Science*, C.4. S.10., USA, 2013. s.17.

¹³⁷ European Commission (EC), "European Social Policy-White Paper", Brüksel: Avrupa Komisyonu, 1994.

¹³⁸ A.g.m., s.19.

AB'nin eğitimle ilgili politikaları sosyal politika başlığı altında ele alınmaktadır. Sosyal politikanın gelişmesi ve derinleşmesi ile birlikte Birlik üye devletler arasındaki işbirliğini teşvik ederek ve gerektiğinde eylemlerini destekleyerek kaliteli bir eğitim ortamının geliştirilmesine katkıda bulunmaktadır. Birlik öğrenme içeriği, eğitim sisteminin organizasyonu, kültürel ve dilsel çeşitlilik konularında üye devletlerin sorumluluğuna saygı göstermektedir.¹³⁹ 1992 Maastricht Antlaşması ile AB'de eğitim bir politika haline gelmiştir. Başlangıçta eğitim politikaları AB'nin ekonomik hedeflerine hizmet etmektedir. Eğitim alanındaki işbirliği girişimleri ekonomik hedefler doğrultusunda geliştirilmiştir.¹⁴⁰ Ancak AB'nin derinleşme ve genişleme hareketlerine bağlı olarak eğitim politikalarının hedefleri değişmiş ve bütünleşme sürecindeki önemli yerini almıştır. AB eğitim programları sayesinde Avrupalılaşıma mekanizmalarından uzlaştırma (uyum) ortaya çıkmaktadır. Bu mekanizmada AB üye ülkeleri kendi politikalarının temellerini değiştirmeden AB politikaları ile uyumlu hale getirmektedir. Bu mekanizmada değişim ne özümseme mekanizmasındaki kadar az ne de dönüşüm ve yakınsama kadar fazladır.¹⁴¹ AB eğitim politikaları konusunda üye ülkelerin politikalarına saygı göstermektedir. Üye ülkeler de AB eğitim politikalarına uyum sağlarken Avrupalılaşıma mekanizmalarından uzlaştırma mekanizmasını ortaya çıkarmaktadır. Böylelikle ülkeler AB eğitim politikalarının temel hedeflerine uyum sağlamaktadır. Bu çalışmanın bir sonraki bölümünde AB eğitim politikalarının gelişim süreci, hedefleri ve içeriği incelenerek eğitim programlarının kültürel bütünleşme içindeki rolü ortaya konulacaktır.

2.3. AB Eğitim Politikaları

Eğitim temel insan hakları arasında yer almaktadır. Bütün ülkeler gibi AB üyesi devletler de eğitim kalitelerini artıracak stratejiler belirlemektedir. AB üyesi devletlerin en önemli stratejilerinden birisi bireylerin hayatlarının her aşamasında eğitime ulaşabilmelerini sağlamaktır. Bu nedenle hayat boyu öğrenme AB'nin eğitim stratejisinde en temel noktalardan birisi olmuş ve Lizbon Antlaşması'nda da yer almıştır.¹⁴² Diğer sosyal politikalar gibi AB eğitim politikası da üye devletlerin kendi

¹³⁹ A.g.m., s. 20.

¹⁴⁰ Seda Çankaya, Önder Kutlu ve Esra Cebeci, "The Educational Policy of European Union, *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, C.174, 2015, s.886.

¹⁴¹ Börzel ve Risse, s.14.

¹⁴² "Education and training: the success of the Lisbon strategy hinges on urgent reforms", Brüksel, IP/03/1520. 2003. s.2.

sorumluluğundadır. Bununla birlikte AB eğitim politikasının en önemli amaçlarından birisi Birlik üyesi devletler arasında ortak kültürel değerler çerçevesinde işbirliği ve bütünleşmeyi sağlamaktır.¹⁴³ AB ulus üstü yapılanması normlarının üye devletler arasında kolayca yayılmasını sağlamak için eğitim politikalarını kullanarak ortak değerler çerçevesinde bütünleşmeye katkı sağlamaktadır. Ekonomik işbirliği ve bütünleşme amaçları ile ortaya çıkan AB, genişleme ve derinleşme politikaları ile birlikte etki alanını genişletmiştir. İlk olarak Maastricht Antlaşması ile politika alanına giren eğitim yeni kurucu antlaşmalarla daha da yerleşmiştir.¹⁴⁴ Bunun en önemli göstergelerinden birisi AB'nin eğitim politikalarında yaşanan gelişme sürecidir. AB'nin bütünleşme sürecinde ortaya çıkan eğitim politikaları ve programları açıklanmadan önce eğitim politikalarının gelişim sürecinden bahsetmek gerekmektedir. Bu nedenle bir sonraki bölümde öncelikle AB eğitim programlarının tarihi oluşum süreci açıklanacaktır.

2.3.1. Avrupa Birliğinde Eğitim Politikalarının Tarihi Gelişim Süreci

AB eğitim politikaları öncelikli olarak sosyal ve kültürel bütünleşmeyi hedeflemektedir. AB eğitim politikaları bir yandan yabancı ülkede eğitimi ve öğrencilerin ve öğretim elemanlarının değişimini destekleyerek AB vatandaşları arasındaki uyumu ve bütünleşmeyi sağlarken, diğer taraftan da istihdam, araştırma, teknoloji geliştirme ve çevre politikalarına da katkı sağlamaktadır.¹⁴⁵ Bütünleşme üzerinde bu derece öneme sahip eğitim politikalarının tarihine bakıldığında AB'nin kurucu antlaşması olan 1957 Roma Antlaşmasında eğitim konusundan direkt olarak bahsedilmediği görülmektedir. Bu dönemde yalnızca mesleki eğitim konusu ve gelecek işbirlikleri ele alınmıştır. Bunun amacı da o dönemde oluşturulmaya çalışılan ekonomik bütünleşmeye ve ortak Avrupa pazarına katkı sağlamaktır.¹⁴⁶ 1970'li yıllara gelindiğinde ortak bir eğitim politikası oluşturma yönünde ilk adımlar atılmış ve 1976 yılının Şubat ayında yapılan Bakanlar Konseyi toplantısında AB Eğitim Komisyonu

¹⁴³ Çankaya, Kutlu ve Cebeci, a.g.m., s.886.

¹⁴⁴ Maastricht Antlaşması, https://www.tbmm.gov.tr/kutuphane/AB/Maastricht_Anla%C5%9Fmasi.pdf, (Erişim Tarihi: 11/06/2018).

¹⁴⁵ Zoltan Horvath, *Handbook On The European Union* Macaristan Millet Meclisi Yayınları, 2007. s. 129.

¹⁴⁶ Jean –Emile Charlier ve Sarah Croche, “How European Integration Is Eroding National Control over Education Planning and Policy”, *European Education*, C. 37, S. 4, 2005. s.8.

oluşturulması kararı alınmıştır.¹⁴⁷ 1987 yılından 1990 yılına kadar Erasmus gibi Avrupa Toplulukları eğitim programlarının temelleri atılmaya başlanmıştır. 18 Eylül 1988 yılında Bologna Üniversitesi'nde Avrupa Üniversitelerinden yaklaşık 388 rektörün imzaladığı Magna Charta AB'nin eğitim politikasında önemli bir yer tutmaktadır. Bu belge ile üniversitelerin gelecekleri için akademik özgürlük ve kurumsal otonomi terimlerinin önemi ortaya çıkmıştır. Gençlerin eğitiminin toplum için büyük bir önem taşıdığı ifade edilmiştir.¹⁴⁸ AB ülkelerinin attığı bu adım eğitim politikasındaki bir sonraki gelişmeye katkı sağlamıştır.

Eğitim ilk kez 1992 Maastricht Antlaşması ile AB müktesebatında yazılı olarak ele alınmıştır. Maastricht Antlaşması'nda da eğitim ülkelerin kendi yönetimlerine bırakılmış olsa da bu antlaşmada AB'nin gerekli durumlarda kaliteli eğitim için üye ülkeleri destekleyebileceği ve koordine edebileceği belirtilmiştir.¹⁴⁹ Bu tarihlerde Sokrates, Leonardo Da Vinci ve Gençlik programları ortaya çıkmaya başlamıştır. 1998 yılının Mayıs ayında Fransa, Almanya, İtalya ve Birleşik Krallık yetkilileri arasında Avrupa'da yükseköğretim modelini ekonomik, ticari ve mali piyasalara uyumlu hale getirmek amacıyla Sorbonne Deklarasyonu imzalanmıştır. Bu deklarasyon ile Avrupa'nın kültür boyutunu geliştirmede üniversitelerin önemli rolü açıkça vurgulanmıştır.¹⁵⁰ 1999 yılında diğer Avrupa ülkelerinin de katılımı ile Bologna Deklarasyonu imzalanmıştır.¹⁵¹ Deklarasyonun ilk bölümünde belirtilen temel hedefler arasında dikkat çeken, Avrupa Vatandaşlığı kavramının güçlendirilmesidir. Bunun için vatandaşlara gerekli yeterliliklerin verilmesi, ortak değerleri paylaşma ve ortak bir sosyal ve kültürel coğrafyaya ait olma bilincinin kazandırılması hedeflenmiştir. Bologna Deklarasyonu ile öncelikle Avrupa vatandaşlarının istihdam edilebilirliğinin artırılması için Diploma Eki'nin uygulanması kararı alınmıştır. İkinci olarak üç yılı aşan lisans ve yüksek lisans derecelerinin tüm Avrupa'da tanınması uygun görülmüştür. Son olarak Avrupa Kredi Transfer Sistemi'nin (AKTS) tüm Avrupa ülkelerinde tanınması kararlaştırılmıştır. Bunlara ek olarak bildiride ülkeler arasında öğrenci ve personel hareketliliğinin teşvik edilmesi gerektiği üzerinde

¹⁴⁷ A.g.m., s.9.

¹⁴⁸ "The Magna Charta Universitatum", <http://www.magna-charta.org/magna-charta-universitatum>, (Erişim Tarihi: 01/11/2017).

¹⁴⁹ Charlier ve Croche, a.g.m., s.10.

¹⁵⁰ A.g.m., s.11.

¹⁵¹ Sacha Garben, "The Bologna Process and The Lisbon Strategy: Commercialisation of Higher Education Through The Back Door?", 2011, s.219.

durulmuştur.¹⁵² Eğitimle ilgili alınan bu kararlar ve yapılan bu değişiklikler AB'nin Avrupa vatandaşlığı hedefine hizmet etmektedir. Bu kavram Maastricht Antlaşması sonrası ortaya çıkmıştır ve bu dönemde şekillenen eğitim politikalarının da temel hedefleri arasında yer almıştır. AB'nin norm inşası sürecinde kültürel benzeşme hedefine de eğitim politikaları katkı sağlayacaktır. Bu nedenle norm inşası sürecinde eğitim politikalarının ayrı bir yeri bulunmaktadır.

2000'lerin başında Orta ve Doğu Avrupa genişlemesi ile birlikte, AB'de kurumsal reform ihtiyacı yeniden gündeme gelmiştir. Bunun bir sonucu olarak 2000 yılının Mart ayında Lizbon stratejileri kabul edilmiş ve bu antlaşma hükümleri 2010 yılında yürürlüğe girmiştir. Eğitimle ilgili olarak AB Lizbon stratejilerinin en önemli amaçlarından birisi Avrupa'nın eğitim sistemlerinin bilgi toplumu ihtiyaçlarını karşılayacak seviyeye getirilmesini sağlamaktır.¹⁵³ AB ilk kurulduğunda imzalanan kurucu Roma Antlaşması eğitimden bahsetmezken kırk yıl sonra imzalanan Lizbon Antlaşmasının temel stratejilerinden birisi eğitim olmuştur. Bu durum zaman içerisinde AB bütünleşmesinde eğitimin yerinin nasıl değiştiğini ve önem kazandığını göstermektedir. Antlaşmanın sosyal politika başlığı altında eğitim, mesleki eğitim, gençlik ve spor konuları yer almaktadır. Lizbon Antlaşmasının eğitimle ilgili stratejileri incelendiğinde bir kaç önemli nokta dikkati çekmektedir:¹⁵⁴

- Eğitimde Avrupa boyutunu geliştirmek ve üye ülkelerin dillerinin yaygınlaşmasını sağlamak,
- Diplomaların ve öğrenim dönemlerinin akademik tanınırlığını teşvik ederek öğrenci ve akademisyen hareketliliğini desteklemek
- Üye ülkelerin eğitim sistemlerini geliştirmek için deneyim ve bilgi paylaşımını yaygınlaştırmak
- Avrupa'da gençlerin demokrasiye katılımlarını teşvik etmek
- Uzaktan eğitimi geliştirmek
- Eğitimle ilgili yeniliklerde işbirliğinin gelişmesini sağlamak

¹⁵² "The Bologna Declaration of 19 June 1999-Joint Declaration of European Ministers of Education", *The European Higher Education Area*, http://www.magna-charta.org/resources/files/BOLOGNA_DECLARATION.pdf

¹⁵³ Pascal Fontaine, *AB Nedir?*, Luxemburg: Avrupa Birliği Resmi Yayınlar Ofisi, 2010. s.11-12.

¹⁵⁴ "Treaty of Lisbon", *Official Journal of the European Union*, C 306., C.50. 17.12.2007., Madde: 165. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2007:306:FULL:EN:PDF>

Lizbon Antlaşmasının eğitimle ilgili genel hedefleri Avrupa Birliği Antlaşması'nın devamı niteliğindedir. Lizbon'un 165. Maddesinde eğitim stratejileri belirlenirken temel hedefleri Avrupa'da eğitim kalite ve yeterliliğini artırmak, hayat boyu öğrenme ve hareketliliği desteklemek ve yaratıcılık ve inovasyonu geliştirmek olmuştur.¹⁵⁵ Lizbon Antlaşmasından sonra AB eğitim politikaları ve hedefleri daha çok şekillenmiş ve eğitim programları bu politikalara göre belirlenmeye başlamıştır. Eğitimin kurucu antlaşmada yer alması AB'nin bütünleşme için eğitime verdiği önemi göstermektedir. AB normlarını üyeler arasında kolaylıkla inşa etmek için, eğitim programları aracılığıyla kültürel benzerlik sağlamaya çalışmaktadır. Bu nedenle de eğitim politikalarına ayrı bir önem verilmeye başlanmıştır. Eğitim politikalarının tarihi gelişim sürecini burada tamamladıktan sonra AB'nin genel eğitim politikaları hedefleri üzerinde durmak gerekmektedir.

2.3.2. Avrupa Birliği Eğitim Politikaları Genel Hedefleri

1957 kurucu Roma Antlaşmasından 2008 Lizbon Antlaşmasına kadar gelişim gösteren AB eğitim politikalarının bu süreçteki genel hedefleri şu şekilde özetlenmektedir.¹⁵⁶

- Avrupa vatandaşlığı kavramının yaygınlaştırılması,
- Üye ülke vatandaşları arasında Avrupa kültürü ve Avrupa bilincinin aşılması
- Açık öğretim ve uzaktan eğitimin geliştirilmesi,
- Eğitimde bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanımı,
- Üye ülkelerin kültürlerinin ve dillerinin öğretilmesi ve yaygınlaştırılması,
- Diplomaların ve eğitim sürelerinin üye ülkelerde ve dış dünyada tanınırlığının artırılması,
- Eğitimde yenilik ve kaliteyi artırmayı hedefleyen işbirliği projelerinin geliştirilmesinin sağlanması,

¹⁵⁵ A.g.m, madde:165.

¹⁵⁶ European Commission, "Strategic Framework-Education and Training 2020", http://ec.europa.eu/education/policy/strategic-framework_en, (Erişim Tarihi: 01/11/2017).

- Karşılıklı bilgi, tecrübe ve iyi uygulama örneklerinin paylaşılmasını sağlayan iletişim ağlarının kurulması,
- Üye ülkelerin eğitim sistemlerinin belirlenen ortak kriter ve ilkelerle uyumlu bir şekilde düzenlenmesi

Lizbon Zirvesi'nde belirtildiği ve AB eğitim politikalarının bu genel hedeflerinde açıklandığı gibi eğitim politikalarının beş temel ilkesi bulunmaktadır.¹⁵⁷ Bu ilkelere birincisi 'kalite' ilkesidir. Bu ilkeye göre AB üyesi devletler eğitim ve mesleki eğitimin her aşamasında AB eğitiminin kalitesini artırmak için çalışmalıdır. İkinci ilke 'erişilebilirlik' ilkesidir. Buna göre AB vatandaşı olan her bireyin hayatının her döneminde eğitime erişebilir olması gerekmektedir. Bu eğitim türü örgün, yaygın ve sargın öğrenme olarak belirlenmiştir. Örgün eğitimi okullarda belli bir amaç etrafında düzenli olarak verilen eğitimidir. Yaygın eğitim ise yer ve zamanı belli kısıtlı olmayan bireylerin ilgi ve gereksinimlerine göre verilen eğitimidir. Sargın eğitim ise örgün ve yaygın öğrenimden bağımsız olarak bireylerin kendiliğinden gerçekleştirdiği öğrenme faaliyetidir. Üçüncü ilke 'içerik' ilkesidir. AB eğitim sistemlerinde eğitimin içeriğinde yer alması gereken en önemli unsurlar demokrasi ve vatandaşlıktır. Bu nedenle AB üyesi devletlerin eğitim içeriklerini belirlerken bu noktalara dikkat etmeleri gerekmektedir. Dördüncü ilke 'açıklık' ilkesidir. AB eğitim kaynaklarının üye ülkelere ve dış dünyaya açık olması gerekmektedir. Burada en önemli nokta, Birliğin kendi eğitim sistemine yalnızca üye devletlerinin değil diğer yabancı ülkelerin de ulaşabilmesi tercihi etmesidir. Bu durumun en önemli göstergelerinden birisi ise AB'nin norm yayılımını kolaylaştırmak için Avrupa kültürünü ve Avrupa vatandaşlığı kavramını yalnızca kendi üye ülkelere değil dış dünyaya da açık hale getirmesidir. Beşinci ve son ilke ise 'verimlilik' ilkesidir.¹⁵⁸ AB eğitim sisteminde kaynakların en iyi şekilde kullanılması, yatırımların doğru kişilere yapılması ve finansal kaynakların verimli ve etkin bir şekilde kullanılması gerekmektedir.

AB'nin eğitim politikası hedefleri ve temel ilkeleri çerçevesinde oluşturduğu temel programları bulunmaktadır. Bu programlardan ilki 1987 yılında başlatılan COMETT programıdır. İkincisi yine 1987 yılında başlatılan ve günümüze kadar

¹⁵⁷ Commission of the European Communities, "The Concrete Future Objectives of Education Systems", *Report From the Commission*, S. 59, Brüksel, 2011. s.4.

¹⁵⁸ Commission of the European Communities, "The Concrete Future Objectives of Education Systems", *Report From the Commission*, S. 59, Brüksel, 2011. s.5.

devam eden Erasmus programıdır. Üçüncüsü Erasmus programının da içerisinde olduğu 1995-2006 yılları arasında uygulanan Sokrates I-II programıdır. Diğer bir program 2007-2013 yılları arasında süren Hayat Boyu Öğrenme ve Gençlik Programlarıdır. Son olarak 2014 yılında başlayan ve 2020 yılına kadar devam edecek olan Erasmus+ programı bulunmaktadır.¹⁵⁹ Adı geçen bu eğitim programları programın genel adı olup, programlar bu başlık altında konularına göre de ayrılmaktadır. Bir sonraki bölümde 1987 yılında başlayan ve günümüze kadar gelişerek gelen bu eğitim programları açıklanacaktır.¹⁶⁰

AB derinleşme sürecinde ortaya çıkan antlaşmaların her birinde genel olarak farklı bir eğitim programının varlığından söz etmek mümkündür. Tablo 1’de bütünleşmeye yön veren antlaşmaların yürürlükte olduğu dönemde Birliğin hangi eğitim programını yürüttüğü görülmektedir. Bu tablodan anlaşılacağı üzere derinleşmenin meydana geldiği süreçte yalnızca ekonomik ve siyasi değil sosyal politikalarda da yenilenmeler ve değişiklikler meydana gelmiştir. Her bir kurucu antlaşmanın ortaya çıktığı dönemde yeniliklerle birlikte AB öncelikleri değiştiği için sosyal politikalar ve dolayısıyla eğitim programları da değişmiştir. Avrupa Tek Senedi’nin yürürlükte olduğu dönemde öncelikli hedef ekonomik bütünleşme olduğu için eğitim programı da gençlik istihdamını hedeflemiştir. Ancak Maastricht ile birlikte Avrupa vatandaşlığı ve ortak Avrupa kültürü önem kazandığı için eğitim programlarının hedefi kurumlar arası değişim ve eğitimde Avrupa boyutunun geliştirilmesi olmuştur. Amsterdam ve Nice Antlaşmaları ile bu hedefler güçlendirilirken, Lizbon Antlaşması ile Avrupalılaşıma öncelik kazanmıştır. Her yeni eğitim programını hedefi değiştiği için oluşturduğu norm da farklı olmuştur. Her bir eğitim programı AB’nin norm inşasına katkı sağlamıştır. Sosyal politikalardan eğitim politikası ile ilgili alınan yeni kararlar her dönem yürütülen AB eğitim programında değişiklikler yapılmasına ve yeni programların ortaya çıkmasına neden olmuştur.

¹⁵⁹ T.C. Avrupa Birliği Bakanlığı, *AB Programları*, S.9, s.4.

¹⁶⁰ Çankaya, Kutlu ve Cebeci, a.g.m., s.890.

Yıl	Yürürlükteki Antlaşma	Eğitim Programı	Sosyal Politika	Eğitim Politikası
1987	Avrupa Tek Senedi	Erasmus Programı COMETT Programı	Ekonomik bütünleşme ve istihdam	Gençlerin istihdam edilmesi, yükseköğretim kurumları arasında işbirliği ve Üniversite-Sanayi işbirliği
1992	Maastricht Antlaşması	Erasmus Programı	Avrupa vatandaşlığı ve ortak Avrupa kültürü oluşturma	Eğitim alanında işbirliği ve değişim, eğitimde Avrupa boyutu oluşturmak, akademik tanınma
1997	Amsterdam Antlaşması	Sokrates Programı - I	Avrupa vatandaşlığı kavramının güçlenmesi ve Avrupa kültür mirasının paylaşımı	AB kurumları arasında eğitim alanında işbirliği ve değişim, yetkinliklerin geliştirilmesi, açık ve uzaktan eğitimin desteklenmesi, akademik denklik
2000	Nice Antlaşması	Sokrates Programı- II	Avrupa bilinci oluşturma, kültür tanıtımı	Yaşam boyu öğrenmeyi teşvik etmek, eğitimin herkese açık ve erişilebilir olması
2008	Lizbon Antlaşması	Hayat Boyu Öğrenme Programı Erasmus+ Programı	Sosyal uyum ve vatandaşlığın aktif kullanılması, Avrupa vatandaşlığı ve Avrupalılaştırmanın geliştirilmesi	Eğitimde kalitenin iyileştirilmesi, Hayat boyu öğrenmenin açık hale gelmesi, eğitimin dış dünyaya açılması

Tablo I: AB Antlaşmalarının yürürlükte oldukları dönemde yürütülen eğitim programları ve politikaları

AB eğitim programları her dönem yenilenmiş ve farklı bir konuyu da içine alarak gelişme göstermiştir. 1987 yılında imzalanan Avrupa Tek Senedi Avrupa’da ortak pazarın oluşturulmasını ve üye devletler arasında serbest dolaşımı hedeflemektedir. Avrupa Tek Senedinin yürürlükte olduğu dönemde ortaya çıkan COMETT programı da anlaşmanın temel hedefine yönelik olarak gençlerin üye ülkelerde istihdam edilmesini amaçlamaktadır. Bu dönemde Avrupa Topluluklarının temel amacı daha çok ekonomik bütünleşme olduğu için eğitim programı da buna

yöneliktir. Ancak 1992 Maastricht Antlaşması'ndan sonra bütünleşmenin etki alanına sosyal uyum, kültür ve eğitim alanları da dahil edilmiş ve bu dönemde Avrupa vatandaşlığı kavramı ortaya çıkmıştır.¹⁶¹ Bütünleşme sürecine yeni alanların eklenmesi ile birlikte eğitim programlarında da değişiklikler meydana gelmeye başlamıştır. 1987 yılında uygulanması planlanan Erasmus programı bu dönemde etkin olmaya başlamıştır. Üye ülkeler arasında Erasmus ile öğrenci ve personel değişimi için mali destek sağlanmıştır. Bu noktada Erasmusun temel amacı Avrupalı yükseköğretim kurumları arasında işbirliğini teşvik etmek ve üniversite öğrencilerinin istihdam edilebilirliklerini artırmaktır.¹⁶² Burada dikkat çeken nokta Erasmus programının COMETT programının amacını devam ettirmesi, bununla birlikte yükseköğretim kurumlarını desteklemesidir. Amsterdam ve Nice Antlaşmalarının yürürlükte olduğu dönemde Sokrates programı yürütülmüştür. Bu program Erasmus programını da içine alarak ilk ve orta öğretimde öğrenci ve personel değişimi, yetişkin eğitimi, hayat boyu öğrenme, yabancı dil öğretilmesi, uzaktan eğitim ve araştırmaya yönelik programları da desteklemiştir. Sokrates programının temel hedefleri incelendiğinde Amsterdam antlaşmasının 149. ve 150. Maddelerinde yer alan AB'nin temel eğitim hedefleri ile eşleşmektedir. Derinleşme sürecindeki son antlaşma olan Lizbon Antlaşmasının yürürlükte olduğu dönemde ise Hayat Boyu Öğrenme ve günümüzde de devam eden Erasmus+ programı yürütülmüştür. 2007-2013 yılları arasında uygulanan Hayat Boyu Öğrenme programı da bir sonraki çatı program niteliğindedir. Sokrates ve Leonardo Da Vinci Programlarını birleştirmiştir. 1992 Maastricht Antlaşması'nda belirlenen eğitim hedefleri Lizbon Antlaşmasında da geçerliliğini korumuş ve bu dönem eğitim programlarının temellerini oluşturmuştur. 2014-2020 yılları arasında yürütülmekte olan Erasmus+ programı 1987'den itibaren birleşerek gelen eğitim programlarını tek bir çatı altında toplamış ve Erasmus ve diğer programların tek bir programda birleşmesini sağlamıştır. Erasmusun yanında yer alan diğer programlar Erasmusun artısı olarak adlandırılmıştır. Kısacası bütünleşme sürecinde birleşerek Erasmus+ programına ulaşan eğitim programlarının yıllar içinde değişim göstermesinin nedenleri derinleşme sürecinde bütünleşmenin hedeflerinin değişmesi, her yeni antlaşmada eğitimle ilgili yeni bir hedef belirlenmesi ve süreç içinde ortaya çıkan yeni eğitim modellerinin tek bir çatı altında birleştirilerek uygulanabilirliğinin kolaylaştırılmasıdır.

¹⁶¹ T.C. Avrupa Birliği Bakanlığı, *AB'ye Bakış*, s.24-25.

¹⁶² T.C. Avrupa Birliği Bakanlığı, *AB Programları*, S.9, s.5.

Bu eğitim programlarının her birinin AB norm inşasına ve bütünleşmeye etkileri program başlıkları altında açıklanacaktır.

2.3.3. Avrupa Birliği Eğitim Programları

AB'nin önem verdiği ve öncelikleri arasında değerlendirdiği iki önemli başlık eğitim ve kültürdür. Birlik üye ve aday ülkelerinin birbirlerinin kültürlerini tanımasını, ortak bir kurum içinde yaşamalarını ve aynı normları benimsemelerini kolaylaştırmaktadır. Bu nedenle AB'nin eğitim ve kültür politikaları önem taşımaktadır. Avrupalı olma bilincini ve Avrupa kültürünü yaygınlaştırmayı hedefleyen AB eğitim politikaları başlığı altında bulunan ilk eğitim programı COMETT programıdır. Bu program üniversite ve sanayi arasındaki teknoloji alanında işbirliğini desteklemektedir. 1987'den itibaren bu program sayesinde teknolojiye yönelik pek çok eğitim düzenlenmiştir. Bu eğitimler sayesinde teknolojik materyaller üretilmiş ve pek çok gencin istihdamı sağlanmıştır. Yapılan değerlendirmeler sonucunda programın birinci aşamasının başarılı olduğu ortaya çıkmıştır. 1990-1994 yılları arasında COMETT programının ikinci aşaması gerçekleştirilmiştir.¹⁶³ COMETT programı günümüzde AB'nin geliştirmeye çalıştığı üniversite-sanayi işbirliğine önemli katkılar sağlamıştır. Bir eğitim programı olarak öğrencilerin istihdamını sağlayarak ekonomi politikasını da olumlu yönde etkilemiştir. Bu program AB bütünleşme sürecinde dönemin de etkisiyle daha çok ekonomik bütünleşmeye katkı sağlamıştır. İstihdam edilebilirliği artırılan gençler yalnızca kendi ülkelerinde değil diğer ülkelerde de iş bulma olanağı yakalamıştır. Farklı AB ülkelerinde istihdam edilen gençler diğer ülkelerin kültürlerini tanımaya ve AB'nin ortak Avrupa kültürü hedefinin temellerini atmaya başlamıştır. Böylelikle COMETT programı AB'nin norm inşası sürecini AB üyesi ülkelerde serbest dolaşımı kolaylaştırarak etkilemiştir.

1987 yılı aynı zamanda bu çalışmanın konusu olan Erasmus programının da ortaya çıktığı yıldır. Başlangıçta yalnızca 11 AB üyesi ülkenin katılımıyla başlayan bu program ilk yılında 3244 öğrencinin hareketlilik gerçekleştirmesine, yeni kültürler ve

¹⁶³ European Commission, "The Community's COMETT Programme", *Press Release Database*, http://europa.eu/rapid/press-release_IP-93-1041_en.htm?locale=en, (Erişim Tarihi: 05.11.2017)

yeni hayatlarla tanışmasına katkı sağlamıştır.¹⁶⁴ Öğrenci ve personel hareketliliğine verilen desteklerle ortak Avrupa kültürü oluşturma ve Avrupa vatandaşlığına sağladığı katkılarla AB bütünleşme sürecini olumlu yönde etkileyen Erasmus programı böylelikle norm inşası sürecini de etkilemiştir. Erasmus'un bütünleşmeye ve norm inşasına olan katkısı detaylı bir şekilde bu çalışmanın üçüncü bölümünde anlatılacaktır. 1995 yılında gelindiğinde AB'nin eğitim alanında yeni bir programı olan Sokrates programı ortaya çıkmıştır. Erasmus, yükseköğretimde daha geniş bir eğitim alanını kapsayan bu Sokrates programının bir parçası olmuştur.¹⁶⁵

Sokrates programı 14 Mart 1995 tarihinde Avrupa Konseyi ve Avrupa Parlamentosu tarafından alınan kararla yürürlüğe girmiştir. Bu dönemde Sokrates başlığı altında sekiz farklı eğitim programı yürütülmüştür. Bunlar Erasmus programı, Comenius, Grundtvig, Minerva, Lingua, Gözlem ve Yenilik, Ortak Faaliyetler ve Destek Faaliyetleridir.¹⁶⁶ Yükseköğretimde eğitim faaliyetlerini destekleyen Erasmus programı 1995-2006 yılları arasında Sokrates programı altında yer almıştır. Comenius programı okul öncesi, ilk ve orta öğretim alanında personel ve öğrencilerin yararlanabileceği eğitim programıdır. Bu programın temel amaçları eğitimin niteliğini geliştirmek, dil öğretmek, kültürler arası bilinç oluşturmak ve çok kültürlülükten yararlanmak olarak özetlenmektedir. Grundtvig programı altında yetişkin eğitimi ve yaşam boyu eğitim bulunmaktadır. Bu program ile bireylere yaşamlarının herhangi bir döneminde eğitime erişme olanağı tanınması amaçlanmaktadır. Minerva programı açık ve uzaktan eğitim faaliyetleri ile bilgi ve iletişim teknolojilerinin eğitim programlarında kullanılması amaçlanmaktadır. Lingua programı ile üye ülkelerin dillerinin yabancı dil olarak öğretilmesi teşvik edilmektedir. Gözlem ve Yenilik faaliyetleri AB ülkelerinde uygulanan farklı uygulamaların tüm taraflarca tanınmasını hedeflemektedir. Son olarak Sokrates programının altında yer alan son iki faaliyet Ortak Faaliyetler ve Destek Faaliyetleri diğer Avrupa programları ile ortak eylemleri ve diğer programlarda olmayan faaliyetleri desteklemeyi amaçlamaktadır.¹⁶⁷

¹⁶⁴ European Union, *Erasmus Changing Lives, Opening Minds for 25 Years*, Belçika: Publications Office of the European Union, 2012, s.6.

¹⁶⁵ A.g.e., s.7.

¹⁶⁶ Commission of the European Communities, "Final Report From the Commission on the Implementation of the Sokrates Programme 1995-1999", *Report From the Commission*, S.75, Brüksel, 2001, s.3.

¹⁶⁷ A.g.e., s.3.

Sokrates programı farklı kollara ayrılmış olsa da bu programın kendi içinde 1995 ve 2006 yılları arasını kapsayan belli başlı hedefleri ve stratejileri bulunmaktadır. Programın dokuz önemli amacından bahsedilmektedir. Diğer eğitim programlarında olduğu gibi Sokrates programının temel hedefleri şu şekilde özetlenmektedir:

- Avrupa vatandaşlığı kavramının güçlenmesini sağlamak ve AB kültür mirasının paylaşılmasını teşvik etmek,
- AB dillerinin öğrenilmesinin nitelik ve niceliksel olarak geliştirilmesini teşvik etmek,
- AB ülkelerindeki kurumlar arasında eğitim alanında işbirliği geliştirilmesine katkı sağlamak,
- Öğretmenlerin yetkinliklerini daha iyi geliştirebilmeleri için değişim ve hareketliliklerini desteklemek,
- Öğrencilerin hareketliliklerine destek vermek,
- Üye ülkelerdeki öğrenciler arasında iletişim ağını geliştirmek,
- Diplomaların akademik tanınırlığını desteklemek,
- Program faaliyetleri ile açık ve uzaktan eğitime destek vermek,
- Üye ülkeler arasında bilgi ve tecrübe paylaşımına destek vermek.¹⁶⁸

AB eğitim politikalarının genel amaçları ile uyumlu olan Sokrates programının temel hedefleri bir sonraki eğitim programlarına da örnek teşkil etmektedir. AB eğitim programlarının kendi içinde bir inşa süreci bulunmaktadır. AB, bir yandan yeni antlaşmalarla değişen eğitim politikalarını, dönemin eğitim programları içinde uygulayıp inşa ederken bir yandan da bu politikalarla hedeflediği normları inşa etmektedir. Birlik, normlarını yaymak için kültürel benzeşme hedefini 1995-2006 yılları arasında Sokrates eğitim programı ile gerçekleştirmeye çalışmıştır. Bu program içerisinde yer alan öğrenci ve personel hareketliliği ile bireylerin farklı kültürlerle tanışmasına olanak sağlanmıştır. Ayrıca üye devletlerin dillerinin öğretilmesi ile bireyler kolaylıkla farklı kültürleri tanımaktadırlar. Sokrates programının Avrupalılaştırma ve Avrupa vatandaşlığı bilinci oluşturmaya yönelik hedefleri Birliğin üye ülkeler arasında normlarını kolayca yaymasını sağlamıştır. Sokrates programının uygulandığı üye devletlerin sayısı Birliğin genişleme politikasının etkisiyle 1995

¹⁶⁸ Avrupa Birliği, Amsterdam Antlaşması, Madde 149-150. 1 Mayıs 1999.

yılından 2006 yılına kadar değişmiştir. 2007 yılına gelindiğinde AB'nin uyguladığı eğitim politikası değişmiş ve 2013 yılına kadar yürütülecek olan Hayat Boyu Öğrenme programı başlatılmıştır.

Hayat Boyu Öğrenme Programı 2007-2013 yılları arasında etkinlik gösteren ve kendinden önceki programları tek çatı altında toplamaya çalışan eğitim programıdır. Hayat Boyu Öğrenme başlığı altında dört ana faaliyet; Comenius, Erasmus, Leonardo Da Vinci ve Grundvig bulunmaktadır. Bunlara ek iki faaliyet ise Ortak Konulu Program ve Jean Monnet programlarıdır.¹⁶⁹ Hayat Boyu Öğrenme başlığı altındaki Comenius, Erasmus ve Grundvig programlarının işleyişleri, amaçları ve stratejileri bir önceki dönemle benzerlik göstermektedir. Leonardo Da Vinci programı ise üye ve aday ülkelerin mesleki eğitime yönelik politikalarını geliştirmek ve desteklemek amacıyla yürütülen bir programdır. Özel sektör, kamu sektörü ve mesleki eğitim kurumları arasında öğrenci ve çalışan hareketliliği gerçekleştirilmektedir. Diğer ek programlardan Ortak Konulu Program iki veya daha fazla alt programın faaliyetlerini kapsayan alanlarda Avrupa işbirliğini ve üye devletlerin eğitim sistemlerinin kalitesini ve tanınırlığını artırılmasını amaçlamaktadır.¹⁷⁰ Jean Monnet programının amacı ise Avrupa bütünleşmesi yolunda öğretim, araştırma ve düşünsel aktiviteleri desteklemek ve AB bütünleşmesi konusunda çalışmalar yapan kurum ve kuruluşların varlığına katkı sağlamaktır. Bu program sayesinde AB bütünleşmesi hakkında eğitim modülleri oluşturulmaktadır.¹⁷¹ Hayat Boyu Öğrenme programı ile aynı dönemde eğitim politikaları altında Gençlik Programı da yürütülmektedir. Bu programın amacı 13-30 yaş arasındaki gençlere yaygın öğrenme fırsatları sunmak ve bu gençlerin kendi inisiyatifleri ile yürüttükleri projelere destek vermektir. Bir önceki dönemde yürütülen Sokrates programı gibi Hayat Boyu Öğrenme Programı da ilk ve orta öğretim, yükseköğretim ve yetişkin eğitimi alanında sağladığı hareketlilik fırsatları ile bireylerin farklı kültürlerle tanışmasına ve ortak bir Avrupa kültürü oluşturulmasına katkıda bulunmuştur. Avrupa vatandaşlığı ve Avrupalılaşma kavramlarının gelişmesi ile AB'nin üye ülkeler arasında norm inşa sürecini kolaylaştırmıştır. 1987 yılından 2013 yılına kadar farklı program başlıkları altında yer alan eğitim programları 2014 yılında Erasmus+ başlığı altında birleşmiştir.

¹⁶⁹ T.C. Avrupa Birliği Bakanlığı, *AB Programları*, S.9., s.4-5.

¹⁷⁰ A.g.e., s.6.

¹⁷¹ A.g.e., s.7.

Erasmus+ AB'nin eğitim, gençlik ve spor alanında Avrupa fırsatlarını destekleyen hibe programıdır. Erasmus+ pek çok programı tek bir çatı altında toplayarak bireylerin ve ülkelerin programlara erişilebilirliğini kolaylaştırmıştır. 1987 yılında ortaya çıkan Erasmus programı 1995-2006 yılları arasında Sokrates Programı, 2007-2013 yılları arasında Hayat Boyu Öğrenme Programı altında uygulanmıştır. 2014-2020 yılları arasında ise Erasmus+ altında uygulanmaya devam etmektedir. Erasmus+ üç Ana Eylem ve iki Özel Eylemden oluşmaktadır. Bunlar; Ana Eylem 1: Bireylerin Öğrenme Hareketliliği, Ana Eylem 2: Yenilik ve İyi Uygulamaların Değişimi için İşbirliği, Ana Eylem 3: Politika Reformuna Destek, Özel Eylem 1: Jean Monnet Programı, Özel Eylem 2: Spor Destekleri'dir.¹⁷² Erasmus+ programının üç ana eylem ve iki özel eylem faaliyetleri ve bu faaliyetlerin amaçları çalışmanın üçüncü bölümünde incelenecektir.

Yıl	Eğitim Programı	İnşa ettiği norm
1987	COMETT Programı	Gençlerin istihdamı
1987	Erasmus Programı	Avrupa vatandaşlığı
1995-2006	Sokrates Programı I-II	Avrupa kültür mirasının korunması
2007-2013	Hayat Boyu Öğrenme Programı	Yaşam boyu öğrenme
2014-2020	Erasmus+ Programı	Avrupalılaşıma ve Avrupalı olma bilinci

Tablo II: AB Eğitim Programlarının İnşa Ettiği Normlar

Çalışmanın birinci bölümünde inşacılık teorisinde norm inşasında kültürel benzerliğin etkileri ve olumlu katkıları üzerinde durulmuştur. Ulus üstü bir yapılanma olarak AB oluşturduğu normları ve politikaları üye devletler ve üyelik sürecinde olan devletlere yayarken kültürel eşleşme unsurundan yararlanmak istemektedir. Bu bölümde eğitim politikalarının temel hedeflerine bakıldığında AB antlaşmaları ile zaman içinde yerleşen ve en çok göze çarpan hedefler Avrupa bilincinin oluşturulması, Avrupalılaşıma ve Avrupa vatandaşlığı kavramlarının yayılması,

¹⁷² European Commission, *Erasmus+ What's in it for higher education? An Introduction for Students, Teachers and Staff in Higher Education*, Belçika: Publications Office of the European Union, Doi:10.2766/63892. s.7.

devletlerin eğitim programları sayesinde birbirlerinin kültürlerini tanıması ve üye ülkelerin ortak bir kültür etrafında birleşmesi hedefleridir. Eğitim politikalarının bu genel hedeflerinden de anlaşılacağı üzere AB eğitim programları kültürel benzerliğe katkı sağlayarak Birliğin norm inşası, norm yayılması ve norm içselleştirilmesi süreçlerine destek vermektedir. 1987 yılından sonra oluşan bütün eğitim programlarını tek bir çatı altında toplayarak bu programları ülkelerin ve bireylerin erişimine daha açık hale getiren Erasmus+ programı bireylerin hareketliliğini destekleyerek AB bütünleşmesine katkı sağlamaktadır. Kısacası “Ortak Avrupa Kültürü” oluşturulmasını hedefleyen Erasmus+ kültürlerarası etkileşimi sağlayarak norm yapıcı AB’nin bu normları diğer ülkelere kolaylıkla yaymasına ve ülkelerin de bu normları kolayca içselleştirmesine hizmet etmektedir. Bu çalışmada analiz edilen eğitim programı Erasmus+ olmuştur. Bunun başlıca nedenleri bulunmaktadır. Öncelikle Erasmus+ kendinden önce gelen AB eğitim ve hibe programlarını kapsayıcı niteliktedir. Zaman içerisinde yeni antlaşmalarla inşa edilen eğitim politikası hedeflerinin hepsini Erasmus+ içermektedir. Hem en son uygulanan hem de halen devam etmekte olan program Erasmus+’tır. AB’nin son dönemde norm inşasında kullandığı eğitim programıdır. Ayrıca hala devam etmekte olduğu için de hedefleri ve inşa ettiği normları ile gelecek dönemi de etkilemesi muhtemeldir. Tüm bu nedenlerden dolayı çalışmada Erasmus+ programı esas olarak ele alınmıştır. Çalışmanın üçüncü bölümünde Erasmus+ programı ile eğitim programlarına getirilen yenilikler incelenecek, bu program altında yer alan faaliyetler ve bunların amaçları açıklanacaktır. Bu amaçlardan özellikle ortak Avrupa kültürü oluşturulmasına yönelik ve Avrupalılaşmayı, Avrupa Vatandaşlığını ve Avrupalı olma bilincini yaymaya yönelik olanlar üzerinde durulacaktır. Son olarak Erasmus+’ın AB’nin norm yayma ve bütünleşme sürecine olan katkıları açıklanarak bölüm sonlandırılacaktır.

3. BÖLÜM

ERASMUS+ VE AB BÜTÜNLEŞME SÜRECİNE ETKİLERİ

Bu bölümde ilk olarak programının genel tarihinden bahsedilecektir. 2014 yılında Erasmus'un Plus altında neden ve nasıl birleştirildiği açıklanacaktır. Erasmus+ programı üç Ana Eylemden ve iki özel eylemden oluşmaktadır. Bu bölümün ilk kısmında bu eylemler ve faaliyet alanları detaylı olarak anlatılacaktır. Erasmus+ programı açıklandıktan sonra bu çalışmanın son kısmında Erasmus+ Bireylerin Öğrenme Hareketliliğinden yararlanan yetmiş beş gence uygulanan anketin sonuçları açıklanacaktır. Ankette gençlere Erasmus+ hareketliliğinin kişisel gelişimlerine olan katkısından bahsetmeleri istenmiştir. Erasmus+ hareketliliğinden sonra AB ile ilgili fikirlerinin değişip değişmediği, farklı kültürlerle kolaylıkla uyum sağlayıp sağlamadıkları ve Erasmus+'ın AB bütünleşmesine katkısı sorulmuştur. Bu bölümde anket sonuçları detaylandırılacaktır. Çalışmanın son kısmında Uluslararası norm inşasında kültürel benzerliğin önemi ve bu çerçevede Erasmus+'ın AB'nin norm inşasına sağladığı katkılar üzerinde durulacak ve çalışma sonlandırılacaktır. Sonuç bölümünde çalışmanın konusu ve amacı yeniden ele alınarak teorik çerçevede elde edilen sonuçlar paylaşılacaktır.

3.1. Erasmus'un Tarihi Gelişim Süreci

2014-2020 döneminde tüm eğitim, spor ve gençlik programlarını tek bir çatı altında toplayan Erasmus Programı ilk olarak 1987 yılında ortaya çıkmıştır. Avrupalı yükseköğretim kurumlarının işbirliği yapmalarını teşvik etmeye yönelik bir program olan ve ilk olarak 11 AB ülkesinin katılımına dayanan Erasmus programı ortaya çıktığı dönemde yalnızca öğrenci ve personel hareketliliği olarak faaliyet göstermiştir.

İlk yılında Erasmusla 3244 öğrenci yurtdışında hareketlilik faaliyetine katılmıştır.¹⁷³ 1995-2006 yılları arasında Erasmus programı Sokrates programı altında yürütülmüştür. AB'nin yürürlükte olan antlaşmaları değişikçe eğitim programları da yenilik göstermiştir. Bu nedenle 2007-2013 yılları arasında Erasmus hareketlilik programı Hayat Boyu Öğrenme Programı adı altında yürütülmeye başlanmıştır. Bu yeni dönemde staj hareketliliği gibi yeni faaliyetler de Erasmus programına eklenmiştir.¹⁷⁴ Hayat Boyu Öğrenme Programı bir önceki dönem programları olan Sokrates ve Leonardo da Vinci programlarının yerini alan bir çatı programı niteliğindedir.¹⁷⁵ 1987 ile 2014 yılları arasında yani Erasmus “Plus” çatısı altında toplanana kadar programın uygulandığı tüm ülkelerde 3 milyondan fazla yükseköğretim öğrencisi Erasmus hibesinden yararlanmıştır.¹⁷⁶ Sokrates ve Hayat Boyu Öğrenme Programının etkili olduğu yılları kapsayan 2004-2013 döneminde 400 binden fazla Türk vatandaşı Erasmus hareketliliğinden faydalanmış ve 300 binden fazla vatandaşımız AB eğitim ve gençlik projeleri aracılığıyla yurt dışında eğitim ve işbirliği faaliyetleri gerçekleştirmiştir.¹⁷⁷

2014-2020 döneminde AB politikalarının yürütülmesini sağlamak, üye devletler arasında işbirliği teşvik etmek ve eğitim, gençlik, bilim ve araştırma gibi önemli politika alanlarında AB hedeflerine ulaşmak için yeni dönem AB programları oluşturulmuştur. Bu dönemde 22 AB programı yürütülmesine rağmen Türkiye bu programlardan 7'si içinde yer almaktadır. Bu programlardan eğitim ve gençlik alanında yürütülen ve Türkiye'nin de katılım gösterdiği program Erasmus+ Programıdır.¹⁷⁸ 2013 yılında Hayat Boyu Öğrenme Programı sona erince bu programın yerini alacak ve AB'nin eğitim politikalarının uygulanmasını sağlayacak yeni bir program ihtiyacı doğmuştur. Bu ihtiyacı karşılamak için AB'nin eğitim, öğretim, gençlik ve spor programları Erasmus+ adı altında toplanmıştır. Hayat Boyu Öğrenme adı altındaki Comenius, Erasmus, Leonardo da Vinci, Grundtvig

¹⁷³ European Union, *Erasmus Changing Lives, Opening Minds for 25 Years*, Belçika: Publications Office of the European Union, 2012, s.6.

¹⁷⁴ A.g.e.,s.7.

¹⁷⁵ T.C. Avrupa Birliği Bakanlığı, *AB Programları*, S.9, s.4.

¹⁷⁶ European Commission, *The European Union Explained: Education, Training, Youth and Sport*, Brüksel, 2014, s.3.

¹⁷⁷ T.C. Avrupa Birliği Bakanlığı, *20 Soruda Avrupa Birliği Hedefi ve Günlük Yaşantımıza Etkileri*, s.44.

¹⁷⁸ “2014-2020 Dönemi AB Programları”, *Türkiye Cumhuriyeti Avrupa Birliği Bakanlığı*, https://www.ab.gov.tr/2014-2020-donemi_49874.html. (Erişim Tarihi: 13/03/2018).

programları ile Gençlik Programı ve 5 uluslararası işbirliği programı: Erasmus Mundus, Tempus, Alfa, Edulink ve Sanayileşmiş Ülkelerle İşbirliği Programı 2014 yılından itibaren Erasmus+ altında yürütölmeye başlanmıştır. Eğitim, öğretim, gençlik ve spor sosyo-ekonomik değışikliklerin ve Avrupa'nın on yıl içinde karşılaşılabileceğı temel zorlukların üstesinden gelmeye yardımcı olabilecek önemli alanlardır. Bu dört önemli alan büyüme, meslek edinme, sosyal eşitlik ve dahil etme gibi Avrupa 2020 stratejilerinin uygulanmasını da desteklemektedir. Bu nedenle Erasmus+ bu dört alanı tek bir çatı altında toplamış ve hem ölkelerin hem de bireylerin bu programlara başvurmalarını ve bunlardan yararlanmalarını kolaylaştırmıştır. Özellikle gençler arasındaki artan işsizlik sorunu ve gençlik istihdamında yaşanan zorluklar Avrupalı hükümetlerin ele alması gereken en önemli sorunlar arasında yer almaktadır. Teknolojiler hızla gelişip değıştikçe bu hıza ayak uydurmak zorlaşmaktadır. Bu zorluklar AB'nin beceri ve yenileşme aracılığı ile rekabeti artırmasına neden olmaktadır. Bunun sonucunda AB öncelikli olarak eğitim sistemleri ile gençlik politikalarına önem vermiştir. Gençlerin iş piyasasının aradığı yetkinliklere sahip olmasını sağlamak amacıyla Erasmus+ programı altında gençlerin güçlendirilmesini desteklemektedir. Kısacası Erasmus+ 2014-2020 döneminde eğitim, öğretim, gençlik ve spor alanlarını bir araya getiren AB eğitim hibe programıdır. Bununla ilgili AB Mevzuatı 1288/2013/AB sayılı Tüzük'tür.¹⁷⁹ Bu tüzükle kararlaştırılan faaliyetler, bunların amaçları ve programa katılan ölkeler bir sonraki başlık altında açıklanmaktadır.

3.2. Erasmus+'ın Amaçları ve Programa Katılan Ölkeler

Erasmus+ Programı 1 Ocak 2014 ile 31 Aralık 2020 döneminde uygulanacaktır. Program okul eğitimi (Comenius), yükseköğretim (Erasmus), uluslararası yükseköğretim (Erasmus Mundus), mesleki eğitim ve öğretim (Leonardo da Vinci) ve yetişkin eğitimi (Grundtvig) ile gençlik ve spor programlarını kapsamaktadır. Erasmus+ Programı eğitim ve öğretim alanında Avrupa 2020 stratejilerine, gençlik alanında Avrupa işbirliği hedeflerine, spor alanında Avrupa boyutunun güçlendirilmesine ve Avrupa değerlerinin teşvik edilmesine katkı sağlamaktadır. Erasmus+ programına ayrılan bütçe 14.7 milyar Avro'dur. Bu

¹⁷⁹ "2014-2020 Dönemi AB Programları", *Türkiye Cumhuriyeti Avrupa Birliği Bakanlığı*, https://www.ab.gov.tr/2014-2020-donemi_49874.html. (Erişim Tarihi: 13/03/2018).

bütçenin %77,5'lik kısmı eğitim ve öğretim alanına ayrılmıştır.¹⁸⁰ Bu durum AB'nin stratejik hedeflerine yönelik olarak en çok eğitim alanına önem verdiğini ve bu alana yatırım yaptığını göstermektedir.

Erasmus+'ın AB'nin stratejik hedeflerine katkı sağlamanın yanında özel amaçları da bulunmaktadır. Bu amaçlar şu şekilde sıralanmaktadır:

- a) İş piyasasının özellikleri ve ihtiyaçları dikkate alınarak temel beceri seviyelerinin yükseltilmesi,
- b) Kurumsal anlamda ve gençlik çalışmalarında kalite ve uluslararasılaşmanın geliştirilmesi,
- c) Avrupa dil çeşitliliğinin tanıtılması,
- d) Jean Monnet faaliyetleri ile Avrupa bütünleşme çalışmalarının desteklenmesi,
- e) Sınır ötesi tehditlerle mücadele,
- f) Sporda gönüllü faaliyetlerin desteklenmesi.¹⁸¹

Programın bu amaçları incelendiğinde AB'nin daha önceki eğitim programlarında olduğu gibi Erasmus+'ın da hedefleri ve faaliyetleri ile birlikte AB bütünleşmesine katkı sağladığından söz edilebilir. Erasmus+ bireylerin temel bilgi ve becerilerini artırarak ve Avrupa dillerinin kullanılmasını sağlayarak üye ülkelerin bütünleşmesine ve AB normlarını daha kolay benimsemesine fayda sağlamaktadır.

Erasmus programı 1987 yılında ilk başladığı yılda 11 AB ülkesi tarafından uygulanırken günümüzde bu sayı üç katına çıkmış ve şu anda 33 AB ülkesinde program uygulanmaya devam etmektedir. Programın uygulandığı ülkeler 28 AB üyesine (Almanya, Avusturya, Belçika, Bulgaristan, Çek Cumhuriyeti, Danimarka, Estonya, Finlandiya, Fransa, Güney Kıbrıs R.Y., Hırvatistan, Hollanda, İngiltere, İrlanda, İspanya, İsveç, İtalya, Letonya, Litvanya, Lüksemburg, Macaristan, Malta, Polonya, Portekiz, Romanya, Slovakya, Slovenya ve Yunanistan) ek olarak İzlanda, Lihtenştayn, Makedonya, Norveç ve Türkiye'dir. Türkiye programa 2004 yılında

¹⁸⁰ “Erasmus+ Programı (2014-2020)”, *Türkiye Cumhuriyeti Avrupa Birliği Bakanlığı*, https://www.ab.gov.tr/-erasmus_49613.html, (Erişim Tarihi: 13/03/2018).

¹⁸¹ “Erasmus+ Programı (2014-2020)”, *Türkiye Cumhuriyeti Avrupa Birliği Bakanlığı*, https://www.ab.gov.tr/-erasmus_49613.html, (Erişim Tarihi: 13/03/2018).

dahil olmuştur.¹⁸² Erasmus+ yükseköğretim ve gençlik alanında kurumlar belirli projelere başvurarak ortak ülkeleri de hareketliliklere dahil edebilmektedir. Böylelikle yalnızca program ülkeleri değil Asya ve Amerika gibi Avrupa ülkeleri dışındaki ülkeler de hareketliliklerden yararlanabilmektedir. Faaliyetlere katılan ülkeler düşünüldüğünde AB'nin norm inşasında yalnızca program ülkeleri ile sınırlı kalmadığı, eğitim politikalarını gerçekleştirmek için dünya ülkelerine açıldığı görülmektedir. Erasmus+'ın kültürel benzeşme aracılığı ile norm inşasına olan katkısı programa dahil olan tüm ülkelerde etkisini göstermektedir. Avrupalı olma bilinci, Avrupa vatandaşlığı ve Avrupalılaşma kavramlarının yayılması bu sayede daha kolay gerçekleşmektedir. Erasmus+ Programının kültürel benzeşmeye katkısının incelenmesinden önce uygulandığı ülkelerde hangi faaliyetlerden oluştuğu ve bu faaliyetlerin kendi içinde nasıl ayrıldığına bilinmesi önem taşımaktadır.

3.3. Erasmus+'ın Faaliyet Alanları

Erasmus+ Programı 3 Ana Eylem ve 2 Özel Eylemden oluşmaktadır:

Ana Eylem 1: Bireylerin Öğrenme Hareketliliği (KA1)

Ana Eylem 2: Yenilik ve İyi Uygulama Değişimi için İşbirliği (KA2)

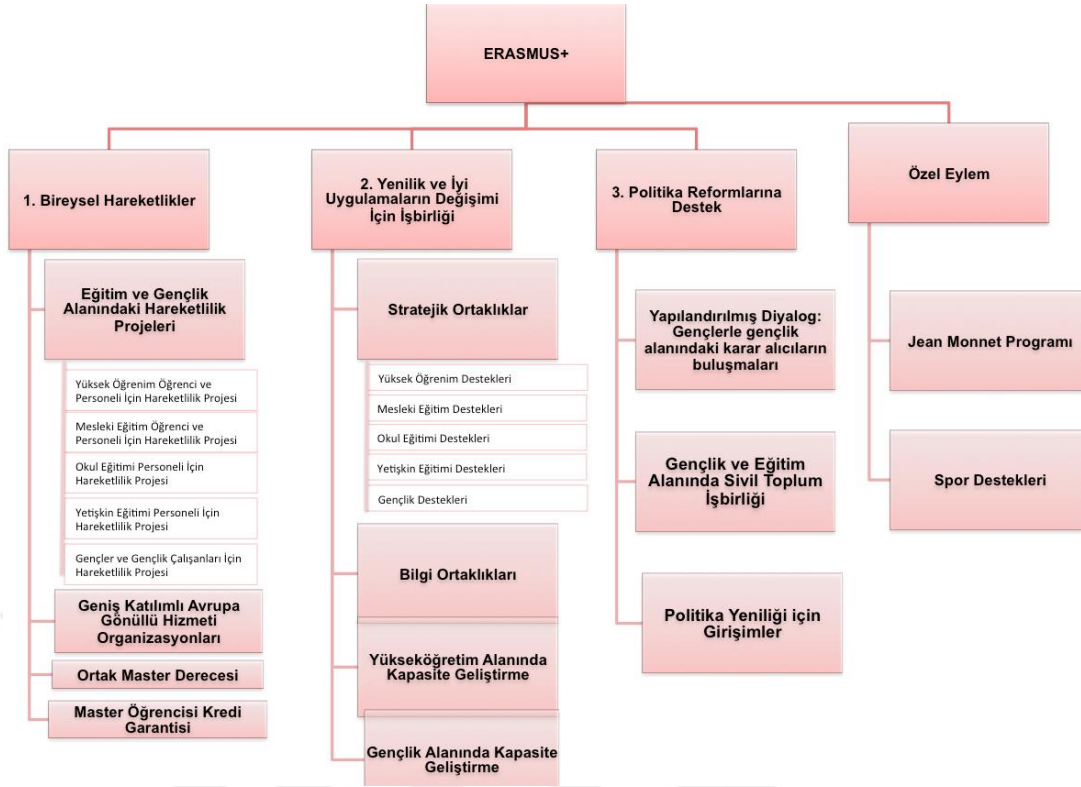
Ana Eylem 3: Politika Reformuna Destek (KA3)

Özel Eylem 1: Jean Monnet Programı

Özel Eylem 2: Spor Destekleri¹⁸³

¹⁸² European Commission, "Erasmus Facts, Figures and Trends: The European Union Support for Student and Staff Exchanges and University Cooperation in 2013-2014", 2015. s.4.

¹⁸³ "Erasmus+ Programı (2014-2020)", *Türkiye Cumhuriyeti Avrupa Birliği Bakanlığı*, https://www.ab.gov.tr/-erasmus_49613.html, (Erişim Tarihi: 13/03/2018).

Tablo III: Erasmus+ altında yürütülen Ana Eylem ve Özel Eylem faaliyetleri

3.3.1. Ana Eylem 1: Bireylerin Öğrenme Hareketliliği (KA1)

Erasmus+ eğitim, öğretim ve gençlik kurumları ve kuruluşları ile özel sektör kuruluşları ve sivil toplum kuruluşları (STK) personel ve öğrenciler için hareketlilik fırsatlarını desteklemektedir. Bireylerin öğrenme hareketliliği (KA1) faaliyetinde öğrenciler için sunulan fırsatların genel hedefleri şu şekilde sıralanmaktadır:

- İstihdam edilebilirlik ve kariyer beklentilerini iyileştirmek
- Girişim ve girişimcilik duygusunu artırmak
- Kendi kendini güçlendirme ve benlik saygısını artırmak
- Yabancı dil yeterliliklerini geliştirmek
- Kültürlerarası farkındalığı artırmak
- Demokratik hayata ve topluma daha fazla aktif katılmak
- Avrupa projesi ve AB ortak değerleri hakkında daha iyi farkındalık sağlamak
- Yurtdışında hareketlilik sonrası yaygın ve örgün eğitim faaliyetlerine katılım için motivasyonu artırmak¹⁸⁴

¹⁸⁴ European Commission, "Commission Implementing Decision of 17.8.2017 on the adoption of the 2018 annual work programme for the implementation of "Erasmus+": the Union Programme for Education, Training, Youth and Sport" S. 5652, Brüksel, 17/08/2017. s.12.

Personele ve gençlik çalışanlarına yönelik fırsatların genel hedefleri ise şu şekilde sıralanmaktadır:

- Profesyonel yetkinliklerini iyileştirmek
- Ülkeler genelinde eğitim, öğretim veya gençlik alanındaki uygulamaların, politikaların ve sistemlerin daha iyi bir şekilde anlaşılmasını sağlamak,
- Örgün ve yaygın eğitim arasındaki bağlantıları daha iyi ifade etmek,
- Örgün ve yaygın eğitim, mesleki eğitim ve işgücü piyasası arasındaki karşılıklı ilişkilerin daha iyi anlaşılmasını sağlamak,
- Sosyal, dilsel ve kültürel çeşitliliğe anlayışı geliştirmek,
- Dezavantajlıların ihtiyaçlarına cevap verme becerisini artırmak,
- Mesleki ve kariyer gelişimi için fırsatları artırmak,
- Yabancı dil yeterliliklerini geliştirmek,
- Günlük çalışmalarında motivasyon ve memnuniyeti artırmak.¹⁸⁵

Bu hedefler incelendiğinde AB'nin Erasmus+ ile kendi değerlerini ve kültürlerini tanıtmaya, programa dahil olan ülkelerin dil becerilerini ve mesleki yeterliliklerini geliştirmeye, gençlerin istihdam edilebilirliklerini artırmaya çok fazla önem verdiği açık bir şekilde ortaya çıkmaktadır. AB bu hedefleri gerçekleştirmek için bireylerin öğrenme hareketliliği altında okul eğitimi, mesleki eğitim, yetişkin eğitimi, yükseköğretim, gençler ve gençlik çalışanlarının hareketliliği, Erasmus Mundus Ortak Yüksek Lisans Dereceleri, Erasmus+ Yüksek Lisans Kredi Garantisi ve Geniş Ölçekli Avrupa Gönüllü Hizmeti faaliyetlerini uygulamaktadır.

Yükseköğretimdeki öğrencilerin hareketliliği ile öğrenciler öğrenim ve staj hareketliliği gerçekleştirmektedir. Lisans, yüksek lisans ve doktora düzeyinde eğitim alan öğrenciler öğrenim ve staj hareketliliğinden yararlanabilmektedir. Erasmus+ öğrenim hareketliliği sadece AB ülkeleri arasında değil dünyanın diğer ülkelerini de kapsayacak şekilde genişletilmiştir. Mesleki eğitim okullarındaki öğrenciler, stajyerler ve çıraklar yurt dışında bir işletmede ya da meslek okulunda staj yapabilmektedir. Stajlar iki haftadan bir yıla kadar sürebilmektedir.¹⁸⁶ Bununla ilgili olarak Şanlıurfa

¹⁸⁵ European Commission, "Commission Implementing Decision of 17.8.2017 on the adoption of the 2018 annual work programme for the implementation of "Erasmus+": the Union Programme for Education, Training, Youth and Sport" S. 5652, Brüksel, 17/08/2017. s.35.

¹⁸⁶ European Commission, "Commission Implementing Decision of 17.8.2017 on the adoption of the 2018 annual work programme for the implementation of "Erasmus+": the Union Programme for Education, Training, Youth and Sport" S. 5652, Brüksel, 17/08/2017. s.40.

Hacı Bozan Bozanoğlu Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi'nin koordinatörlüğünü üstlendiği “Avrupa'daki Hemşirelik Uygulamalarının Yerinde Görülmesi Projesi” öğrencilere hemşirelik uygulamaları ile ilgili staj imkanı tanımıştır.¹⁸⁷ Gençlik alanındaki bireylerin hareketliliği gençlerin proje yönetimi ve takım çalışması gibi önemli beceriler kazanmalarına yardımcı olur. Bu program okul eğitimi alanının dışında yer almaktadır. Gençlerin Avrupa ülkelerinden ya da Avrupa'ya komşu ortak ülkelerden birinde 21 güne kadar bir faaliyete katılmasını sağlamaktadır. Gençlik değişimleri 13-30 yaş arası gençlere açıktır. Gençlik alanındaki hareketliliklerden birisi olan Avrupa Gönüllü Hizmeti (AGH) sosyal hizmet, çevre, yaygın eğitim programları, bilgi, iletişim ve kültür gibi birçok alanda faaliyet gösteren ilgili kurumların günlük işlerine katkıda bulunarak gençlere becerilerini geliştirmeleri için bir fırsat sunmaktadır. Aynı zamanda bu hizmet gençlerin özgüven geliştirmeleri, aktif vatandaş olmaları ve farklı kültürleri deneyimlemeleri için de olanak sağlamaktadır. 17-30 yaş arası gençler bu faaliyete bir yıla kadar katılabilmektedir. Son olarak eğitim personelinin ve gençlik çalışanlarının hareketliliği okul eğitiminde, yükseköğretimde, yetişkin eğitimi, mesleki eğitim veya gençlik alanında çalışan eğitim personelinin hareketliliğidir. Bu faaliyet ile eğitim personeli yurt dışında bir kurumda eğitim vererek yeni profesyonel bakış açıları kazanabilmekte, ağırlar geliştirebilmekte, Avrupa'nın eğitim-öğretim ve mesleki eğitim sistemlerinin geliştirilmesine ve uluslararasılaşmasına katkıda bulunabilmektedir.¹⁸⁸ Bu faaliyet türü iki günden iki aya kadar sürebilmektedir. Bu eylem türünde hareketliliğe katılan katılımcıların kültürel farkındalığı arttığı ve Avrupalı olma bilinci geliştiği için hareketlilik türleri AB'nin norm inşa sürecine katkıda bulunmaktadır.

Erasmus+ bireylerin öğrenme hareketliliği içinde öğrenciler, eğitimciler, gençler ve gençlik çalışanlarının hareketliliği yanı sıra Erasmus Mundus Ortak Yüksek Lisans Dereceleri, Yüksek Lisans Öğrencileri için Kredi Garantisi ve Geniş Ölçekli Avrupa Gönüllü Hizmeti(AGH) faaliyetleri yer almaktadır. Erasmus Mundus Ortak Yüksek Lisans Dereceleri faaliyeti uluslararası yükseköğretim konsorsiyumu ve duruma göre ortak programın kapsadığı eğitim alanlarında belirli uzmanlığa sahip diğer eğitim

¹⁸⁷ AB Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığı (Türkiye Ulusal Ajansı), “Erasmus+: Eğitim, Gençlik ve Sporda Avrupa Fırsatları”, <http://www.ua.gov.tr/docs/default-source/baskanlik/erasmus-e%C4%9Fitim-gen%C3%A7lik-.pdf?sfvrsn=0>, Ankara, 2016, s.14.

¹⁸⁸ European Commission, “Commission Implementing Decision of 17.8.2017 on the adoption of the 2018 annual work programme for the implementation of "Erasmus+": the Union Programme for Education, Training, Youth and Sport” S. 5652, Brüksel, 17/08/2017. s.35.

ortakları ve/veya eğitim dışı ortaklar tarafından verilen 60,90,120 AKTS'lik üst düzey entegre bir uluslararası eğitim programıdır. Bu programın hedefleri:

- Yüksek öğretim kurumlarında koruyucu mükemmellik, kalite iyileştirmeleri, yenilikçilik ve uluslararasılaşmayı teşvik etmek;
- Avrupa Yüksek Öğrenim Alanı'nın kalitesini ve cazibesini arttırmak ve AB'nin dünyadaki en iyi Yüksek Lisans öğrencilerine tam diploma bursu vererek AB'nin yüksek öğrenim alanındaki dış faaliyetlerini desteklemek;
- Yüksek lisans mezunları yeterliliklerini ve becerilerini ve özellikle işverenlerin artan katılımı ile birlikte İş Piyasası'nın işgücü piyasasına olan ilgisini arttırmaktır.¹⁸⁹

Yüksek Lisans Öğrencileri için Kredi Garantisi de yüksek lisans öğrencilerinin diğer Avrupa ülkelerinde eğitim almalarında yardımcı olmak için uygun geri ödeme koşullarıyla yeni ve düşük maliyetli kredilerin desteklenmesi faaliyetidir. Geniş Ölçekli AGH Etkinlikleri ise gençlik, kültür ve spor alanlarında Avrupa veya dünya çapında düzenlenen etkinlikler çerçevesinde en az 30 AGH gönüllüsünü kapsayan gönüllülük projelerini destekleyen faaliyetlerdir.¹⁹⁰

3.3.2. Ana Eylem 2: Yenilik ve İyi Uygulama Değişimi için İşbirliği

Yenilik ve iyi uygulama değişimi için işbirliği faaliyeti kapsamında birinci faaliyet türü stratejik ortaklıklardır. Stratejik ortaklıklar, farklı türlerden kurumların arasında ulus ötesi ortaklıklar yoluyla, yenilikçi, eğitim, öğretim ve gençlik uygulamaları geliştirmeyi, aktarmayı ve uygulamayı amaçlamaktadır. Erasmus+ bu amaçlara ulaşmak isteyen farklı ülkelere okul eğitimi, yetişkin eğitimi, mesleki eğitim, yükseköğretim ve gençlik alanlarında aktif olan kurumların projelerini desteklemektedir. Stratejik ortaklıklar, ortaklık yapısı ve amaçlara bağlı olarak iki farklı şekilde yapılmaktadır. Birincisi yeniliği destekleyen stratejik ortaklıklar ikinci ise iyi uygulamaların değişimini destekleyen stratejik ortaklıklardır. Yeniliği destekleyen stratejik ortaklıklar yenilikçi fikir ve ürünlerin geliştirilmesinin

¹⁸⁹ European Commission, "Commission Implementing Decision of 17.8.2017 on the adoption of the 2018 annual work programme for the implementation of "Erasmus+": the Union Programme for Education, Training, Youth and Sport" S. 5652, Brüksel, 17/08/2017. s.42.

¹⁹⁰ European Commission, "Commission Implementing Decision of 17.8.2017 on the adoption of the 2018 annual work programme for the implementation of "Erasmus+": the Union Programme for Education, Training, Youth and Sport" S. 5652, Brüksel, 17/08/2017. s.43.

hedeflendiği projelerdir. Bu tür projelerle yenilikçi uygulamaların geliştirilmesi, transfer edilmesi veya uygulanması beklenmektedir. İyi uygulamaların değişimini destekleyen stratejik ortaklıklar metot, uygulama, fikirlerin paylaşımının yanında ağ kurmanın da desteklendiği ortaklık projeleridir. Stratejik ortaklık projelerinin genel öncelikleri kapsayıcı ve açık eğitim, öğretim, gençlik çalışması; öğrenmeyi, istihdamı ve iş gücü hareketliliğini kolaylaştırıcı bilgi ve niteliklerin tanınması ve son olarak eğitim ve öğretimde sürdürülebilir yatırım, performans ve verimliliklerdir. Sektörel önceliklerine gelince bunlar okul eğitimi, mesleki eğitim, yetişkin eğitimi, yükseköğretim ve gençliktir.¹⁹¹

Yenilik ve iyi uygulamaların değişimi kapsamında diğer faaliyetler Gençlik Alanında Kapasite Geliştirme, Yükseköğretim Alanında Kapasite Geliştirme ve Bilgi Ortaklıklarıdır. Gençlik Alanında ve Yükseköğretim Alanında Kapasite Geliştirme faaliyetleri program ülkeleri ve ortak ülkelerde gençlik alanında aktif olarak çalışan kurum ve kuruluşların çok taraflı ortaklıklarına dayanan ulus ötesi işbirliği projelerini desteklemektedir. Bu projeler gençlik ve yükseköğretim alanında ortak ülkelerde sürdürülebilir ve kapsayıcı sosyo-ekonomik büyümenin gelişmesine katkı sunmayı amaçlamaktadır.¹⁹² Bilgi Ortaklıkları ise yükseköğretim ve iş dünyası arasında bir köprü kurmayı hedefleyen, uluslararası, yapılandırılmış ve sonuç odaklı projelerdir. Bu faaliyet ile yükseköğretim, iş dünyası ve daha geniş sosyo-ekonomik çevrede yenilikçiliğin teşvik edilerek Avrupa'nın yenilikçilik kapasitesinin artırılması amaçlanmaktadır.¹⁹³ Ana Eylem 2 faaliyetine Sabancı Üniversitesi tarafından koordine edilen Erasmus+ KA2 “Y Kuşağının Yetkinlik Gelişimi ve Sosyal Medya’da Kişisel Markalaşması için Sanal Rehber” adlı projesi örnek olarak verilebilir. Proje tarihleri 2015-2018’dir. Projenin amacı üniversite öğrencilerinin istihdam edilmesini desteklemek için "Y" kuşağına gerekli yetkinlikleri kazandırmak ve öğrencilerin kendilerini sosyal medya üzerinden etkin bir şekilde ifade edebilmelerine katkı sağlamaktır. Genel olarak projenin hedefi ise gençlerin istihdam

¹⁹¹ European Commission, “Commission Implementing Decision of 17.8.2017 on the adoption of the 2018 annual work programme for the implementation of "Erasmus+": the Union Programme for Education, Training, Youth and Sport” S. 5652, Brüksel, 17/08/2017. s.49.

¹⁹² European Commission, “Commission Implementing Decision of 17.8.2017 on the adoption of the 2018 annual work programme for the implementation of "Erasmus+": the Union Programme for Education, Training, Youth and Sport” S. 5652, Brüksel, 17/08/2017. s.53-55.

¹⁹³ European Commission, “Commission Implementing Decision of 17.8.2017 on the adoption of the 2018 annual work programme for the implementation of "Erasmus+": the Union Programme for Education, Training, Youth and Sport” S. 5652, Brüksel, 17/08/2017. s.51.

edilebilirliğinin artırılması ve öğrenme süreçlerine aktif katılımlarının sağlanmasıdır.

¹⁹⁴ Projenin bu hedefi KA2 eyleminin sosyo-ekonomik gelişme hedefi ile de uyumludur. Bireylerin öğrenme hareketliliğinde olduğu gibi Erasmus+ Ana Eylem 2 faaliyetleri ile de AB değerlerinin tanınmasını, AB vatandaşlık bilincinin gelişmesini ve Avrupalılaşıma bilincini tanıtmayı amaçlamaktadır. Böylelikle AB bütünleşmesine katkıda bulunmaktadır.

3.3.3. Ana Eylem 3: Politika Reformuna Destek

Ana Eylem 3 faaliyeti kapsamında ilk faaliyet Yapılandırılmış diyalogdur. Erasmus+, gençlik alanında gençler ve karar alıcılar arasında gerçekleşecek toplantılar için finansman olanakları sağlar. Yapılandırılmış diyalog gençlerin demokratik yaşama aktif katılımlarını desteklemektedir. Projeler toplantı, konferans, müzakere ve etkinlik biçiminde gerçekleşmektedir. Bu alanda desteklenebilen faaliyetler şu şekilde sıralanmaktadır:

- AB gençlik stratejisi ile ilgili konularda bilgi edinme ve gençlik alanında karar alıcılarla fikir alışverişinde bulunma imkanı sunan ulusal toplantılar, ulus ötesi seminer ve etkinlikler,
- Avrupa Gençlik Haftası boyunca düzenlenen faaliyetlerle bağlantılı etkinlikler,
- Gençlerin demokratik hayata katılımı ile ilgili ihtiyaçlarını belirlemek için gençlerle fikir alışverişine imkan sağlayan etkinlikler,
- Demokratik kurumların işleyişini ve karar alıcıların rollerini canlandıran etkinlikler.¹⁹⁵

Ana Eylem 3 faaliyetine İzmir Valiliği'nin koordinatörlüğünü yürüttüğü gençlik ve istihdam temalı ilk Yapılandırılmış Diyalog Projesi "İşte GENÇ" örnek olarak verilebilir.¹⁹⁶ Bu projenin amacı İzmir'in dezavantajlı ilçelerinde yaşayan gençlerin, engelli gençlerin, göçmen gençlerin ve uzun süreli işsiz gençlerin, istihdam alanındaki

¹⁹⁴ "Gen Y's Guide", <http://guideforgeny.sabanciuniv.edu/projects>. (Erişim Tarihi: 11/06/2018).

¹⁹⁵ AB Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığı (Türkiye Ulusal Ajansı), "Erasmus+: Eğitim, Gençlik ve Sporda Avrupa Fırsatları", <http://www.ua.gov.tr/docs/default-source/baskanlik/erasmus-e%C4%9Fitim-gen%C3%A7lik-.pdf?sfvrsn=0>, Ankara, 2016, s.28.

¹⁹⁶ AB Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığı (Türkiye Ulusal Ajansı), "Erasmus+: Eğitim, Gençlik ve Sporda Avrupa Fırsatları", <http://www.ua.gov.tr/docs/default-source/baskanlik/erasmus-e%C4%9Fitim-gen%C3%A7lik-.pdf?sfvrsn=0>, Ankara, 2016, s.29.

karar alıcılar ve uzmanlar ile bir araya gelmesi ve Sürdürülebilir Genç İstihdamı Politika Metni'nin hazırlanmasına destek olmasıdır. Proje politika reformuna destek veren iyi uygulama örneği seçilmiştir.

Politika Reformuna Destek programı kapsamında desteklenen diğer faaliyetler Gençlik Alanında Sivil Toplum İşbirliği, Eğitim Alanında Sivil Toplum İşbirliği ve Politika Yeniliği için Girişimlerdir. Gençlik Alanında Sivil Toplum İşbirliği sivil toplum kuruluşları ile kamu kurumlarının işbirliğini artırmak, eğitim ve gençlik alanlarındaki Avrupa politika gündemleri hakkında paydaşlarda farkındalık yaratmak, paydaş katılımını güçlendirmek ve paydaşların politika ve program aktivitelerini yaygınlaştırmak gibi amaçlarla STK'lara verilen destekleri kapsamaktadır. Eğitim Alanında Sivil Toplum İşbirliği eğitim alanında mükemmellik ve yenilikçiliğin teşvik edilmesi, eğitimde becerilerin artırılması, yeni nesil eğitimcilerin desteklenmesi, yeterliliklerin tanınması ve uygulamaya konulması amaçlarıyla STK'lara verilen desteklerdir. Son olarak Politika Yeniliği için Girişimler Avrupa Politika Deneyimi ve ileriye dönük işbirliği projeleri alanlarında politika üretilmesini ve bu politikaların uygulanmasına yönelik girişimleri desteklemektedir.¹⁹⁷ AB 2020 stratejilerinde öncelikli alanlardan birisi olan gençlerin demokratik hayata katılımını desteklemek ve AB içinde ortak politikalar ortaya koymak ve uygulamak AB bütünleşmesine de katkı sağlamaktadır. Bu da Ana Eylem 3 faaliyetinin entegrasyona katkılarından biridir.

3.3.4. Özel Eylem Programları: Jean Monnet Programı ve Spor Destekleri

Erasmus+, Jean Monnet programı kapsamında Avrupa entegrasyon çalışmaları alanında öğretim, araştırma ve değerlendirmeyi teşvik etmek amacıyla özel finansman sağlamaktadır. Avrupa entegrasyon çalışmaları, Avrupa Toplulukları ile AB'nin oluşumu ve gelişimini incelemektedir. Jean Monnet programı AB'nin kişiler ve kültürler arası diyalogdaki rolüne katkı sağlayarak Avrupa entegrasyon çalışmalarına destek olmaktadır. Bu programla sunulan fırsatlar, Avrupa'daki ve Avrupa dışındaki

¹⁹⁷ European Commission, "Commission Implementing Decision of 17.8.2017 on the adoption of the 2018 annual work programme for the implementation of "Erasmus+": the Union Programme for Education, Training, Youth and Sport" S. 5652, Brüksel, 17/08/2017. s.67-69.

yükseköğretim kurumlarına açıktır.¹⁹⁸ Jean Monnet projesine örnek olarak Kalliopi Koufa Vakfı tarafından yürütülen “Avrupa Birliği Söylemleri ve İnsan Hakları” projesi gösterilebilir. Proje 2016-2018 yılları arasında uygulanmaktadır. Projenin amacı AB çalışmalarına özellikle Avrupa insan hakları alanındaki çalışmalara olan ilgiyi artırmak, konu ile ilgili bilgi paylaşımı sağlamak, AB entegrasyonu alanında araştırma ve diyalogu teşvik etmek ve son olarak AB’de temel hakların korunması alanında son gelişmelerle ilgili halkı bilgilendirmektir.¹⁹⁹ Bu örnek proje Jean Monnet Programının AB entegrasyon çalışmalarına katkıda bulunduğunun bir göstergesidir.

Erasmus+, sporu ve fiziksel aktiviteleri teşvik etmek için ulusal, yerel ve bölgesel düzeyde spor alanında faaliyet gösteren kurum ve kuruluşların ulus ötesi ortaklıklarını desteklemektedir. Doping, şike, ırkçılık ve cinsiyet ayrımcılığı gibi önemli sorunlara çözüm bulmak ve AB boyutunda spor ve fiziksel aktivitelere katılımı artırmak bu programın genel amaçlarındandır. Erasmus+ Spor Destekleri alanında başlıca 3 önemli faaliyet bulunmaktadır:

1. İşbirliği Ortaklıkları,
2. Kar amacı gütmeyen spor etkinlikleri
3. Küçük işbirliği ortaklıkları²⁰⁰

Erasmus+ spor destekleri faaliyetlerine Türkiye Basketbol Federasyonu tarafından yürütülen “Tribüne Renk Kat” projesi örnek olarak gösterilebilir. Bu projenin amacı farklı taraftar gruplarını tek bir çatı altında birleştirmek, aralarındaki anlayış ve hoşgörüyü desteklemek ve böylelikle taraftar şiddetini azaltmaktır.²⁰¹ Spor etkinliği kültürel bir etkinlik olarak kabul edilmektedir. AB bu alanda sağlığa yararlı faaliyetleri destekleyerek hem AB toplumunun geleceğini düşünmekte hem de kurum ve kuruluşlar arası işbirliğini sağlayarak ortak bir spor kültürü meydana getirmeye

¹⁹⁸ European Commission, “Commission Implementing Decision of 17.8.2017 on the adoption of the 2018 annual work programme for the implementation of "Erasmus+": the Union Programme for Education, Training, Youth and Sport” S. 5652, Brüksel, 17/08/2017. s.96.

¹⁹⁹ Kalliopi Koufa Foundation, “Jean Monnet Project: Discourses on European Union and Human Rights, 2012, <http://www.koufafoundation.org/jmp-eng/> (Erişim Tarihi: 11/06/2018).

²⁰⁰ European Commission, “Commission Implementing Decision of 17.8.2017 on the adoption of the 2018 annual work programme for the implementation of "Erasmus+": the Union Programme for Education, Training, Youth and Sport” S. 5652, Brüksel, 17/08/2017. s.102.

²⁰¹ AB Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığı (Türkiye Ulusal Ajansı), “Erasmus+: Eğitim, Gençlik ve Sporda Avrupa Fırsatları”, <http://www.ua.gov.tr/docs/default-source/baskanlik/erasmus-e%C4%9Fitim-gen%C3%A7lik-.pdf?sfvrsn=0>, Ankara, 2016, s.45.

çalışmaktadır. Bu da Erasmus+'ın spor alanında bütünleşmeye sağladığı katkıya örnek gösterilebilir.

Yukarıda bahsedilen 3 Ana Eylem ve 2 Özel Eylemden oluşan Erasmus+ 1987'den beri süregelen AB eğitim programlarını ve politikalarını tek bir çatı altında birleştirmiştir. Eğitim, öğretim, gençlik ve spor faaliyetleri tek bir program altında toplanınca program ülkelerdeki kurum ve kuruluşların bu programlara başvurmaları ve bunlardan yararlanmaları kolaylaşmıştır. Erasmus+'ın faaliyet alanları içerisinde en önemli yer tutan faaliyet öğrenci ve personel hareketliliğidir. Bu nedenle bu hareketlilik türünün detayları ve faydaları incelenmeli ve AB bütünleşmesine nasıl katkı sağladığı açıklanmalıdır.

3.4. Erasmus+ Yükseköğretimde Öğrenci ve Personel Hareketliliğinin AB Bütünleşmesine Katkıları

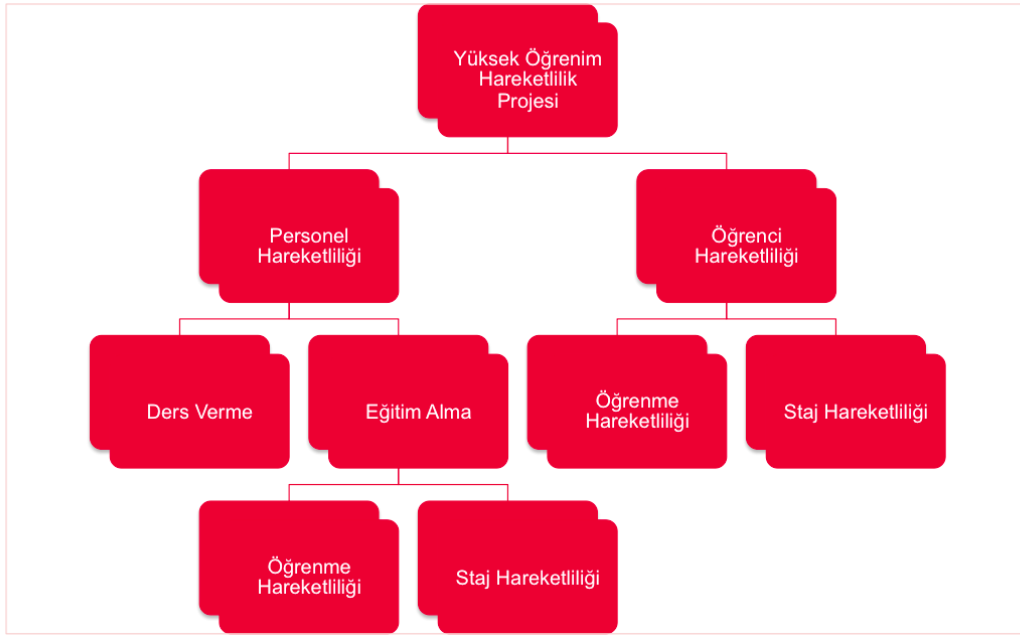
Erasmus+ Programı Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı Avrupa Birliği Bakanlığı Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığı'na bağlı Ulusal Ajans tarafından koordine edilmektedir. Erasmus+'ın Avrupa Komisyonu tarafından desteklenen Bireylerin Öğrenme Hareketliliği faaliyeti kapsamında yükseköğretim öğrencileri ve personeli program ülkelerinde hareketlilik faaliyetlerine katılmaktadır. Erasmus+ öğrenci hareketliliği ve personel hareketliliği faaliyetleri kendi içinde ikiye ayrılmaktadır. Bu programların türleri, detayları, kendi içinde faydaları ve AB bütünleşmesine katkılarının açıklanması Erasmus+'ın bütünleşmeye katkısının analizinde faydalı olacaktır.

3.4.1. Erasmus+ Yükseköğretim Öğrenci ve Personel Hareketliliği

Erasmus+ öğrenci değişimi ikiye ayrılmaktadır. Birincisi öğrenci öğrenim hareketliliği, ikincisi ise öğrenci staj hareketliliğidir. Öğrenci öğrenim hareketliliği hem içeriği hem de süresi nedeniyle kültürel bütünleşmeye en fazla katkı sağlayan faaliyet olarak düşünülmektedir. Öğrenci öğrenim hareketliliğinin gerçekleşmesi için öğrencinin hem gönderen kurumunun hem de misafir eden kurumunun Erasmus Üniversite Beyannamesine (Erasmus University Charter) sahip olması gerekmektedir. Ancak bu beyannameye sahip olan üniversiteler arasında ikili anlaşma

yapılabilmektedir. Bir öğrenci, kendi üniversitesinde öğrenim gördüğü bölümünün program ülkelerindeki üniversitelerden birisi ile ikili anlaşması varsa ve 30 AKTS krediyi tamamlayacağı şekilde ders eşleşmesi sağlanabiliyorsa öğrenim hareketliliğinden faydalanabilmektedir. Bununla birlikte öncelikle kendi üniversitesinde belirli dil ve akademik not ortalaması kriterlerini yerine getirmeli ve aday öğrencisi olarak seçilmelidir. Bunun ardından karşı üniversiteye başvurusunu gerçekleştirebilmektedir. Öğrenim hareketliliğine katılan öğrenciler döndükten sonra derslerini saydırabilmek için gönderen kurum, kendisi ve ev sahibi kurum tarafından imzalı bir öğrenim anlaşması (learning agreement) imzalamak zorundadır. Böylece karşı üniversitede alacağı derslerin kendi üniversitesindeki karşılıklarını bölüm hocalarına onaylatabilmekte ve döndüğünde akademik tanınma konusunda sıkıntı yaşamamaktadır. Öğrenci öğrenim hareketliliğinde program ülkeleri gelişmişlik düzeylerine göre üç gruba ayrılmaktadır. Bu gruplara göre öğrencilere hareketlilik için ödenen aylık hibe miktarları da değişmektedir. Öğrenim hareketliliği en az 3 en fazla 12 ay süreyle gerçekleşmektedir. Buna göre öğrenciye gittiği ülkenin aylık hibe miktarı orada kalacağı süreye göre hesaplanarak gönderen kurum tarafından ödeme yapılmaktadır. Öğrenim hareketliliğine katılan öğrencilerin OLS(Online Language Support) yani Çevrimiçi Dil Desteği ismi verilen bir platformda hareketlilik öncesinde ve hareketlilik sonrasında dil düzeyleri ölçülmektedir. Öğrenciler eğer dil seviyeleri belirli bir düzeyin altında ise hareketlilik boyunca çevrimiçi dil eğitimi alabilmektedir. Avrupa Komisyonu bu sistemle Erasmus+ hareketliliğine katılan öğrencilerin yabancı dillerini hareketlilik süresi boyunca ne kadar geliştirdiklerini ölçmek istemektedir. Bu da Erasmus+'ın Avrupa dillerini özellikle de evrensel dil olan İngilizceyi tanıtmaya hizmet etmektedir.²⁰²

²⁰² T.C. Avrupa Birliği Bakanlığı, Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığı, “Erasmus+ Ana Eylem 1: Bireylerin Öğrenme Hareketliliği, Program Ülkeleri Arasında Yükseköğretimde Öğrenci ve Personel Hareketliliği Yükseköğretim Kurumları için Uygulama El Kitabı”, 2017. s.6-26.

Tablo IV: Yükseköğretim Öğrenci ve Personel Hareketlilik Projesi

Yükseköğretim kurumları belirli üniversitelerle işbirliği içinde projeler geliştirirse öğrenim hareketliliği Avrupa ülkeleri dışındaki ortak ülkelerle de gerçekleştirilebilmektedir. Uluslararası Kredi Hareketliliği (KA107) olarak adlandırılan bu projelere Erasmus Üniversite Beyannamesi bulunan bir yükseköğretim kurumu başvuru yapabilmektedir. Hareketlilik yapmak istediği diğer yükseköğretim kurumlarına yönelik proje bazlı başvuru yapılan bu faaliyet türlerinin süreleri ve uygulama biçimleri program ülkeleri ile yapılan hareketlilik türü ile aynıdır. Hem giden hem de karşı üniversiteden gelen öğrencilerin hibeleri projeyi yazan ve yürüten kurum tarafından karşılanır. AB'nin bu hareketlilik türü ile amacı AB dışındaki ülkelerin de programa dahil olmasını sağlamak ve AB değerlerini, kültürünü ve dilini program ülkeleri dışındaki ülkelere de tanıtmak ve benimsetmektir. Bu sayede bu ülkeler de AB eğitim sistemini ve eğitim politikalarını öğrenci ve personel hareketlilikleri sayesinde tanımaktadır.

Erasmus+'ın öğrenciler için sağladığı bir diğer hareketlilik türü ise staj hareketliliğidir. Staj hareketliliği ile gençler yurt dışında bir şirkette veya kurum/kuruluştaki staj yapabilmektedir. Staj hareketliliğinin en önemli amacı gençlerin yurtdışında, farklı bir ülkenin iş sisteminde bir süre çalışarak hem yabancı ülke profesyonel deneyim elde etmesini hem de farklı bir kültüre adapte olmasını sağlamaktır. Öğrenim hareketliliğinin aksine staj hareketliliğinde gönderen kurumun

Erasmus Üniversite Beyannamesi olması gerekirken, karşı şirket, kurum ya da kuruluşun böyle bir belgeye ihtiyacı yoktur. Bu nedenle bir yükseköğretim kurumunda öğrenim gören öğrenci yurt dışında kendi bölümü ile ilgili bir alanda faaliyet gösteren bir firma ya da kurumdan kabul mektubu getirerek staj hareketliliğine başvuru yapabilmektedir. Bu hareketlilik türünde de öğrenimde olduğu gibi öğrenci öncelikle kendi üniversitesinde belirli dil ve akademik not ortalaması kriterlerini yerine getirmeli ve aday öğrencisi olarak seçilmelidir. Daha sonra karşı kurumdan staj için kabul belgesini almalıdır. Staja giden öğrenciler de staj için öğrenim anlaşması hazırlamalıdır. Staj hareketliliğinde öğrencilere verilen hibeler yine ülkelerin gelişmişlik düzeyine göre değişmektedir. Staj hareketliliği en az 2, en fazla 12 ay süreyle yapılabilmektedir. Hibe miktarı yine hareketlilik süresine göre hesaplanmaktadır. Bir öğrencinin bir öğrenim kademesinde toplamda 12 ay süreyle Erasmus+ hareketliliğinden yararlanabilmektedir. Bunun bir kısmını staj bir kısmını öğrenim hareketliliği olarak tamamlayabilir. Staj hareketliliğine katılan öğrencilerin de OLS platformunda hareketlilik öncesinde ve sonrasında dil düzeyleri ölçülmektedir. Öğrenci hareketlilik sonrasında gittiği kurumdan sertifika almakta ve eğer stajı zorunlu stajsa transkriptinde stajını saydırmaktadır. Hem staj hem de öğrenim hareketliliğinden lisans, yüksek lisans ve doktora öğrencileri yararlanmaktadır.²⁰³

Erasmus+ personel hareketliliği de öğrenci hareketliliği gibi iki farklı şekilde gerçekleşmektedir. Birincisi personel eğitim verme hareketliliği, ikincisi ise personel eğitim alma hareketliliğidir. Eğitim verme hareketliliği öğrenci öğrenim hareketliliğinde olduğu gibi Erasmus Üniversite beyannamesi olan ve aralarında ikili anlaşma bulunan yükseköğretim kurumları arasında gerçekleşmektedir. Personel hareketliliği hem program ülkeleri arasında hem de projeler yazıldığı takdirde Uluslararası Kredi hareketliliği (KA107) ile ortak ülkeler arasında gerçekleşmektedir. Kendi kurumunda ders vermekle yükümlü akademik personel karşı kurumda kendi alanında ders verme hareketliliğinden yararlanmaktadır. Ders verme hareketliliğinde bir haftalık bir hareketlilik için en 8 saat ders verme zorunluğu bulunmaktadır. İdari personel ders verme yükümlülüğü olmadığı için bu hareketlilikten yararlanamaz.

²⁰³ T.C. Avrupa Birliği Bakanlığı, Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığı, “Erasmus+ Ana Eylem 1: Bireylerin Öğrenme Hareketliliği, Program Ülkeleri Arasında Yükseköğretimde Öğrenci ve Personel Hareketliliği Yükseköğretim Kurumları için Uygulama El Kitabı”, 2017. s.7-9.

Bununla birlikte hem akademik hem de idari personel eğitim alma hareketliliğinden yararlanabilmektedir. Avrupa Komisyonu bu faaliyetleri desteklemek için personele hibe sağlamaktadır. Hibeler belirlenirken ülkelerin gelişmişlik düzeylerine göre günlük hibe miktarları sunulmaktadır. Personel hareketliliği 2 gün ile 2 ay arasında gerçekleşmektedir. Personele verilen hibe belirlenirken önce günlük hibe daha sonra seyahat hibesi hesaplanmakta ve buna göre toplam hibe hesabı yapılmaktadır. Hibeler personelin yurt dışında kalacağı güne ve gideceği ülkenin mesafesine göre hesaplanmaktadır.²⁰⁴ Personel hareketliliği ile akademik ve idari personelin profesyonel yetkinliklerinin geliştirilmesi, dil becerilerinin geliştirilmesi, kültürel farkındalığının artırılması, AB değerlerinin tanıtılması ve AB eğitim sistemlerinin tanıtılması ve benimsetilmesi amaçlanmaktadır. Erasmus+ içinde belirlenen bütçenin % 77,5'lik kısmı eğitim alanına ayrılmıştır. Bu nedenle bireylerin öğrenme hareketliliği faaliyeti altında yürütülen yükseköğretimde öğrenci ve personel hareketliliğinin AB eğitim politikalarındaki yeri ve önemi büyüktür. Öncelikle bu alandaki faaliyetlerin kendi içindeki faydalarının ve hareketlilik sonrası AB bütünleşmesine katkılarının incelenmesi önem taşımaktadır.

3.4.2. Erasmus+'ın Faydaları ve Bütünleşmeye Etkileri

Erasmus+ bireylerin öğrenme hareketliliğinde en önemli iki hareketlilik türü öğrenci ve personel hareketliliğinin pek çok faydası bulunmaktadır. Erasmus+'ın programdan yararlanan katılımcılar üzerinde bireysel, akademik, sosyal, dil becerisi ve kültürel etkileri bulunmaktadır. Yurt dışında hareketlilik yapmak bireylerin dil gelişimi gibi bir çok yeterliliğe sahip olmasını sağlamaktadır. Erasmus+ öğrenimle kazanılan bilgiye ek olarak farklı bakış açılarını ve kültürleri anlayabilme yeteneği de kazandırmaktadır. Farklı ülkelerde gerçekleştirilen hareketlilikler öğrencilerin daha fazla kendine güvenen, bağımsız ve kültürel anlamda bilinçli bireyler olmasına katkıda bulunmaktadır. Erasmus+ yalnızca yurtdışında öğrenim gören bireylere değil, staj hareketliliği yapan bireylere de fayda sağlamaktadır. Yurt dışında kısa dönem bir

²⁰⁴ T.C. Avrupa Birliği Bakanlığı, Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığı, "Erasmus+ Ana Eylem 1: Bireylerin Öğrenme Hareketliliği, Program Ülkeleri Arasında Yükseköğretimde Öğrenci ve Personel Hareketliliği Yükseköğretim Kurumları için Uygulama El Kitabı", 2017. s.28-37.

şirkette çalışan öğrenciler farklı ekonomileri anlama ve belli becerileri geliştirme şansı yakalarlar.²⁰⁵

Erasmus hareketliliği 1987 yılında başladığı yıldan itibaren pek çok eğitim verme ve eğitim alma personel hareketliliği gerçekleştirilmiştir. Erasmus+ programı idari ve akademik personelin yurt dışına farklı eğitimlere, konferanslara ve çalıştaylara katılmasına olanak sağlamaktadır. Farklı ülkelerden akademisyenler ve öğrencilerin tek bir yükseköğretim kurumunda bulunmayan akademik bilgiye ulaşmalarını kolaylaştırmaktadır.²⁰⁶ Öğrenci hareketliliğinde olduğu gibi personel hareketliliğin de en önemli faydalarından birisi hareketliliğe katılan katılımcıların farklı kültürleri anlama ve farklı kültürlerle uyum sağlama bilincinin geliştirilmesidir. Personelin eğitim verme ve eğitim alma şeklinde 2 gün ile 2 ay arasında gerçekleştirilen hareketlilikleri hem dil gelişimine hem de farklı bir kültürde akademik bir faaliyete katılmasına olanak sağlamaktadır. AB hareketlilikler sayesinde Avrupa ülkelerinin kültürlerini tanıtarak katılımcıların bu kültürleri benimsemesi için çalışmaktadır. Erasmus+'ın yükseköğretim öğrenci ve personeline sağladığı faydalar düşünüldüğünde aslında programın yararlarının bölümün ilk kısmında belirtilen hedefleri ile birebir bağdaştığı gözlemlenmektedir.

Erasmus+ programının bireylerin öğrenme hareketliliği faaliyeti altında yürütülen bütün programlar aracılığı ile gerçekleştirilen öğrenci, gençlik, personel ve gönüllü hareketliliklerinin öncelikli olarak kültürel etkileri bulunmaktadır. Katılımcılar gittikleri farklı ülkelerdeki kültürleri hareketlilik süreleri boyunca öğrenmekte ve bu kültürlerle uyum sağlamaktadırlar. Yükseköğretim Kurulu'nun yaptığı açıklamaya göre hareketlilik ile açık ve hoşgörüye dayalı, farklı kültürlerle yaşama bilincine sahip bir toplumun oluşturulması ve toplumda yabancı düşmanlığının ortadan kaldırılması hedeflenmektedir.²⁰⁷ Amacı Avrupa boyutunu güçlendirmek olan Erasmus+'la AB dillerinin öğretilmesi aracılığı ile AB kültürlerini de tanıtılması ve öğretilmesi böylelikle de bütünleşmenin program ülkeleri arasında hızlandırılması ve kolaylaştırılması amaçlanmaktadır. Özellikle yükseköğretimde

²⁰⁵ European Union, *Erasmus Changing Lives, Opening Minds for 25 Years*, Belçika: Publications Office of the European Union, 2012, s.7.

²⁰⁶ European Union, *Erasmus Changing Lives, Opening Minds for 25 Years*, Belçika: Publications Office of the European Union, 2012, s.8.

²⁰⁷ Yükseköğretim Kurulu, *Yükseköğretimde Yeniden Yapılanma: 66 Soruda Bologna Süreci Uygulamaları*, Ankara: YÖK, 2010, s.50.

öğrenci ve personel hareketliliğinden yararlanan katılımcılar gittikleri ülkelerde kendilerini ilk olarak farklı bir kültürle tanışma ortamında bulmaktadır. Bu nedenle öncelikli olarak kültürel farkındalık bilinci ve farklı kültürlerle karşı pozitif bir tutum geliştirme alışkanlığı kazanmaktadırlar. Avrupa kültürünün tanıtılması sayesinde katılımcılarda Avrupalı olma ve Avrupa vatandaşlığı kimlikleri de gelişmektedir. Farklı ülkede bulunan katılımcılar karşılaştıkları kültür ve kendi kültürleri arasında bir karşılaştırma yapmaktadır. Erasmus+'ın hareketliliğe katılanların dil gelişimine katkısı olduğu daha önce de belirtilmiştir. Dil farklı kültürlerle iletişim kurmada ilk araç olduğu için dil gelişimi kültürel boyuta katkı sağlamaktadır. Dil ve kültür bir toplumu oluşturan en önemli araçlardandır. Erasmus+ programı ile dil ve kültür birliği sağlanarak Avrupa vatandaşlığı bilincinin oluşturulması amaçlanmaktadır.

Bu çalışmanın amacı uluslararası norm inşasında kültürel benzeşmenin önemini vurgulamak ve bu doğrultuda AB bütünleşmesinde Erasmus+'ın etkilerini ortaya çıkarmaktır. Çalışmanın girişi ve ilk bölümünde belirtildiği gibi norm inşa edilmesinde norm alıcılar ve norm yapıcılar arasındaki kültürel benzerlik ve uyum normların daha kolay inşa edilmesine ve norm alıcılar tarafından daha kolay benimsenmesine katkı sağlamaktadır. Bu bağlamda Erasmus+ hareketliliğinin katılımcılar üzerinde etkileri incelendiğinde programın en fazla etkisinin kültürel boyutta olduğu açıktır.²⁰⁸ AB Erasmus+ programı ile program ülkeleri arasında Avrupa kültürünü tanıtmayı ve bu ülkeler arasında kültürel birliğin sağlanmasını amaçlamaktadır. Hareketlilik fırsatlarından yararlanan katılımcıların farklı kültürleri tanıma fırsatı bulması ve bu kültürlerle uyum sağlamaya çalışması ülkelerin daha fazla yaklaşmasını ve AB normlarını daha kolay benimsemelerini sağlamaktadır. Buna ek olarak kültürel benzeşme ve uyum Avrupalı olma bilinci, Avrupa vatandaşlığı ve Avrupalılaşıma kavramlarının da gelişmesine katkıda bulunmaktadır. Avrupa vatandaşlığı kavramı ilk kez 1 Kasım 1993 tarihinde yürürlüğe giren Maastricht Antlaşması ile ortaya çıkmıştır.²⁰⁹ Bu antlaşma ile önem kazanan Avrupalı olma bilinci AB'nin eğitim politikalarında Erasmus+ Programı ile güçlendirilmeye çalışılmıştır. Erasmus+'ın kültürel benzeşmeye, Avrupalı olma bilincine ve

²⁰⁸ European Union, *Erasmus Changing Lives, Opening Minds for 25 Years*, Belçika: Publications Office of the European Union, 2012, s.7.

²⁰⁹ Maastricht Antlaşması, https://www.tbmm.gov.tr/kutuphane/AB/Maastricht_Anla%C5%9Fmasi.pdf, (Erişim Tarihi: 23/03/2018).

Avrupalılaşıma kavramlarına olan katkısı öncelikli olarak Erasmus+'tan yararlanan katılımcıların görüşleri ve deneyimleri ile desteklenmelidir. Bu nedenle bu çalışmanın bir sonraki bölümünde çalışmada kullanılan metodoloji açıklanacak ve katılımcılarla yapılan görüşme sonuçları analiz edilecektir.

3.5. Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışma Uluslararası İlişkiler alanında uluslararası norm inşasında kültürel benzeşmenin rolünü araştırmakta ve bunun sonucu olarak Erasmus+'ın kültürel benzeşmeye katkısı ve AB bütünleşmesinde ve Avrupalı kimliği ve Avrupalılaşıma kavramı üzerindeki etkilerini Erasmus+'tan yararlanan katılımcıların görüşleri ve deneyimleri ışığında incelemektedir. Bu nedenle bu çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmış ve bu yöntem anketle desteklenmiştir. Anket soruları hazırlanırken hem nitel sorular hem de nicel sorular sorulmuştur. Nitel araştırma gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlanmaktadır.²¹⁰ Nitel araştırmanın bir diğer tanımı birçok akademik disiplinin yanı sıra özellikle sosyal bilimlerde yaygın bir şekilde kullanılan, sosyal fenomenleri, insan davranışlarını ve bu davranışların sebeplerinin neler olduğunu detaylı ve derin bir şekilde anlamayı amaçlayan bir araştırma yöntemidir.²¹¹ Nitel araştırmanın en temel özelliği bilgiye tümevarım yöntemini kullanarak ulaşmaya çalışmasıdır. Araştırmacının burada temel rolü sosyal gerçeklik içinde bulunan bilgiyi araştırma sürecinde toplanan verileri analiz ederek ortaya çıkarmaktır.²¹² Nitel araştırmacıların en önemli amacı, araştırmalarına konu olan bireylerin olaylara, deneyimlere veya problemlere yükledikleri anlamları bulup ortaya çıkarmak ve anlamaktır.²¹³ Nitel araştırmalar keşfedici olmalıdır. Keşfedici özelliğe sahip araştırmalar bu çalışmanın konusu gibi

²¹⁰ Ali Yıldırım ve Hasan Şimşek, *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, 10. Baskı, Ankara: Seçkin Yayınları, 2011, s.41.

²¹¹ Ahmet Güler, Mustafa Bülent Halıcıoğlu ve Serkan Taşgın, *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma*, 2. Baskı, Ankara: Seçkin Yayınları, 2015, s.39.

²¹² Murat Özdemir, "Nitel Veri Analizi: Sosyal Bilimlerde Yöntembilim Sorunsalı Üzerine Bir Çalışma", *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, S.11, s.326.

²¹³ Güler, Halıcıoğlu ve Taşgın, *a.g.e.*, s.41.

üzerinde az çalışılmış olan konuları anlamada oldukça kullanışlı ve yararlıdır.²¹⁴ Nitel araştırmanın bir diğer önemli özelliği de esnek bir yaklaşım gerektirmesidir. Araştırmanın başlangıcında elde edilen bulgular araştırmanın seyrine ve elde edilen sonuçlara göre yeniden biçimlendirilmektedir.²¹⁵ Bu çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılarak sırasıyla bu yöntemin adımları uygulanmıştır. Bu aşamalardan ilki araştırma probleminin belirlenmesidir.

3.5.1. Araştırma Probleminin Belirlenmesi

Nitel Araştırma sürecinin ilk aşaması araştırma probleminin belirlenmesidir. Araştırma problemi belirlenirken nitel araştırmacıların üzerinde durması gereken üç önemli konu vardır.²¹⁶ Bunlardan birincisi araştırmaya temel olacak kuramsal bir çerçevenin oluşturulmasıdır. Bu çalışmanın temelinde Uluslararası İlişkilerin İnşacılık teorisine göre norm inşasında kültürel benzerliğin katkıları bulunmaktadır. Bu teori çerçevesinde Erasmus+ programının AB bütünleşmesine etkisi incelenmektedir. Bu kuramsal çerçeve içinde çalışma alanında ilktir. Bu çalışmadan önce bu teoriye bağlı olarak Erasmus+ programının katkıları incelenmemiştir. Araştırma problemi belirlenirken dikkat edilecek ikinci konu ise araştırmacının sistematik, yapılabilir ve aynı zamanda esnek bir araştırma deseni oluşturmasıdır. Sahip olunan kaynaklar Erasmus+'tan yararlanan katılımcılara ulaşmaya ve onların deneyim ve görüşlerini analiz etmeye elverişli olduğu için araştırma yapılabilir bir araştırmadır. Üçüncü önemli konu ise araştırmanın okuyucunun anlayabileceği şekilde tutarlı ve anlamlı bir doküman haline getirilmesidir. Bu araştırmanın problemi belirlenirken bu üç önemli konu dikkate alınmış ve ona göre belirlenmiştir. Araştırmacının problemi belirlemesine mesleki ya da kişisel deneyimler, literatür, sosyal/güncel konular ve teoriler etki etmektedir.²¹⁷ Bu çalışmanın problemi belirlenirken de mesleki deneyimler ve teoriler etkili olmuştur. Araştırma problemi belirlendikten sonra en önemli adım eylem alanının/örnekleminin belirlenmesidir.

²¹⁴ William Lawrence Neuman, *Social Research Methods: Qualitative and Quantitative Approaches*, 3. Baskı, USA: Allyn and Bacon Yayınları, 1997.s.228.

²¹⁵ Yıldırım ve Şimşek, *a.g.e.*, s.81.

²¹⁶ *A.g.e.*, s.81

²¹⁷ Güler, Halıcıoğlu ve Taşgın, *a.g.e.*,s.68-69.

3.5.2. Eylem Alanının/Örnekleminin Belirlenmesi

Nitel ya da nitel olsun her bilimsel araştırmanın incelemek için bir veriye ihtiyacı bulunmaktadır. İhtiyaç duyulan bu veri *evren* olarak adlandırılan araştırmacının ilgilendiği ve hakkında bir şeyler öğrenmek istediği alandan elde edilmektedir. Evren kavramı bir kıtayı, bir şehri, bir üniversiteyi, bir kurumu ve bunun gibi grupları temsil etmektedir.²¹⁸ Bu araştırma Erasmus+ hareketliliğine katılan öğrencileri hedef almaktadır. Araştırmada personel hareketliliğine katılan katılımcılar ele alınmamıştır. Bunun nedeni personel hareketliliğinin süresinin 2-5 gün gibi çok kısa olması ve araştırmanın evreninde yer alan personelin sayısının nitelikli bir analiz yapabilmek için yetersiz olmasıdır. Bu nedenle yalnızca öğrenciler çalışmaya katılmıştır. Ancak Türkiye’de bulunan bütün Üniversitelerdeki öğrencilere ulaşmak zordur. Araştırmanın evrenine ulaşmanın zor olduğu bu gibi durumlarda araştırmacının fikir sahibi olmak istediği evrenden aldığı ve o evreni temsil ettiğine inanılan gruba *örneklem* adı verilmektedir.²¹⁹ Bu araştırmanın örneklemini Türkiye’de Orta Anadolu’da yer alan bir araştırma üniversitesinde Erasmus+ hareketliliğine katılan 75 kişilik bir grup öğrenci olarak belirlenmiştir. Bu örneklemin seçimi araştırmacının bilgisine ve çalışmanın amacına bağlı olduğu için seçimde kullanılan yöntem amaca yönelik örneklemedir. Araştırma alanı ile ilgili dört önemli özellik bulunmaktadır. Bunlardan birincisi alana araştırma amacıyla girmek, ikincisi alanla ilgili zengin bilgi ve dokümanın bulunması, üçüncüsü araştırmacının bireylerle güvene dayalı, etkili bir iletişim kurması, dördüncüsü ise elde edilen bulguların geçerliği ve güvenilirliği konusunda şüphenin olmamasıdır.²²⁰ Bu özellikler ışığında bu çalışmanın araştırma alanı zengin bilgi ve dokümana sahiptir. Bireylerle güvene ve etkili iletişime dayalı bir ilişki kurulmuştur. Araştırma alanı ve örneklemini belirlendikten sonra gelen aşama veri toplama tekniğinin belirlenmesidir.

3.5.3. Veri Toplama Tekniğinin Belirlenmesi

Bilimsel araştırma bilgiye ulaşabilmek için sistematik bir şekilde veri toplama ve analiz etme sürecidir. Bu süreç içerisinde araştırmacının belirli yöntemler kullanarak araştırmanın temel sorusuna yanıt bulmak için uygun verilere ulaşması

²¹⁸ A.g.e., 87.

²¹⁹ A.g.e., s.88.

²²⁰ Catherine Marshall ve Gretchen B. Rossman, *Designing Qualitative Research*, 3. Baskı, CA: Sage Yayınları, 1999.

gerekmektedir. Bir araştırmacının temel araştırma sorusuna yanıt bulmak için gerekli ve uygun veri toplama yolunu tespit etmesi ve bu veriyi analiz etmesi araştırmanın en önemli bölümüdür.²²¹ Bir araştırma için gerekli veri kaynakları birincil ve ikincil kaynaklar olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Konuyla ilgili ilk elden bilgi veren kaynaklar birincil, konu ile ilgili başkaları tarafından üretilen dokümanlardan elde edilen bulgular ise ikincil kaynaklar olarak adlandırılır. Ayrıca araştırmada kullanılan nitel veri toplama yöntemleri de ikiye ayrılmaktadır. Birincisi temel veri toplama yöntemleri ikincisi ise destekleyici veri toplama yöntemleridir. Temel veri toplama yöntemleri arasında katılımcı gözlem, doğal gözlem, belge incelemesi ve derinlemesine görüşme gibi yöntemler bulunmaktadır. Destekleyici veri toplama yöntemleri ise bireysel yaşam hikayeleri, özgeçmiş incelemeleri, tarihsel analizler, film, video, fotoğraflar, beden dili çözümlemeleri, anketler ve tarama çalışmalarıdır.²²² Bu çalışmada kullanılan nitel veri toplama tekniği birincil kaynak olarak bilinen anket yöntemidir. Anket araştırmaya katılan bireylerin belirli bir konuda düşünce, tutum ve görüşlerini belirlemek, çıkarımda bulunmak ve karşılaştırmalar yapmak üzere uygulanmaktadır.²²³ Veri toplama tekniği anket olarak belirlendikten sonra anket soruları hazırlanmıştır.

Destekleyici veri toplama yöntemi olan anket tasarımı izlenmesi gereken belli başlı aşamalar vardır. Bunlar problemin ifade edilmesi, örneklemin belirlenmesi, taslak anket formunun oluşturulması, pilot uygulama ve ankete son şeklin verilmesidir.²²⁴ Bu çalışmanın hazırlık sürecinde ilk aşamada araştırma problemi yeniden tanımlanmış ve konunun amacı gözden geçirilmiştir. Buna göre öncelikle genellemeler yapılarak taslak bir form oluşturulmuştur. Taslak form uzmanlara sunularak uzman görüşleri alınmıştır. Bu uzmanlar birisi Uluslararası İlişkiler Ana Bilim Dalı Başkanı, bir Kamu Yönetimi Öğretim Görevlisi, Bir eğitim Bilimleri Öğretim Görevlisi ve bir de Erasmus+ Ofisi Uzmanından oluşmaktadır. Uzman görüşleri sonrasında form yeniden düzenlenmiş ve hazırlık aşamasının son kısmı olan ön uygulama başlatılmıştır. Bu süreçte formu beş kişi uygulamış ve eksik bölümler düzenlenerek forma son şekli verilmiştir. Anket belli başlı açık ve kapalı uçlu

²²¹ Sait Gürbüz ve Faruk Şahin, *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri: Felsefe-Yöntem-Analiz*, 3. Baskı, Ankara: Seçkin Yayınları, 2016, s. 175.

²²² Özdemir, a.g.m., s.328.

²²³ Gürbüz ve Şahin, *a.g.e.*, s.179.

²²⁴ Gürbüz ve Şahin, *a.g.e.*, s.192.

sorulardan oluşmaktadır. Anket soruları hazırlanırken liste hazırlama soruları, iki seçenekli ve çok seçenekli sorular, ölçeklendirme soruları ve kısa cevaplı ve uzun cevaplı sorular kullanılmıştır. Erasmus+ öğrenci hareketliliğinden yararlanan öğrencilere uygulanan ankette şu sorulara yanıt aranmıştır:

Erasmus+ Mobility Report²²⁵

Identification of the Participant and General Information

* Gerekli

1. Name and Surname *

2. Email address *

3. Receiving country *

4. Duration of your mobility *

5. What were your main motivations for mobility abroad? *

- ☐ To do a study/traineeship in a foreign language
- ☐ To experience different learning contents/curricula
- ☐ To learn/improve a foreign language
- ☐ To develop soft skills, such as adaptability, problem solving, curiosity, etc.
- ☐ To enhance my future employability in my home country
- ☐ To enhance my future employability abroad
- ☐ To experience different learning practices
- ☐ To live abroad and to meet new people
- ☐ To gain knowledge of another country
- ☐ To build up a personal and professional network
- ☐ The length of the traineeship/study period was appropriate
- ☐ The possibility to receive an Erasmus+ grant
- ☐ The quality of the receiving enterprise/organisation
- ☐ A good alignment of the traineeship/study abroad with the curriculum at the sending institution
- ☐ Available support in finding accommodation

²²⁵ Ankete <https://goo.gl/forms/degDxpnn2CXe7sGD2> linkinden ulaşılabilir.

- Other

Foreign Language Skills and Linguistic Support

6. What was the main language used during your mobility activity? *

7. Do you feel you have improved your skills in this language during your stay abroad? *

- Yes
- No, I was already fluent
- No

8. While staying abroad, did you improve your competence in other languages besides the main one used? *

- Yes
- No

9. I could easily adapted to a different culture *

I totally agree 1 2 3 4 5 I totally disagree

10. After having taken part in this mobility activity... *

- I am more able to adapt to and act in new situations
- I am more tolerant towards other persons' values and behavior
- I am more open-minded and curious about new challenges
- I am more interested in knowing what happens in the world daily
- I am more able to cooperate with people from other backgrounds and cultures
- I am more interested in European topics
- I feel more European
- I am more aware of social and political concepts like democracy, justice, equality, citizenship, civil rights
- I can easily imagine working abroad at some point in the future
- I can easily imagine working in the country where I did my Erasmus+ period in the future
- I would like to work in an international context

Overall Comments

11. How satisfied are you with your Erasmus+ Mobility experience in general? *

- Very satisfied
- Rather satisfied
- Neither satisfied nor dissatisfied

- Rather dissatisfied
- Very dissatisfied

12. Are you planning to take part in Erasmus+ mobility again? *

- Yes
- No
- Undecided

13. Do you think Erasmus+ programme contributes to European integration by providing intercultural learning environment? *

- Yes
- No
- Undecided

14. How your perception of European Union changed after mobility? *

15. Do you think Turkey can be member of European Union? *

16. After this mobility how do you define "being European"? *

17. During your mobility did you feel like you are "European"? How? *

18. Do you think Erasmus Mobility contributes to the Europeanization of the participants? *

Veri toplama tekniği belirlendikten ve sorular hazırlandıktan sonra bir diğer önemli konu araştırma yapılmadan önce gerekli izinlerin alınmasıdır. İnsanların dahil olduğu her türlü araştırmada izlenmesi gereken bazı kurallar ve ihlal edilmemesi gereken bazı etik ilkeler vardır.²²⁶ Bilinçli onay, gizlilik, özel hayata saygı ve zarar vermeme, aldatmama/yanıltmama ve verilere sadık kalma bu etik ilkelerdir. Bu

²²⁶ Yıldırım ve Şimşek, *a.g.e.*, s.107.

çalışmanın araştırma alanı ve veri toplama tekniği belirlendikten sonra veri toplama aşamasına geçilmeden önce araştırmanın yapılacağı üniversiteye araştırma soruları sunulmuş ve belirtilen etik ilkelere sadık kalınacağı belirtilerek etik kurulundan gerekli izinler alınmıştır. İzinler alınırken araştırmacı izin alacağı kurula araştırmanın konusu, amacı ve süreci hakkında detaylı bilgilendirme yapmıştır. Bütün izinler tamamlandıktan sonra anket uygulama aşamasına hazır hale gelmiştir.

3.5.4. Veri Toplama/Anketin Uygulanması

Araştırma problemi ve örneklem belirlenip veri toplama tekniği seçildikten sonra Erasmus+ öğrenci hareketliliğinden yararlanan katılımcılara uygulanacak anket soruları İngilizce olarak hazırlanmış ve gerekli izinler alınmıştır. İngilizce olarak hazırlanmasının sebebi Erasmus+ hareketliliğinden yararlanan yabancı öğrencilerin de araştırmaya katılımlarının sağlanmasıdır. Ön uygulama sonrasında son şekli verilen anket soruları internet ve e-posta aracılığı ile Orta Anadolu’da yer alan bir araştırma üniversitesinde öğrenim gören ve Erasmus+ hareketliliğinden yararlanan katılımcılara gönderilmiştir. Anketi e-posta ve internet aracılığı ile yapmanın araştırmacı için hem avantajları hem de dezavantajları bulunmaktadır. Öncelikle bu yöntem hem ucuzdur hem de tek bir araştırmacı tarafından yapılması kolaydır. Katılımcılar uygun oldukları zaman anketi tamamlayabilir ve gerekli olduğunda cevaplarını tekrar kontrol edebilirler. Bu yöntem sayesinde anketör yanlışlığından kaçınılmaktadır. Daha fazla sayıda katılımcıya ulaşmak kolaydır. Dezavantajları ise katılımcıların anketi yapma süresinin iki haftadan iki aya kadar uzayabilmesidir. Araştırmacının tekrar hatırlatma maili göndermesi gerekebilir. Anketör müdahale edemediği için katılımcılar çok kısa cevap verebilmektedir.²²⁷ Bu avantaj ve dezavantajlar bu araştırma için de geçerli olmuştur. Bir aylık bir süreç sonunda 75 katılımcı ankete cevap vermiştir. Anket sonucunda elde edilen bilgiler nitel araştırmanın veri analizi yöntemi kullanılarak incelenmiştir.

²²⁷ Neuman, *a.g.e.*, s.251.

3.5.5. Veri Analizi/Çözümlemesi

Çalışmada araştırma sonucu elde edilen verilerin analizinde betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Betimsel analiz yaklaşımına göre elde edilen veriler daha önceden belirlenen temalara göre özetlenmekte ve yorumlanmaktadır. Betimsel analizde katılımcıların görüşlerini çarpıcı bir şekilde yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılara yer verilmektedir. Betimsel analiz dört aşamadan oluşmaktadır. Bu aşamalar betimsel analiz için çerçeve oluşturma, tematik çerçeveye göre verilerin işlenmesi, bulguların tanımlanması ve bulguların yorumlanmasıdır.²²⁸ Betimsel analiz aşamasında yapılanlar şu şekilde sıralanmaktadır:

1. Betimsel analiz için bir çerçeve oluşturma aşaması: İlk olarak anket katılımcılarının cevapları yazıya dökülmüş ve tek bir doküman haline getirilmiştir. Bu noktada verilen cevapların hem tutarlılığının ölçülmesi hem de nasıl değerlendirme yapılacağı konusunda eğitim bilimlerinde bir uzmandan destek alınmıştır.

2. Tematik çerçeveye göre verilerin işlenmesi aşaması: Bu aşamada bir araya getirilen veriler anlamlı bir şekilde sıraya konulmuş ve katılımcılarla ilgili bilgiler değerlendirilmiştir. Bu aşamada araştırma sorularına göre elde edilen cevaplar temalara ayrılmıştır.

3. Bulguların tanımlanması: Bu aşamada verilerin değerlendirmesi ortaya konulmuş ve katılımcılardan alınan doğrudan alıntılar ile veriler desteklenmiştir. Katılımcıların görüşleri belirtilirken isim kullanılmamıştır. Bu aşamada alıntılar katılımcı 1, katılımcı 2 vb. şeklinde belirtilmiştir.

4. Bulguların yorumlanması: Betimsel analizin bu son aşamasında elde edilen bulgular çalışma problemi ve konusu ile ilişkilendirilerek yorumlanmıştır. Çalışmanın bir sonraki bölümünde katılımcıların anketleri sonucunda elde edilen bulgular ortaya konulacak, incelenecek ve daha sonra yorumlanacaktır.

²²⁸ Yıldırım ve Şimşek, *a.g.e.*, s.239-240.

3.6. Bulgular

Ankete Orta Anadolu’da yer alan bir araştırma üniversitesinden Erasmus+ hareketliliğinden faydalanmış 75 öğrenci katılmıştır. Bu öğrenciler Avrupa’nın 18 farklı ülkesinde Erasmus+ hareketliliği gerçekleştirmiştir. Bu hareketliliklerden en uzununu yedi ay sürmüştür. Araştırmada gençlere yurt dışına gitmelerinde etkili olan en önemli motivasyonlarının ne olduğu sorulmuştur. Bununla ilgili olarak gençleri motive eden ilk beş nedenden birincisi yurtdışına çıkmak ve yeni insanlarla tanışmak olmuştur. Katılımcıların %73,7’si bu cevabı vermiştir. Gençlerin Erasmus+ hareketliliğine katılmalarındaki en büyük etken yurtdışında bulunmak ve yabancı uyruklu insanlarla tanışmaktır. İkinci olarak verilen cevap uyum sağlama, problem çözme ve merak gibi sosyal becerileri geliştirmek olmuştur. Katılımcıların % 69,3’ü Erasmus+ yapmalarında etkili olan sebebin bu olduğunu belirtmiştir. Üçüncü popüler cevap ise başka bir ülke hakkında bilgi sahibi olmaktır. Katılımcıların %66,7’si bu faaliyetten yabancı bir ülke ve bu ülkenin kültürü hakkında bilgi sahibi olmak için faydalanmaktadır. Dördüncü popüler cevap farklı öğrenim içeriklerini ve müfredatları tanımak ve tecrübe etmektir. Bu cevabı katılımcıların %64’ü vermiştir. Motivasyonla ilgili verilen son popüler cevap ise kişisel ve profesyonel ağ oluşturmaktır. Bu cevabı da katılımcıların %58,7’si tercih etmiştir. Katılımcıların yurtdışına çıkmalarında etkili olan sebepler incelendiğinde gençlerin Erasmus+ hareketliliğine farklı kültürler tanıma, bu kültürlere adapte olma becerisi elde etme ve yeni insanlar tanıyarak farklı bir ağ oluşturma hedefleriyle katıldıkları görülmektedir. Araştırmanın devamında katılımcılara kişisel gelişimleri ile ilgili sorular sorulmuştur.

Ankete göre katılımcıların Erasmus+ hareketlilikleri sırasında kullandıkları dil öncelikli olarak İngilizcedir. Bunun yanında Almanca, Fransızca, İspanyolca, ve Fransızca dilleri de ikincil dil olarak kullanılmıştır. Katılımcılara yurtdışı hareketlilikleri süresince yabancı dillerini geliştirip geliştirmedikleri sorulmuştur. Bu soruya katılımcıların %81,3’ü Erasmus+ hareketliliğinin yabancı dil gelişimlerine katkı sağladığını, %16’sı hareketlilik öncesinde zaten yabancı dillerinin iyi olduğunu ve % 5,3’ü ise yabancı dil gelişimine Erasmus+’ın katkıda bulunmadığını söylemiştir. Ayrıca katılımcıların %70,7’si gittikleri ülkelerde İngilizce dışında kullanılan dillerde de kendilerini geliştirdiklerini belirtmiştir. Avrupa Komisyonunun belirlediği Erasmus+ hareketliliğinin temel hedeflerinden birisi katılımcıların yabancı dillerini

geliştirmektir. Bu amacının gerçekleşip gerçekleşmediğini ölçmek üzere Avrupa Komisyonu OLS (Online Language Support) yani Çevrimiçi Dil Desteği ismi verilen sistemi kurmuştur. Sonuç olarak Erasmus+'ın yabancı dil gelişimine nasıl katkıda bulunduğu incelenmektedir. Bu sistemde Erasmus+ hareketliliğinden yararlanan gençlerin hareketlilik öncesinde ve hareketlilik sonrasında yabancı dil seviyeleri ölçülmektedir. Sisteme göre hareketliliğe katılanların %64,6'sı dil seviyesini hareketlilik sonrası yükseltmiş, %19,4'ü ise düşürmüştür. Katılımcıların %16'sının ise dil seviyelerinde değişim olmamıştır. AB, Avrupa kültürünü tanıtmaya hedefine öncelikle Avrupa dillerini tanıtmakla başlamıştır. Bir ülkenin kültürünü öğrenmenin ilk aşaması dilini bilmektir. Bu nedenle Erasmus+ hareketliliğinin temel hedeflerinden birisi Avrupa dillerinin tanınmasını ve öğrenilmesini sağlamaktır. Araştırma sonucunda gençlerin çoğunluğu yabancı dil gelişimine katkı sağladığını belirtmiştir. Bu durum Erasmus+ hareketliliğinin temel amaçlarından birisine ulaştığını göstermektedir.

Araştırmanın bir sonraki bölümünde katılımcılara farklı bir kültüre uyum sağlama konusunda zorluk yaşıyıp yaşamadıkları sorulmuştur. Katılımcıların %57,4'ü farklı kültürlerle kolaylıkla uyum sağladığını, %13,3'ü uyum sağlamanın ne kolay ne de zor olduğunu, %29,3'ü ise zorluk yaşadığını belirtmiştir. Araştırmada verilen yanıtlara göre Erasmus+ hareketliliğine katılan katılımcılar gittikleri ülkelerde farklı kültürlerle tanışmışlardır. Katılımcıların çoğunluğu bu kültürlerle kolaylıkla uyum sağlarken, bir kısmı bu süreçte zorluk yaşamıştır. Katılımcılara hareketlilik sonrası kişisel deneyimleri ile ilgili belirli sorular sorulmuştur. Hareketliliği gerçekleştirdikten sonra katılımcıların %89,3'ü yeni durumlara daha kolay adapte olduğunu belirtmiştir. %77,3'ü Erasmus+ sonrasında diğer insanların değerlerine ve davranışlarına karşı daha toleranslı olabildiğini söylemiştir. Erasmus+ bireylerin farklı kültür ve değerlere daha kolay adapte olmasına katkı sağlamaktadır. Katılımcıların %76'sı hareketlilik sonrasında yeni problem ve zorlukları daha açık görüşlü bir şekilde karşıladığını belirtmiştir. %74,7'si Erasmus+ hareketliliğinden sonra farklı geçmişten ve kültürden insanlarla işbirliği yapma konusunda daha istekli hale geldiğini söylemiştir. Hareketlilik sonrası kişisel gelişimle ilgili son olarak katılımcıların %73,3'ü uluslararası ortamda çalışabileceğini belirtmiştir. Katılımcıların bu cevapları doğrultusunda Erasmus+ hareketliliğinin kültürlerarası öğrenme ortamı oluşturarak katılımcıların farklı kültürlerden ve değerlerden

insanlarla tanışmalarına ve bu yeni ortamlarda eğitim ve çalışma fırsatı yakalamalarına olanak sağladığı açık bir şekilde ortaya çıkmaktadır. Erasmus4 bireylerin farklı kültürden insanlarla uyum içinde bir arada yaşamasına katkı sağlamaktadır. Bireylerin hem birbirlerinin kültürlerini tanımakta hem de bu değişime uyum sağlamaya çalışmaktadır.

Araştırmanın bir sonraki bölümünde katılımcılara Erasmus+ hareketliliğinden genel olarak ne kadar memnun kaldıkları ve bir kez daha bu hareketlilik türünden faydalanmak isteyip istemedikleri sorulmuştur. Genel memnuniyet sorusuna katılımcıların %94,7'si Erasmus+ hareketliliğinden oldukça memnun kaldığını, %5,3'ü ise bu konuda nötr olduğunu belirtmiştir. Ayrıca Erasmus+ hareketliliğinden bir kez daha faydalanma ile ilgili soruya %69,3'ü tekrar bu fırsatı kullanmak istediği, % 25,3'ü kararsız olduğu, yalnızca %8'i ise bir kez daha yararlanmak istemediği şeklinde yanıt vermiştir. Bir öğrencinin bir öğrenim kademesi boyunca Erasmus +hareketliliğinden 12 ay süreyle yararlanma hakkı vardır. Öğrenciler isterlerse bunu parçalı olarak isterlerse de bütün olarak kullanabilmektedir. İsterlerse staj ve öğrenim ayrı zamanlarda faaliyetlere katılabilmektedir. Avrupa Komisyonu bununla ilgili olarak öğrencilere herhangi bir sınırlama getirmemiştir. Araştırmaya katılan gençlerin neredeyse %70'i bu hakkını yeniden kullanmak istediğini belirtmiştir. Bu gençler yeni kültürler tanımaya ve farklı geçmiş ve değerlerden gelen insanlarla yeniden tanışmaya hazır olduklarını belirtmiştir.

3.6.1. Gençlerin Erasmus+ Programının Avrupa Bütünleşmesine Katkısına İlişkin Görüşleri

Araştırmanın sonlarına doğru katılımcılara AB ve kültürel benzeşme ile ilgili olarak açık uçlu sorular sorulmuştur. Konu ile ilgili “Erasmus+ programının kültürlerarası öğrenme ortamı sağlayarak AB bütünleşmesine katkıda bulunduğunu düşünüyor musunuz?” ve “Hareketlilik sonrası Avrupa Birliği ile ilgili algınız nasıl değişti?” soruları sorulmuştur. Katılımcıların %92'si Erasmus+ programının Avrupa bütünleşmesine katkı sağladığını, % 6,7'si konu ile ilgili kararsız olduğunu, %1,3'ü ise katkı sağlamadığını belirtmiştir. AB algısının nasıl değiştiği sorusuna katılımcıların %36'sı bu algının değişmediğini söylemiştir. % 64'ü ise AB algısının

olumlu yönde değiştiğini belirtmiştir. Katılımcı 7, bu soruya “AB ile ilgili algım iyi yönde değişti çünkü AB fikri Avrupa vatandaşlığını oluşturmaktadır. Avrupa’daki insanlar ırkçılık nedeniyle birbirlerine ayrımcılık yapmamaktadır. Bu da barışçıl bir ortamın oluşmasını sağlamaktadır” şeklinde cevap vermiştir. Katılımcının bu cevabı Erasmus+’ın AB bütünleşmesini desteklemek için Avrupa vatandaşlığına katkı sağladığını göstermektedir. Katılımcı 15’in cevabı “Dürüst olmak gerekirse iki kültür arasında büyük bir fark olduğunu bu nedenle de Türkiye’nin Avrupa Birliği’nin bir parçası olamayacağını fark ettim. Fakat Avrupalılar diğer insanlara karşı açık görüşlü ve hoşgörülü oldukları için ben ve diğer yabancılar Avrupa’da yaşayabilir ve çalışabiliriz” şeklindedir. Bu görüş de kültürel benzeşme olmadan bütünleşmenin de gerçekleşmeyeceği fikrini desteklemektedir. Katılımcı 21 de “AB pek çok farklı kültürden oluşan tek bir devlet gibidir” demiştir. Buna benzer olarak katılımcı 24 ise “AB kültürler arasında anlayışı geliştiren bir yerdir” ekinde görüşlerini belirtmiştir. Bu durum Erasmus+ programının farklı kültürlerden bireyleri bir araya getirerek kültür paylaşımına ve kültürel anlayışa katkı sağladığını ve bütünleşmeye katkı sağladığını açıkça ortaya koymaktadır. Katılımcıların çoğunluğu Erasmus+ hareketliliği sonrasında AB algısının olumlu yönde değiştiğini belirtirken, katılımcı 61 “Avrupa’ya gitmeden önce Avrupalıların farklı yaşam tarzlarına, inanışlara ve düşüncelere açık olduklarını düşünürdüm. Fakat sonra AB’nin yalnızca değiştirebileceği insanları ve ülkeleri benimsediğine şahit oldum. Eğer Avrupalılar gibi düşünmüyor ve yaşamıyorsanız Avrupa’da hoş karşılanmazsınız” şeklinde olumsuz görüşlerini belirtmiştir. Bu görüşe göre AB yalnızca kendisi ile kültürel olarak benzeşen ve kolaylıkla değiştirebileceği ülkeleri üye olarak seçmekte ve yaşam tarzı, inançları ve anlayışları farklı olan ülkeler kolaylıkla AB’ye üye olamamaktadır. Katılımcı hareketlilik sonrasında bu algıya kapılmıştır. Son olarak ise katılımcı 75, “AB’nin öğrencilere farklı kültürleri ve ülkeleri tanımaları için fırsat sunmasını takdir ediyorum” şeklinde yanıt vermiştir. Araştırmaya katılan katılımcıların bu soruya verdikleri yanıtlar incelendiğinde AB’nin Erasmus+ hareketliliği sayesinde katılımcıların AB algısını olumlu yönde değiştirdiği gözlemlenmiştir. Sonuç olarak AB, ülkeler arasında bütünleşmeye katkı sağlamak için Erasmus+ hareketliliği ile kültürel benzeşmeye destek olmaktadır.

3.6.2. Gençlerin Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne Üye Olma İhtimaline İlişkin Görüşleri

Araştırmanın bir diğer açık uçlu sorusu “Türkiye'nin AB'ye üye olabileceğini düşünüyor musunuz?” sorusudur. Katılımcıların %53,3'ü Türkiye'nin Birliğe üye olmasının mümkün olmadığını belirtmiştir. % 34,6'sı üye olabileceğini, % 12'si ise bu konuda kararsız olduğunu vurgulamıştır. Katılımcıların bu konudaki görüşleri AB'ye üye olan ülkelerin genellikle kültürel benzeşme sayesinde bir araya geldiklerini açıkça ortaya koymaktadır. Katılımcıların %53,3'ü kültürel farklılıklar nedeniyle Türkiye'nin AB'ye üye olamayacağını düşünmektedir. Bununla birlikte katılımcıların %34,6'sı Türkiye'nin AB'ye üye olabileceğini belirtmiştir. Bu katılımcılar da kültürel farklılığın ülkeler için bir artı olduğunu ve bu sayede milletlerin bir araya gelerek kültür paylaşımı ile kültürel olarak benzeşebileceğini savunmaktadır. Katılımcı 46, “Türkiye AB'ye üye olan diğer ülkelerden çok farklıdır. Bu farklılıkların bir kısmı kötüdür ancak genel olarak farklılıkların AB için avantajları olduğu için Türkiye AB'ye üye olabilir” şeklinde yanıt vermiştir. Bu katılımcıya göre ülkeler birbirlerinin kültürel farklılıklarından beslenerek birbirlerine uyum sağlayabileceklerdir. Katılımcı 47'nin cevabı ise “Türkiye AB'ye üye olmaya çalışıyor. Bu konu ile ilgili pek çok haber okudum ve dinledim. Türkiye'nin yaklaşık %80'i Müslümanlardan AB'nin ise çoğunlukla Hristiyanlarda oluştuğu için AB'nin Türkiye'ye üyelik konusunda karşı çıktığını düşünmekteydim. Bununla birlikte AB'nin Türkiye'ye karşı çıkmasında başka sebepler de bulunmaktadır. Buna rağmen Türkiye'de havaalanlarındaki AB'nin damgalarına benzer damgalar gibi bazı değişiklikler meydana gelmektedir. 5-10 yıl içinde Türkiye AB'ye üye olabilir” şeklindedir. Katılımcı Türkiye ile AB arasındaki kültürel ve uygulama farklılıklarının Türkiye'nin uyum sürecinde gerçekleştirdiği değişiklikler sayesinde azalacağını ve bu sayede Türkiye'nin bir süre sonra AB'ye üye olabileceğini belirtmiştir. Katılımcı 56 “Türkiye'nin AB'ye üye olmasından hem AB ülkeleri hem de Türkiye fayda sağlayacaktır. Türkiye'nin AB'ye entegrasyonu sonucunda Türkiye'de halkın AB algısı da değişecektir. İnsanlar daha fazla seyahat edince, daha fazla öğrenecek ve kültürel farklılıklara rağmen birbirlerine karşı daha fazla pozitif düşünce ve tolerans gösterecektir” demiştir. Türkiye'nin AB'ye üye olamayacağını düşünen katılımcılar bunun özellikle AB ülkeleri ile Türkiye arasındaki kültürel farklılıktan kaynaklandığını kültürel benzeşme olmadan üyeliğin gerçekleşmeyeceğini

belirtmişlerdir. Üyeliğin mümkün olabileceğini düşünene katılımcılar da kültürel farklılığı kabul etmektedir. Ancak ülkeler arasındaki diyalogların ve işbirliklerinin ülkeleri birbirine yaklaştırdığını ve bu kültürel farklılıklardan beslendiklerini savunmaktadırlar. Bu yorumlara göre Erasmus+'ın da bu kültürel benzeşmeye katkı sağladığını söylemek mümkün olmaktadır.

3.6.3. Katılımcıların Erasmus+ Hareketliliği Sonrasında “Avrupalı Olmak” Konusundaki Görüşleri

Çalışmada katılımcılara Erasmus+ hareketliliği sonrasında “Avrupalı olmak” ile ilgili görüşleri sorulmuştur. Araştırma sorusu “Hareketlilik sonrasında ‘Avrupalı olmayı’ nasıl tanımlarsınız?” şeklindedir. Katılımcıların bu bölümde verdikleri cevapta Avrupalı olmak kavramı ile ilişkilendirdikleri ilk beş kelime “özgürlük, tolerans, açık görüşlü olmak, demokrasi ve saygı gösterme” olmuştur. Katılımcılar Erasmus+ hareketliliği sonrasında Avrupalıları özgür, başkalarının düşüncelerine ve kültürlerine tolerans ve saygı gösteren ve demokratik kişiler olarak tanımış ve tanımlamışlardır. Katılımcıların bu soru ile ilgili bire bir görüşlerine bakıldığında katılımcı 1 “Avrupalı olmak kişinin bir değil birden fazla anavatanının olmasıdır” demiştir. AB üyesi ülkeler arasında geçişin kolay olması katılımcının bu yorumu yapmasında etkili olmuştur. Bununla ilgili olarak katılımcı 5 “Avrupalı olmak 28 ülkede insanların hangi milletten olduğunun bir öneminin olmaması demektir. Herkes aynı hak ve eşitliğe sahiptir. Umarım bu durum tüm dünyada da geçerli olur” şeklinde görüş belirtmiştir. Katılımcı 10'un tanımı ise “Aynı anda farklı kültür ve tarihe sahip olmak” şeklindedir. Farklı kültür ve tarihe sahip ülkeler kültürel benzeşme, saygı ve toleransla birleşerek AB'yi oluşturmaktadır. Katılımcı 27 “Bence Avrupalı olmak aynı değerleri paylaşmaktır. Demokrasi ve konuşma özgürlüğü en önemli değerlerdendir. Bu değerler Avrupalı kimliğinin temellerini oluşturmaktadır. AB içinde dolaşma özgürlüğü bu kimliğe özgü bir haktır. Bu değerler karşıt görüşlere karşı savunulmalıdır” demiştir. Ortak bir amaç için farklı kültür ve geçmişlerden gelen ülkeler Avrupalı kimliğini oluşturan aynı değerleri paylaşmaya başlamıştır. Katılımcı 46'nın tanımı “Avrupalı olmak büyük bir kültürel mirasa ait olmaktır” şeklindedir. Katılımcı 65 “Avrupalı olmak farklı kültürlerden insanlarla bir arada yaşamaktır” demiştir. Son olarak katılımcı 75 görüşlerini “Avrupalı olmak yalnızca coğrafik bir farklılık değil aynı zamanda AB'nin değerlerini ve ilkelerini

benimsemektir” şeklinde belirtmiştir. Bu soruda verilen yanıtlara bakıldığında katılımcı cevaplarına göre Avrupalı olmak farklı kültürlerden ve geçmişlerden pek çok insanın bir araya gelerek AB değerlerini ve ilkelerini benimsedikleri açıkça ortaya çıkmaktadır. Katılımcılar bu değerleri benimserken öncelikle birbirlerinin kültürlerine ve düşüncelerine saygı göstermeyi öğrenmektedir. Bu aşamada AB’nin eğitim ve hibe programlarından birisi olan Erasmus+ farklı kültürden insanları bir araya getirmekte ve kültürlerarası öğrenme ortamında kültürel benzeşme ve AB bütünleşmesine katkı sağlamaktadır.

3.6.4. Katılımcıların Erasmus+ Hareketliliği Sırasında Avrupalı gibi Hissetmelerine İlişkin Görüşleri

Araştırmanın sonlarına doğru katılımcılara “Hareketlilik sırasında ‘Avrupalı’ gibi hissettiniz mi? Nasıl?” sorusu sorulmuştur. Açık uçlu olarak sorulan bu soruya katılımcıların %50,6’sı Avrupalı gibi hissettiğini, %46,6’si hissetmediğini %2,6’sı ise bu konuda kararsız olduklarını belirtmiştir. Soruda detaylı olarak verilen açıklamalarda katılımcı 10 “Başlangıçta Avrupalı gibi hissetmedim ancak adaptasyon sürecinden ve başkalarının kültürüne ve değerlerine saygı göstermeye başladıktan sonra bulunduğum yerde Avrupalı gibi hissetmeye başladım” demiştir. Erasmus+ hareketliliği sırasında insanlar kültürlerarası öğrenme ortamında birlikte yaşamaya, birbirlerinin kültür ve değerlerine saygı göstermeye ve bulundukları ortama adapte olmaya alışmaktadır. Katılımcı 21 “Gittiğim ülkedeki insanlar benim diğerlerinden farklı gibi hissetmeme neden olmadıkları ve sıcakkanlı oldukları için Avrupalı gibi hissettim” şeklinde yanıt vermiştir. Katılımcı 26 “Evet, Avrupalı gibi hissettim. Kültürlerarası öğrenme ortamında diğer kültürden insanlarla siyaset, bilim, teknoloji, sağlık, kültür, eğitim ve pek çok konuda tartışmalara katıldım Bu ortamda hiçbir önyargı ve problemle karşılaşmadığım için Avrupalı gibi hissettim” demiştir. Bu nedenle ortama kolaylıkla adapte olmuştur. Katılımcı 60’ın görüşleri ise “Elbette. Avrupa ülkelerinden birisinde bir süre yaşamak Avrupa vatandaşı gibi hissetmeme neden oldu” şeklindedir. Katılımcılar burada kaldıkları süre boyunca farklılıklara adapte olmakta ve kültüre ayak uydurmaktadır. Bu da katılımcıların kolaylıkla Avrupalı ve Avrupa vatandaşı gibi hissetmelerini sağlamaktadır. Bireyler gibi ülkeler de kültürel benzeşme sayesinde AB değer ve prensiplerini kolaylıkla

benimsemektedir. Bu da ülkelerin AB'ye uyum sağlamalarını kolaylaştırmakta ve AB bütünleşmesine katkıda bulunmaktadır.

3.6.5. Katılımcıların Erasmus+ Hareketliliğinin Avrupalaşmaya Katkısına İlişkin Görüşleri

Çalışmanın son bölümünde katılımcılara sorulan son soru Avrupalaşma ile ilgilidir. Araştırma sorusu “Erasmus+ hareketliliğinin katılımcıların Avrupalaşmasına katkı sağladığını düşünüyor musunuz?” şeklindedir. Bu soruda katılımcıların %89,3'ü hareketliliğinin Avrupalaşmaya katkısının olduğu yönünde cevap vermiştir. %8'i katkısının olmadığını, %2,6'sı ise bu konuda kararsız olduğunu belirtmiştir. Katılımcıların çoğunluğu neredeyse %90'ı Erasmus+ hareketliliğinin Avrupalaşmaya katkısı olduğunu düşünmektedir. Katılımcıların konu ile ilgili detaylı görüşlerine bakıldığında Katılımcı 21 “Benzer kültürel geçmişe sahip olan ulusların birleşme fikrinden çok şey öğreniyoruz. Bunun Türkiye için de mümkün olmasını diliyorum. Erasmus+ Avrupalaşmaya her zaman katkı sağlamaktadır” demiştir. Katılımcı 34, “Erasmus+ hareketliliği önyargıları yok ederek Avrupalaşmaya katkıda bulunmaktadır” şeklinde görüş bildirmiştir. Katılımcı 35 ise “Erasmus+ sosyal farkındalığı artırmak için bir araç olduğundan Avrupalaşmaya katkıda bulunmaktadır. Türklerin ülkedeki problemleri fark etmelerine ve bunlara çözüm bulmak için harekete geçmelerini de sağlamaktadır” şeklinde açıklama yapmıştır. Katılımcı 42, “Erasmus+ farklı kültürleri ve Avrupa ortamını keşfetmeni sağladığı için Avrupalaşmaya katkı sağlamaktadır” demiştir. Katılımcı 45 “Erasmus+ katılımcılara Avrupa kültürü ile ilgili olarak yeni bakış açıları kazandırdığı için Avrupalaşmayı bir şekilde sağlamaktadır” şeklinde görüşlerini bildirmiştir. Yine kültürle alakalı olarak katılımcı 53, “Eğer Erasmus+'a katılan kişiler farklı kültürlerden insanlarla iyi anlaşırse Avrupalaşma daha fazla olacaktır” şeklinde açıklama yapmıştır. Son olarak katılımcı 66 da “Katılımcılar orada yaşayarak Avrupa ülkeleri hakkında daha fazla bilgi sahibi olmaktadır. Başka kültürlerden insanlarla farklı ülkelerde yaşamının o kadar da zor olmadığını fark etmektedirler. Eğer bulundukları ülkeler gelişmiş ülkelerse daha iyi iş olanaklarını da keşfederler. Bütün bunlar katılımcıların Avrupalaşmasını sağlamaktadır.” Şeklinde yorum yapmıştır. Bu yorumlarla ilgili olarak çıkarılabilecek en önemli sonuçlardan birisi

Erasmus+'ın Avrupalılaşmayı kolaylaştırdığını düşünen katılımcıların en belirgin ortak özelliği bunu kültürel etkileşim ve benzeşme ile bağdaştırmalarıdır. Çalışmaya katılanlar kişiler de Erasmus+'ın kültürel etkileşim sayesinde kültürel benzeşmeye ve bu sayede Avrupalılaşma ve Avrupa entegrasyonuna katkı sağladığını savunmaktadır.

Bu çalışmada norm inşasında kültürel benzerliğin etkileri ışığında Erasmus+ hareketliliklerinin AB bütünleşmesine katkısı ele alınmıştır. Norm yapıcı kurumların inşa ettikleri normları yayma sürecinde kendileri ile kültürel olarak benzeşen kurumları bulmaları bu normları inşa etmelerinde ve diğer kurumlara benimsetmelerinde kolaylık sağlamaktadır. Ulus üstü bir yapılanma olarak AB de inşa ettiği normların diğer üyeler içinde yayılmasını sağlamak için eğitim politikalarından özellikle de Erasmus+ programından yararlanmaktadır. Avrupalılaşma ve Avrupa vatandaşlığı kavramlarının gelişmesine ve kültürel benzeşmeye katkı sağlayan Erasmus+ programı AB'nin bütünleşmesine de katkıda bulunmaktadır. Bu araştırmanın yöntem bölümünde yapılan anketle Erasmus+ katılımcılarının konu ile ilgili görüşleri alınmıştır. Yöntem ve bulgular bölümünde analiz edilen bu görüşler Erasmus+ programının AB bütünleşmesindeki önemini açık bir şekilde göstermektedir.

SONUÇ

Uluslararası İlişkiler disiplininde yer alan ve en önemli teorilerden birisi olan İnşacılık teorisine göre devletler norm alıcılar ve norm yapıcılar olarak ikiye ayrılmakta ve bu iki taraf normların inşa edilme sürecinde belirgin rol oynamaktadır. Uluslararası norm inşasında kültürel benzerlik önem taşımaktadır. Norm alıcılar ve norm yapıcılar arasında kültürel benzerlik sağlandığında bu normların yapıcılar tarafından aktarılması ve alıcılar tarafından benimsenmesi daha kolay bir şekilde gerçekleşmektedir. Bu durumun en önemli örneklerinden birisi AB'nin bütünleşme sürecidir. AB ulus üstü yapılanması norm yapıcı olarak kabul edilirse, AB'ye üye olan devletler de norm alıcılar olarak düşünülebilir. AB'ye ilk üye olan devletler öncelikli olarak tarihi, coğrafi ve kültürel olarak benzeşen ülkeler olmuştur. Ardından zaman geçtikçe kültürel anlamda benzeşmeye başlayan ülkeler de AB'ye katılmışlardır. Günümüzde üye olmak isteyen ülkelere bakıldığında da üyelik sürecinde yeni uygulamalar benimsedikleri ve Avrupalılaşmaya çalıştıkları görülmektedir. Bu şekilde AB'nin normlarını daha kolay benimsemekte ve diğer ülkelerle daha kolay kaynaşmaktadırlar.

AB'nin bütünleşme sürecinde belli başlı politikaları bulunmaktadır. Bu politikalardan en önemlilerinden birisi eğitim politikalarıdır. Bütünleşmeye oldukça katkısı olan bu politikalardan birisi Erasmus+ hibe programıdır. Bundan 30 yıl önce ortaya çıkan ve isim ve uygulama değişiklikleri ile günümüze kadar ulaşan Erasmus+ programının hedefleri ve ana eylemleri incelendiğinde AB bütünleşmesine, Avrupalılaşmaya ve Avrupa vatandaşlığı kavramlarına olan katkısı açık bir şekilde ortaya çıkmaktadır. Erasmus+ programının her bir ana eylem faaliyeti kültürlerarası öğrenme ortamı oluşturmaktadır. Bu sayede faaliyetten yararlanan katılımcılar gittikleri ülkenin kültür ve yaşam biçimine ayak uydurmakta ve kültür aktarımı sağlanmaktadır. Katılımcılar birbirlerinin yaşama biçimlerini ve kültürlerini öğrenmektedir.

Bu çalışmanın ilk bölümünde uluslararası ilişkiler disiplininin teorilerinden birisi olan İnşacılık teorisi ele alınmış ve uluslararası norm inşasında kültürel benzerlik kavramının etkileri analiz edilmiştir. İkinci bölümde kısaca AB'nin tarihinden ve politikalarından bahsedilmiş ve AB eğitim programları açıklanmıştır.

Bu programların kısaca tarihi süreçleri anlatılmıştır. Üçüncü ve son bölümde ise Erasmus+ hareketliliğinden bahsedilmiştir. Bu bölümde çalışmada kullanılan yöntem açıklanmıştır. Erasmus+ hareketliliğinden yararlanan 75 öğrenciye uygulanan anket sonuçları ve bulguları detaylı bir şekilde anlatılmıştır.

AB eğitim politikalarının temel hedeflerinden en önemlileri Avrupa vatandaşlığı kavramını güçlendirmek ve kültürlerarası öğrenme ortamı oluşturmaktır. Bunu gerçekleştirmek için 1997 yılından itibaren Erasmus+ hareketliliği ile bireylerin kültürlerarası öğrenme ortamına katılmasına olanak sağlamaktadır. Anket çalışmasını uygulayan katılımcıların görüşleri de Erasmus+'ın AB bütünleşmesine katkısını desteklemektedir. Katılımcıların da belirttiği gibi Erasmus+, hareketlilikten faydalanan katılımcılar arasında kültür paylaşımını, kültürel farkındalığı ve farklı kültürlerle saygılı olmayı desteklemektedir. Kültürel benzeşmeye katkıda bulunan Erasmus+ bu sayede AB'nin bütünleşmesine, katılımcıların Avrupalılaşmasına ve Avrupalı olma bilincinin gelişmesine fayda sağlamaktadır. Böylelikle AB kendisine üye olan ülkeler arasında normlarını kolaylıkla yaymaktadır. Erasmus+ programı 2014-2020 yılları arasını kapsadığı için hala devam etmektedir. Bu nedenle 2020 yılına kadar da devam edecek ve sonuçları AB'yi ve üye ülkeleri uzun bir süre daha etkileyecektir. Bu program bir eğitim programıdır. Eğitim kişilerin hayatının yalnızca bir bölümünü değil uzun vadede tamamını etkilediği için programdan yararlanan gençlerin hayatını da uzun vadede etkilemektedir. Bu durum Erasmus+ hareketliliğinin AB normlarının yerleşmesini ve AB bütünleşmesini uzun vadede etkileyeceğinin göstergesidir.

EKLER

12.06.2018

Erasmus+ Mobility Report

Erasmus+ Mobility Report

Identification of the Participant and General Information

Name and Surname *

İrem Polat

Email address *

irem.polat@agu.edu.tr

Receiving country *

United Kingdom

Duration of your mobility *

2 months

https://docs.google.com/forms/d/1-xtTaHSffuH3VlKdZ31sWv6F6oWZoJ7EDTeS-LCb6l/edit#response=ACYDBNgIKtFsJsQ_P_5WVFjFThN7dXdEjUPT_yMSqUQ1tUD98f

12.06.2018

Erasmus+ Mobility Report

What were your main motivations for mobility abroad? *

- ☒ To do a study/traineeship in a foreign language
- ☒ To experience different learning contents/curricula
- ☒ To learn/improve a foreign language
- ☒ To develop soft skills, such as adaptability, problem solving, curiosity, etc.
- ☒ To enhance my future employability in my home country
- ☐ To enhance my future employability abroad
- ☒ To experience different learning practices
- ☒ To live abroad and to meet new people
- ☒ To gain knowledge of another country
- ☒ To build up a personal and professional network
- ☐ The length of the traineeship/study period was appropriate
- ☐ The possibility to receive an Erasmus+ grant
- ☐ The quality of the receiving enterprise/organisation
- ☐ A good alignment of the traineeship/study abroad with the curriculum at the sending institution
- ☐ Available support in finding accommodation
- ☐ Other

Foreign Language Skills and Linguistic Support

https://docs.google.com/forms/d/1-xtTaHSffuH3V1KdZ31sWv6F6oWZoJ7EDTeS-LCb6t/edit#response=ACYDBNgIKtFsJsQ_P_5WVFjFThN7dXdEjUPT_yMSqUQ1tUD98f

12.06.2018

Erasmus+ Mobility Report

What was the main language used during your mobility activity? *

English

Do you feel you have improved your skills in this language during your stay abroad? *

☒ Yes

☐ No, I was already fluent

☐ No

While staying abroad, did you improve your competence in other languages besides the main one used? *

☒ Yes

☐ No

Personal Development

I could easily adapted to a different culture *

1

2

3

4

5

I totally agree

I totally disagree

12.06.2018

Erasmus+ Mobility Report

After having taken part in this mobility activity... *

- ☒ I am more able to adapt to and act in new situations
- ☒ I am more tolerant towards other persons' values and behaviour
- ☒ I am more open-minded and curious about new challenges
- ☒ I am more interested in knowing what happens in the world daily
- ☒ I am more able to cooperate with people from other backgrounds and cultures
- ☒ I am more interested in European topics
- ☐ I feel more European
- ☐ I am more aware of social and political concepts like democracy, justice, equality, citizenship, civil rights
- ☒ I can easily imagine working abroad at some point in the future
- ☐ I can easily imagine working in the country where I did my Erasmus+ period in the future
- ☒ I would like to work in an international context

Overall Comments

https://docs.google.com/forms/d/1-xtTaHSffufH3VlKdZ31sWv6F6oWZoJ7EDTeS-LCb6l/edit#response=ACYDBNgIKtFsJsQ_P_5WVFjFThN7dXdEjUPT_yMSqUQ1tUD98f

12.06.2018

Erasmus+ Mobility Report

How satisfied are you with your Erasmus+ mobility experience in general?

- ☐ Very satisfied
- ☒ Rather satisfied
- ☐ Neither satisfied nor dissatisfied
- ☐ Rather dissatisfied
- ☐ Very dissatisfied

Are you planning to take part in Erasmus+ mobility again? *

- ☒ Yes
- ☐ No
- ☐ Undecided

Do you think Erasmus+ programme contributes to European integration by providing intercultural learning environment? *

- ☒ Yes
- ☐ No
- ☐ Undecided

How your perception of European Union changed after mobility? *

It did change in a good way because I saw this idea creates a European citizenship. People in Europe do not discriminate themselves based on races. That a good point to create peaceful environment.

Do you think Turkey can be member of European Union? *

No, not for a long time at least

https://docs.google.com/forms/d/1-xtTaHSffufH3VlKdZ31sWv6F6oWZoJ7EDTeS-LCb6I/edit#response=ACYDBNgIKtFsJsQ_P_5WVFEjFThN7dXdEjUPT_yMSqUQ1tUD98F

12.06.2018

Erasmus+ Mobility Report

After this mobility how do you define "being European"? *

It is like nobody cares nations in that 28 countries. Everybody has same right and equal in any European country. I hope it can be possible for the world as well.

During your mobility did you feel like you are "European"? How? *

No

Do you think Erasmus Mobility contributes to the europeanisation of the participants? *

I believe we are learning a lot from their idea of combining nations but the nations who act together have similar cultural background. I hope it can be possible for Turkish people. However, it always contributes the idea.

Bu içerik Google tarafından oluşturulmamış veya onaylanmamıştır.

Google Formlar

https://docs.google.com/forms/d/1-xtTaHSffufH3VIKdZ31sWv6F6oWZoJ7EDTeS-LCb6I/edit#response=ACYDBNgIKiFsJsQ_P_5WVFEjFThN7dXdEjUPT_yMSqUQ1tUD98F

12.06.2018

Erasmus+ Mobility Report

Erasmus+ Mobility Report

Identification of the Participant and General Information

Name and Surname *

ceren gül

Email address *

çıkan

Receiving country *

turkey

Duration of your mobility *

2 months

12.06.2018

Erasmus+ Mobility Report

What were your main motivations for mobility abroad? *

- ☒ To do a study/traineeship in a foreign language
- ☒ To experience different learning contents/curricula
- ☒ To learn/improve a foreign language
- ☐ To develop soft skills, such as adaptability, problem solving, curiosity, etc.
- ☒ To enhance my future employability in my home country
- ☒ To enhance my future employability abroad
- ☐ To experience different learning practices
- ☒ To live abroad and to meet new people
- ☒ To gain knowledge of another country
- ☒ To build up a personal and professional network
- ☒ The length of the traineeship/study period was appropriate
- ☒ The possibility to receive an Erasmus+ grant
- ☒ The quality of the receiving enterprise/organisation
- ☒ A good alignment of the traineeship/study abroad with the curriculum at the sending institution
- ☐ Available support in finding accommodation
- ☐ Other

Foreign Language Skills and Linguistic Support

https://docs.google.com/forms/d/1-xtTaHSffufH3VlKdZ31sWv6F6oWZoJ7EDTeS-LCb6I/edit#response=ACYDBNhMXIvHOamg8mi6SgnOpJsKEhNQI6s_IDaqKH5ElkdzPZ

12.06.2018

Erasmus+ Mobility Report

What was the main language used during your mobility activity? *

english

Do you feel you have improved your skills in this language during your stay abroad? *

☒ Yes

☐ No, I was already fluent

☐ No

While staying abroad, did you improve your competence in other languages besides the main one used? *

☒ Yes

☐ No

Personal Development

I could easily adapted to a different culture *

1

2

3

4

5

I totally agree

☒

☐

☐

☐

☐

I totally disagree

https://docs.google.com/forms/d/1-xtTaHSffufH3VIKdZ31sWv6F6oWZoj7EDTeS-LCb6I/edit#response=ACYDBNhMXIvHOamg8mi6SgnOpJsKEhNQI6s_1DqKH5ElkdzPZ

12.06.2018

Erasmus+ Mobility Report

What was the main language used during your mobility activity? *

english

Do you feel you have improved your skills in this language during your stay abroad? *

☒ Yes

☐ No, I was already fluent

☐ No

While staying abroad, did you improve your competence in other languages besides the main one used? *

☒ Yes

☐ No

Personal Development

I could easily adapted to a different culture *

1

2

3

4

5

I totally agree

☒

☐

☐

☐

☐

I totally disagree

12.06.2018

Erasmus+ Mobility Report

How satisfied are you with your Erasmus+ mobility experience in general?

- ☒ Very satisfied
- ☐ Rather satisfied
- ☐ Neither satisfied nor dissatisfied
- ☐ Rather dissatisfied
- ☐ Very dissatisfied

Are you planning to take part in Erasmus+ mobility again? *

- ☒ Yes
- ☐ No
- ☐ Undecided

Do you think Erasmus+ programme contributes to European integration by providing intercultural learning environment? *

- ☒ Yes
- ☐ No
- ☐ Undecided

How your perception of European Union changed after mobility? *

In good way.

Do you think Turkey can be member of European Union? *

Unfortunately I do not think so :(

12.06.2018

Erasmus+ Mobility Report

After this mobility how do you define "being European"? *

Being free, thinking free, living free.

During your mobility did you feel like you are "European"? How? *

Yes I felt, I had quite well working hours and I had more spare time to explore the city.

Do you think Erasmus Mobility contributes to the europeanisation of the participants? *

Yes I think.

Bu içerik Google tarafından oluşturulmamış veya onaylanmamıştır.

Google Formlar

https://docs.google.com/forms/d/1-xtTaHSffufH3VlKdZ31sWv6F6oWZoj7EDTeS-LCb6I/edit#response=ACYDBNhMXIvHOamg8mi6SgnOpJlsKEhNQI6s_1DqKHElkdzPZ

12.06.2018

Erasmus+ Mobility Report

Erasmus+ Mobility Report

Identification of the Participant and General Information

Name and Surname *

osman mert yantiri

Email address *

osmanmert.yantiri@agu.edu.tr

Receiving country *

czech republic

Duration of your mobility *

5 months

12.06.2018

Erasmus+ Mobility Report

What were your main motivations for mobility abroad? *

- ☒ To do a study/traineeship in a foreign language
- ☒ To experience different learning contents/curricula
- ☐ To learn/improve a foreign language
- ☒ To develop soft skills, such as adaptability, problem solving, curiosity, etc.
- ☐ To enhance my future employability in my home country
- ☒ To enhance my future employability abroad
- ☒ To experience different learning practices
- ☒ To live abroad and to meet new people
- ☐ To gain knowledge of another country
- ☐ To build up a personal and professional network
- ☐ The length of the traineeship/study period was appropriate
- ☐ The possibility to receive an Erasmus+ grant
- ☐ The quality of the receiving enterprise/organisation
- ☐ A good alignment of the traineeship/study abroad with the curriculum at the sending institution
- ☒ Available support in finding accommodation
- ☐ Other

Foreign Language Skills and Linguistic Support

https://docs.google.com/forms/d/1-xtTaHSffufH3VlKdZ31sWv6F6oWZoJ7EDTeS-LCb6I/edit#response=ACYDBNjd85OyJTyVd3KMdbZOXk8cE0nUf6L1225H-IFS_qgIsGfl

12.06.2018

Erasmus+ Mobility Report

What was the main language used during your mobility activity? *

english

Do you feel you have improved your skills in this language during your stay abroad? *

☐ Yes

☒ No, I was already fluent

☐ No

While staying abroad, did you improve your competence in other languages besides the main one used? *

☒ Yes

☐ No

Personal Development

I could easily adapted to a different culture *

1

2

3

4

5

I totally agree

☒

☐

☐

☐

☐

I totally disagree

12.06.2018

Erasmus+ Mobility Report

After having taken part in this mobility activity... *

- ☒ I am more able to adapt to and act in new situations
- ☒ I am more tolerant towards other persons' values and behaviour
- ☒ I am more open-minded and curious about new challenges
- ☒ I am more interested in knowing what happens in the world daily
- ☒ I am more able to cooperate with people from other backgrounds and cultures
- ☐ I am more interested in European topics
- ☐ I feel more European
- ☐ I am more aware of social and political concepts like democracy, justice, equality, citizenship, civil rights
- ☒ I can easily imagine working abroad at some point in the future
- ☐ I can easily imagine working in the country where I did my Erasmus+ period in the future
- ☒ I would like to work in an international context

Overall Comments

https://docs.google.com/forms/d/1-xtTaHSffufH3VIKdZ31sWv6F6oWZoj7EDTeS-LCb6I/edit#response=ACYDBNjd85OyJTyVd3KMdbSZOxk8cE0nUf6L1225H-IFS_qgIsGfl

12.06.2018

Erasmus+ Mobility Report

How satisfied are you with your Erasmus+ mobility experience in general?

- ☐ Very satisfied
- ☒ Rather satisfied
- ☐ Neither satisfied nor dissatisfied
- ☐ Rather dissatisfied
- ☐ Very dissatisfied

Are you planning to take part in Erasmus+ mobility again? *

- ☐ Yes
- ☐ No
- ☒ Undecided

Do you think Erasmus+ programme contributes to European integration by providing intercultural learning environment? *

- ☒ Yes
- ☐ No
- ☐ Undecided

How your perception of European Union changed after mobility? *

I was aware so didn't change much

Do you think Turkey can be member of European Union? *

It is a political issue so I do know

https://docs.google.com/forms/d/1-xtTaHSffufH3VlKdZ31sWv6F6oWZoJ7EDTeS-LCb6I/edit#response=ACYDBNjd85OyJTyVd3KMdbzZOxk8cE0nUf6L1225H-IFS_qgIsGfl

12.06.2018

Erasmus+ Mobility Report

After this mobility how do you define "being European"? *

Being more open minded, adapting to different situation

During your mobility did you feel like you are "European"? How? *

yes i was part of that country having friends etc

Do you think Erasmus Mobility contributes to the europeanisation of the participants? *

i think yes, you can explore different cultures and how to adapt to an european environment.

Bu içerik Google tarafından oluşturulmamış veya onaylanmamıştır.

Google Formlar

https://docs.google.com/forms/d/1-xtTaHSffufH3VIKdZ31sWv6F6oWZoJ7EDTeS-LCb6I/edit#response=ACYDBNjd85OyJTyVd3KMdbbsZOxk8cE0nUf6L1225H-IFS_qgIsGfl

12.06.2018

Erasmus+ Mobility Report

Erasmus+ Mobility Report

Identification of the Participant and General Information

Name and Surname *

Ahmet Lekesiz

Email address *

ahmet.lekesiz@agu.edu.tr

Receiving country *

Scotland

Duration of your mobility *

7 days

<https://docs.google.com/forms/d/1-xtTaHSffufH3VlKdZ31sWv6F6oWZoJ7EDTeS-LCb6I/edit#response=ACYDBNgdaLqfGqsVibCiyMT4pzHTWJMuHiUhJxXQ3WiYKaSktr>

12.06.2018

Erasmus+ Mobility Report

What were your main motivations for mobility abroad? *

- ☐ To do a study/traineeship in a foreign language
- ☐ To experience different learning contents/curricula
- ☒ To learn/improve a foreign language
- ☒ To develop soft skills, such as adaptability, problem solving, curiosity, etc.
- ☒ To enhance my future employability in my home country
- ☒ To enhance my future employability abroad
- ☒ To experience different learning practices
- ☐ To live abroad and to meet new people
- ☒ To gain knowledge of another country
- ☒ To build up a personal and professional network
- ☐ The length of the traineeship/study period was appropriate
- ☐ The possibility to receive an Erasmus+ grant
- ☐ The quality of the receiving enterprise/organisation
- ☐ A good alignment of the traineeship/study abroad with the curriculum at the sending institution
- ☐ Available support in finding accommodation
- ☐ Other

Foreign Language Skills and Linguistic Support

<https://docs.google.com/forms/d/1-xtTaHSffufH3VlKdZ31sWv6F6oWZoJ7EDTeS-LCb6I/edit#response=ACYDBNgdaLqfGqsVibCiyMT4pzHTWJMuHiUhXxQ3WiYKaSk>

12.06.2018

Erasmus+ Mobility Report

What was the main language used during your mobility activity? *

English

Do you feel you have improved your skills in this language during your stay abroad? *

☒ Yes

☐ No, I was already fluent

☐ No

While staying abroad, did you improve your competence in other languages besides the main one used? *

☐ Yes

☒ No

Personal Development

I could easily adapted to a different culture *

1

2

3

4

5

I totally agree

☐☐☐☐☒

I totally disagree

12.06.2018

Erasmus+ Mobility Report

After having taken part in this mobility activity... *

- ☒ I am more able to adapt to and act in new situations
- ☐ I am more tolerant towards other persons' values and behaviour
- ☒ I am more open-minded and curious about new challenges
- ☒ I am more interested in knowing what happens in the world daily
- ☐ I am more able to cooperate with people from other backgrounds and cultures
- ☒ I am more interested in European topics
- ☐ I feel more European
- ☐ I am more aware of social and political concepts like democracy, justice, equality, citizenship, civil rights
- ☐ I can easily imagine working abroad at some point in the future
- ☒ I can easily imagine working in the country where I did my Erasmus+ period in the future
- ☒ I would like to work in an international context

Overall Comments

<https://docs.google.com/forms/d/1-xtTaHSffufH3VlKdZ31sWv6F6oWZoj7EDTeS-LCb6I/edit#response=ACYDBNgdaLqfGqsVibCiyMT4pzHTWJMuHiUhJxXQ3WiYKaSktr>

12.06.2018

Erasmus+ Mobility Report

How satisfied are you with your Erasmus+ mobility experience in general?

- ☒ Very satisfied
- ☐ Rather satisfied
- ☐ Neither satisfied nor dissatisfied
- ☐ Rather dissatisfied
- ☐ Very dissatisfied

Are you planning to take part in Erasmus+ mobility again? *

- ☒ Yes
- ☐ No
- ☐ Undecided

Do you think Erasmus+ programme contributes to European integration by providing intercultural learning environment? *

- ☒ Yes
- ☐ No
- ☐ Undecided

How your perception of European Union changed after mobility? *

I have learned a lot of information about EU and problems of EU, during mobility. Before the mobility, I was imagining the EU like a paradise. However, I realized there are a lot of challenges and problems to solve.

<https://docs.google.com/forms/d/1-xtTaHSffufH3V1KdZ31sWv6F6oWZoJ7EDTeS-LCb6I/edit#response=ACYDBNgdaLqfGqsVibCiyMT4pzHTWJMuHiUhJxXQ3WiYKaSktr>

12.06.2018

Erasmus+ Mobility Report

Do you think Turkey can be member of European Union? *

I don't think so. I know that there will be some meetings between Turkey and Brussels about Turkey to become a part of the EU. However, I think Turkey cannot be part of the EU for now because currently, Turkey has a lot of issues to solve before joining EU such as Syrian immigration, terrorist groups and etc.

After this mobility how do you define "being European"? *

at the same time, having different culture, history but having same problems and challenges.

During your mobility did you feel like you are "European"? How? *

I didn't feel like an European because It was a short term mobility.

Do you think Erasmus Mobility contributes to the europeanisation of the participants? *

Yes, especially long term mobilities.

Bu içerik Google tarafından oluşturulmamış veya onaylanmamıştır.

Google Formlar

<https://docs.google.com/forms/d/1-xtTaHSffufH3VlKdZ31sWv6F6oWZoJ7EDTeS-LCb6I/edit#response=ACYDBNgdaLqfGqsVibCiyMT4pzHTWJMuHiUhJxXQ3WiyKaSktr>

T.C.
ABDULLAH GÜL ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
ETİK KURUL KARARI

Sayı : 44591030-
Konu : Anket Çalışması.

11.02/2018

Sayın,
Uzman Nimet BULUT

İlgi: 16.02.2018 tarihli dilekçeniz.

İlgide kayıtlı dilekçeniz ve ekinde gönderilen anket kurulumuz tarafından değerlendirilmiş olup, Kurul Kararı yazımız ekinde gönderilmiştir.
Bilgilerinize rica ederim.

Prof. Dr. Dilek CİNDÖĞLU
Etik Kurul Başkanı

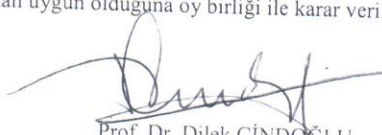
T.C.
ABDULLAH GÜL ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
ETİK KURUL KARARI

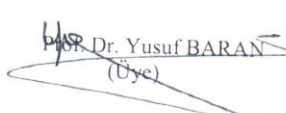
21.02.2018	14
------------	----

Üniversitemiz Etik Kurulu yukarıda belirtilen tarihte Etik Kurul Başkanı Prof. Dr. Dilek CİNDÖĞLU başkanlığında Üniversitemizde uzman olarak çalışan Nimet BULUT'un 16.02.2018 tarihli dilekçesini görüşmek üzere toplandı.

Gündeme Geçildi:

Yrd. Doç. Dr. Elif BENGÜ ile Uzman Nimet BULUT; 'Üniversitemizdeki öğrencilerin ve çalışanların Erasmus+ hareketlilik raporunu oluşturmak için AGÜ öğrencilerine ve çalışanlarına Google Form ile dijital formatta yapmak istedikleri anket değerlendirilmiş olup, bahse konu anket ile elde edilen bulgularla hazırlanan çalışmanın, yayına hazırlanması sürecinde üniversitenin adı ya da üniversitenin kurumsal kimliğinin açıkça ortaya çıkmasına yol açabilecek belirleyici özellikler kullanılmadan (şehir, ölçek vb.) ulusal/uluslararası bir dergide makale olarak yayınlanması ya da ulusal/uluslararası bir konferansta bildiri olarak sunulması talebinin etik açıdan uygun olduğuna oy birliği ile karar verildi.

Prof. Dr. Dilek CİNDÖĞLU
Komisyon Başkanı

Prof. Dr. Yusuf BARAN
(Üye)

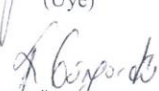

Prof. Dr. İrfan ALAN
(Üye)

Prof. Dr. Erk HACIHASANOĞLU
(Üye)

Doç. Dr. Alper UĞRAŞ
(Üye)

Doç. Dr. Hakan USTA
(Üye)

Yrd. Doç. Hande GÜREL
(Üye)

Ayşe GÜNGÖRDÜ
(Üye)

Dilek ŞENER NAR
(Üye)

KAYNAKÇA

Kitaplar

- AKÇAY, Belgin, ve GÖÇMEN, İlke, *Avrupa Birliği-Tarihçe, Teoriler, Kurumlar ve Politikalar*, Seçkin Yayıncılık, 2016.
- BÖRZEL, Tanja A. and RISSE, Thomas, “Conceptualizing the Domestic Impact of Europe”, *The Politics of Europeanization*, Oxford: Oxford Üniversitesi Yayınları, 2009.
- BULMER, Simon, “Theorizing Europeanization”, Paolo Graziano ve Maarten P. Vink, (Der.), *Europeanization: New Research Agendas*, Basingstoke: Palgrave MacMillan Yayınları, 2007.
- BURCHILL, Scott, “Liberalizm”, Scott Burchill & Andrew Linklater (der), *Uluslararası İlişkiler Teorileri*, 5. Baskı, İstanbul: Küre Yayınları, 2014.
- CARR, Edward H., *The Twenty Years’ Crisis 1919–1939: An Introduction to the Study of International Relations*, London: Macmillan. 1939.
- DINAN, Desmond, *Avrupa Birliği Tarihi*, Çev. Hale Akay, İstanbul: Kitap Yayınevi, 1. Basım. 2008.
- EITEL, Kathrin, *Cultural Globalization and the exchange program 'Erasmus': An institutional and cultural homogenization?*, 2010.
- ELIAS, Juanita and SUTCH, Peter, *International Relations-The Basics*, London and New York: Routledge, 2007.
- Erasmus+: Eğitim, Gençlik ve Sporda Avrupa Fırsatları*, AB Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığı (Türkiye Ulusal Ajansı), Ankara, 2017.
- European Commission, *Erasmus+ What’s in it for higher education? An Introduction for Students, Teachers and Staff in Higher Education*, Belçika: Publications Office of the European Union, Doi:10.2766/63892.
- European Commission, *The European Union Explained: Education, Training, Youth and Sport*, Brüksel, 2014.
- European Union, *Erasmus Changing Lives, Opening Minds for 25 Years*, Belçika: Publications Office of the European Union, 2012.
- FONTAINE, Pascal, *AB Nedir?*, Luxemburg: Avrupa Birliği Resmi Yayınlar Ofisi, 2010.
- GOLDSTEIN, Judith and KEOHANE, Robert O., *Ideas and Foreign Policy*, New York: Cornell Üniversitesi Yayınları, 1993.

- GRIFFITHS, Martin, ve O'CALLAGHAN, Terry, *International Relations: The Key Concepts*, London and New York: Routledge, 2012.
- GÜLER, Ahmet, HALICIOĞLU, Mustafa Bülent ve TAŞĞIN, Serkan, *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma*, 2. Baskı, Ankara: Seçkin Yayınları, 2015.
- GÜRBÜZ, Sait ve ŞAHİN, Faruk, *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri: Felsefe-Yöntem-Analiz*, 3. Baskı, Ankara: Seçkin Yayınları, 2016.
- HASS, Michael, *International Systems: A Behavioral Approach*, New York: Chandler Publishing. 1974.
- HILL, Christopher ve SMITH, Michael, *International Relations and the European Union*, New York: Oxford Yayınları, 2011.
- HORVATH, Zoltan, *Handbook On The European Union* Macaristan Millet Meclisi Yayınları, 2007.
- HURRELL, Andrew, "Norms and Ethics in International Relations", *Handbook of International Relations*, 2002. SAGE Publications. 28 Feb. 2011. <http://www.sageereference.com/hdbk_intlrelations/Article_n6.html>.
- KAHN, Peggy, *The European Union*, New York: Infobase Yayınları, 2008.
- KATZENSTEIN, Peter, *Cultural Norms and National Security: Police and Military in Post-War Japan*, Ithaca: Cornell Üniversitesi Yayınları.
- KATZENSTEIN, Peter, *The Culture of National Security-Norms and Identity in World Politics*, New York: Columbia Üniversitesi Yayınları, 1996.
- KEOHANE, Robert O., *International Institutions and State Power*, Boulder: Westview Yayınları, 1989.
- KEOHANE, Robert O., ve NYE Joseph, *Power and Interdependence: World Politics in Transition*, Boston, MA: Little, Brown.1977.
- KLOTZ, Audie, *Norms in International Relations: The Struggle Against Apartheid*. Ithaca: Cornell University Press. 1999.
- LOTH, Wilfried, *Building Europe-A History of European Unification*, Almanya: CPI Books GmbH.
- MARSHALL, Catherine ve ROSSMAN, Gretchen B., *Designing Qualitative Research*, 3. Baskı, CA: Sage Yayınları, 1999.
- MCCELLAND, Charles A., "International Relations: Wisdom or Science?," James Rosenau (ed.), *International Politics and Foreign Policy* (New York: The Free Press).1969.

- MCCORMICK, John, *Understanding The European Union- A Concise Introduction*, UK: Macmillan Education, 2014.
- MORGENTHAU, Hans, *Politics among Nations: The Pursuit of Power and Peace*, Chicago, IL: University of Chicago Press. 1985.
- NEUMAN, William Lawrence, *Social Research Methods: Qualitative and Quantitative Approaches*, 3. Baskı, USA: Allyn and Bacon Yayınları, 1997.
- NUGENT, Neill, *The Government and Politics of the European Union*, New York: Duke Üniversitesi Yayınları, 2006.
- ONUF, Nicholas, *World of Our Making: Rules and Rule in Social Theory and International Relations*, Kolombiya: Güney Caroline Üniversitesi Yayınları, 1989.
- ORAN, Baskın, *Türk Dış Politikası: 1919-1980*, İstanbul: İletişim Yayınları, 6. Basım, 2002.
- REUS-SMITH, Christian, “Konstrüktivizm”, Scott Burchill & Andrew Linklater, (Der.), *Uluslararası İlişkiler Teorileri*, 5. Baskı, İstanbul: Küre Yayınları, 2014.
- SCHIMMELFENNIG, Frank ve SEDELMEIER, Ulrich, *The Europeanization of Central and Eastern Europe*, Ithaca, New York: Cornell Üniversitesi Yayınları, 2005.
- SCHIMIDT, Brian C., “On the History and Historiography of International Relations,” Walter Carlsnaes, (Der.), *Handbook of International Relations*, Londra: SAGE Yayınları, 2002.
- STAAB, Andreas, “Preface”, *The European Union Explained*, Indiana Üniversitesi Yayınları, 2011.
- T.C. Avrupa Birliği Bakanlığı, *20 Soruda Avrupa Birliği Hedefi ve Günlük Yaşantımıza Etkileri*.
- T.C. Avrupa Birliği Bakanlığı, *AB Programları*, S.9.
- T.C. Avrupa Birliği Bakanlığı, *AB’ye Genel Bakış*, S.2.
- T.C. Avrupa Birliği Bakanlığı, *Katılım Sürecinde Müzakere Fasılları*, S.7. s.1.
- WATTS, Duncan, *The European Union*, İngiltere: Edinburgh Üniversitesi Yayınları, 2008.
- WENDT, Alexander, *Social Theory of International Politics*, Cambridge: Cambridge Üniversitesi Yayınları, 2001.
- WIT, Hans De, *Internationalization of higher education in the United States of*

America and Europe: a historical, comparative, and conceptual analysis. Westport, Conn: Greenwood Yayınları, 2002.

YIKILMAZ, Sibel *EU's Soft Power Instruments: Case Study of Funding Programs for Turkey*, Cologne Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Avrupa Çalışmaları ana Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2014. s.1-65

YILDIRIM, Ali ve ŞİMŞEK, Hasan, *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, 10. Baskı, Ankara: Seçkin Yayınları, 2011.

Yükseköğretim Kurulu, *Yükseköğretimde Yeniden Yapılanma: 66 Soruda Bologna Süreci Uygulamaları*, Ankara: YÖK, 2010.

Makaleler

ALEXIADOU, Nafsika, "Europeanization and Education Policy", *World Yearbook of Education 2005: Globalization and Nationalism in Education*, London: RoutledgeFalmer, s.128-146.

Avrupa Birliği, Amsterdam Antlaşması, Madde 149-150. 1 Mayıs 1999.

"Avrupa Topluluklarını Kuran Temel Antlaşmalar", *Avrupa Topluluklarına İlişkin Temel Belgeler*, C.1., s.95-6. <https://www.ikv.org.tr/images/files/A2-tr.pdf>.

BÖRZEL, Tanja A., "How the European Union Interacts with Its Members?", *IHS*, Viyana, 2003.s.1-22.

BÖRZEL, Tanja A., "Pace –Setting, Foot-Dragging, and Fence-Sitting: Member State Responses to Europeanization", *JCMS*, C.40, S.2, 2002., s.193-214.

CECHIN-CRISTA, Persida, MIHUT, Aurel, DOBRIN, Gabriel Ionel ve BLAJ, Sorin, "The Social Policy of the European Union", *International Journal of Business and Social Science*, C.4. S.10., USA, 2013. s.16-25.

CHARLIER, Jean –Emile ve CROCHE, Sarah, "How European Integration Is Eroding National Control over Education Planning and Policy", *European Education*, C. 37, S. 4, 2005. s.7-21.

CHECKEL, Jeffrey T., "Norms, Institutions, and National Identity in Contemporary Europe", *International Studies Quarterly* S.43. 1999, s.83-114.

CHECKEL, Jeffrey C., "The Constructivist Turn in International Relations Theory", *World Politics*, C. 50, S.2, 1998, s.324-348.

Commission of the European Communities, "Final Report From the Commission on the Implementation of the Socrates Programme 1995-1999", *Report From the Commission*, S.75, Brüksel, 2001, s.1-30.

- Commission of the European Communities, “The Concrete Future Objectives of Education Systems”, *Report From the Commission*, S. 59, Brüksel, 2011. s.1-17.
- COPELAND, Dale C., “The Constructivist Challenge to Structural Realism”, *International Security*, C.25, S.2, s.187-212.
- ÇANKAYA, Seda, KUTLU, Önder ve CEBECİ, Esra, “The Educational Policy of European Union, *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, C.174, 2015, s.886-893.
- “Education and training: the success of the Lisbon strategy hinges on urgent reforms”, Brüksel, IP/03/1520. 2003. s.1-3.
- “Erasmus+: Eğitim, Gençlik ve Sporda Avrupa Fırsatları”, AB Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığı (Türkiye Ulusal Ajansı), <http://www.ua.gov.tr/docs/default-source/baskanlik/erasmus-e%C4%9Fitim-gen%C3%A7lik-.pdf?sfvrsn=0>, Ankara, 2016, s.1-48.
- European Commission, “Commission Implementing Decision of 17.8.2017 on the adoption of the 2018 annual work programme for the implementation of "Erasmus+": the Union Programme for Education, Training, Youth and Sport” S. 5652, Brüksel, 17/08/2017. s.1-137.
- European Commission, “Erasmus Facts, Figures and Trends: The European Union Support for Student and Staff Exchanges and University Cooperation in 2013-2014”, 2015. s.1-40.
- European Commission (EC), “European Social Policy-White Paper”, Brüksel: Avrupa Komisyonu, 1994.
- FINNEMORE, Martha ve SIKKINK, Kathryn “International Norm Dynamics and Political Change”, *International Organisation*, 1998. s. 887-917.
- FLOCKART, Trine, “Europeanization or EU-ization? The Transfer of European Norms across Time and Space”, *Journal of Common Marjet Studies*, C.48, S.4., 2010, s.787-810.
- GARBEN, Sacha, “The Bologna Process and The Lisbon Strategy: Commercialisation of Higher Education Through The Back Door?”, 2011, s.209-230.
- HEINZE, Torben ve KNILL, Christoph, “Analysing the differential impact of the Bologna Process: Theoretical considerations on national conditions for international policy convergence”, 2008. C.56.S.4. s.493-510.

- HOFFMAN, Mark, "Restructuring, Reconstruction, . Reinscription, Rearticulation: Four Voices in Critical International Theory", *Millennium: Journal of International Studies*. 1991.C.20, S.2., s.169-185.
- HOFFMAN, Stanley, "The Crisis of Liberal Internationalism", *Foreign Policy*, C.98. 1995. s.159-178.
- HOPH, Ted, "The Promise of Constructivism in International Relations Theory", *International Security*, C. 23, S.1, 1998, s.171-200.
- KRATOCHWIL, Friedrich, "The Embarrassment of Changes: Neo-realism as the Science of Realpolitik Without Politics", *Review of International Studies*, C.19, S.1, s. 63-80.
- LISKA, George "The Heroic Decade and After: International Relations as Events, Discipline, and Profession," SAIS, 1966, C.10, s.5-11.
- LITTLE, Richard, "Historiography and International Relations", *Review of International Studies*, C. 25, S. 2. 1999. s.291-299.
- MACNEAL, Edward, "Foundations of A Theory of Decision Making," *et Cetera*, C.54, S.3. 1997.s.312-332.
- MEDRANO, Juan Diez, "Europeanization and the Emergence of a European Society", 2008. s.1-28. <https://ecpr.eu/Filestore/PaperProposal/9bcdec60-d3e8-4edd-bbed-3eb316ae98b1.pdf>.
- OLLIKAINEN, Aaro, "European Education, European Citizenship? On the Role of Education in Constructing Europeanness", *European Union*, C.32, S.2., 2000. s.6-21.
- ÖZDEMİR, Murat, "Nitel Veri Analizi: Sosyal Bilimlerde Yöntembilim Sorunsalı Üzerine Bir Çalışma", *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, S.11, s.323-343.
- RADAELLI, Claudio M., "Whither Europeanization? Concept Stretching and Substantive Change", *European Integration Online Papers*, C.4, S.8, 2000, s.1-25.
- REUS-SMITH, Christian, "The Strange Death of Liberal International Theory", *European Journal of International Relations*, C. 12, S. 3. 2001. s.573-593.
- REUS-SMITH, Christian ve PRICE, Richard, "Dangerous Liaisons? Critical International Theory and Constructivism", *European Journal of International Relations*, Londra SAGE Yayınları, 1998, C.4, S.3, s.259-294.
- SAĞLAM, Mustafa, vd., "Avrupa Birliği Eğitim Politikaları ve Türk Eğitim Sistemine Etkileri", *Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*. Aralık 2011, C. VIII, S. I, s.87-109. <http://efdergi.yyu.edu.tr>.

STIRK, Peter, “The Westphalian Model, Sovereignty and Law in Fin-de-siècle German International Theory”, *International Relations*, C. 19, S. 2. 2005.s. 153-172.

STRANG, David ve MEYER, John W., “Institutional Conditions for Diffusion”, *Theory and Society*, S.22. 1993. s.487-511.
<http://people.soc.cornell.edu/strang/articles/Institutional%20Conditions%20for%20Diffusion.pdf>.

T.C. Avrupa Birliği Bakanlığı, Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığı, “Erasmus+ Ana Eylem 1: Bireylerin Öğrenme Hareketliliği, Program Ülkeleri Arasında Yükseköğretimde Öğrenci ve Personel Hareketliliği Yükseköğretim Kurumları için Uygulama El Kitabı”, 2017. s.1-43.

“The Bologna Declaration of 19 June 1999-Joint Declaration of European Ministers of Education”, *The European Higher Education Area*, http://www.magna-charta.org/resources/files/BOLOGNA_DECLARATION.pdf

“Treaty of Lisbon”, *Official Journal of the European Union*, C 306., C.50. 17.12.2007., Madde: 165. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2007:306:FULL:EN:PDF>

WALLACE, Hellen, “Europeanization and Globalization,: Complementary or Contradictory Trends”, *New Political Economy*, C.5, S.3.s.369-382.

WENDT, Alexander, “Anarchy is What States Make of It: The Social Construction of Power Politics”, *International Organization*, C. 46, S. 2. 1992. s.391-425.

WENDT, Alexander, “Collective Identity Formation and the International State” *American Political Science Review*, C.88, S. 2. 1994. s.384-396.

WENDT, Alexander, “Constructing International Politics”, *International Security*, C.20, S.1,1995. s.71-81.

WERNER, Pierre, “Statement to the conference of Heads of State or Government”, Lahey, 1 Aralık 1969. Luxemburg: Bilgi ve Basın Hizmetleri, Aralık 1969, s. 3-7.

WIENER, Antje, “The Contested Meanings of Norms, Comparative European Politics”, C.5, 2007. s.1-17.

İnternet Siteleri

“2014-2020 Dönemi AB Programları”, *Türkiye Cumhuriyeti Avrupa Birliği Bakanlığı*, https://www.ab.gov.tr/2014-2020-donemi_49874.html. (Erişim Tarihi: 13/03/2018).

European Commission, Strategic Framework-Education and Training 2020, http://ec.europa.eu/education/policy/strategic-framework_en, (Erişim Tarihi: 01/11/2017).

European Commission, “The Community’s COMETT Programme”, *Press Release Database*, http://europa.eu/rapid/press-release_IP-93-1041_en.htm?locale=en, (Erişim Tarihi: 05.11.2017)

“Erasmus+ Programı (2014-2020)”, *Türkiye Cumhuriyeti Avrupa Birliği Bakanlığı*, https://www.ab.gov.tr/-erasmus_49613.html , (Erişim Tarihi: 13/03/2018).

“Gen Y’s Guide”, <http://guideforgeny.sabanciuniv.edu/projects>. (Erişim Tarihi: 11/06/2018).

Kalliopi Koufa Foundation, “Jean Monnet Project: Discourses on European Union and Human Rights, 2012, <http://www.koufafoundation.org/jmp-eng/> (Erişim Tarihi: 11/06/2018).

Maastricht Antlaşması,
https://www.tbmm.gov.tr/kutuphane/AB/Maastricht_Anla%C5%9Fmasi.pdf,
(Erişim Tarihi: 23/03/2018).

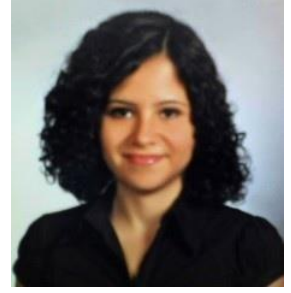
“The Magna Charta Universitatum”, <http://www.magna-charta.org/magna-charta-universitatum>, (Erişim Tarihi: 01/11/2017).

ÖZGEÇMİŞ

Nimet BULUT

Adres

Barbaros Mah. Kaldırım Cad. Çimen
Apt., 32/20, Kocasinan, Kayseri
Cep: (554) 436 19 54
e- posta: nimetpoyraz3@gmail.com
nimet.poyraz@agu.edu.tr

EĞİTİM BİLGİLERİ

2014-.....	Erciyes Üniversitesi, Kayseri, Yüksek Lisans, Uluslararası İlişkiler
2009-2013	Bilkent Üniversitesi, Ankara Lisans, İngiliz Dili ve Edebiyatı, CUMGPA: 3.28/4.00,
Kapsamlı Burs (%100)	
2005-2009	Ahmet Eren Anadolu Lisesi, Kayseri, 98/100

İŞ DENEYİMİ

Eylül 2013-....	Abdullah Gül Üniversitesi, Gençlik Fabrikası, Erasmus Ofisi, Erasmus Kurum Koordinatör Yardımcısı
Nisan 2013-Mayıs 2013	Bilkent Cyberpark, Stajyer, Çevirmen, Ankara İnternette bulunabilirlik ile ilgili çalışmalar yapan SEOZEO ekibinin çevirilerini yaptı.
Ekim 2012-Nisan 2013	Bilkent Üniversitesi Kariyer Merkezi, Öğrenci Çalışma Programı (ÖÇP), Yardımcı Öğrenci, Ankara - Kariyer Merkezi Organizasyonlarında aktif görev ve sorumluluk aldı. - İş Alanları Tanıtım Günleri, Kişisel Gelişim Günleri ve Kariyer Fuarı gibi Kariyer Günleri etkinliklerinin öğrenci anketlerini değerlendirdi. - Etkinliklere katılarak GE250/251 Üniversite Yaşamı I/II dersleri için puan toplayan öğrencilerin STARS üzerinden puanlarının verilmesinde görev aldı. - Kişisel Gelişim Günlerine katılarak ödül almaya hak kazanan öğrencilerin belirlenmesi ve bu öğrencilere ödülleri verilmesine yardımcı oldu. - Mezun Takip Çalışması kapsamında mezunlarla iletişime geçti. - Firma iş ve staj ilanlarını dosyaladı, günlük ofis işlerinde yardımcı oldu. - İnsan Kaynakları gazetelerini takip ederek öğrencileri ilgilendiren haberlerden köşe hazırladı.

- Kariyer Merkezi duyurularını ve firma afişlerini hazırladı ve bunları üniversite içerisindeki Kariyer Merkezi duyuru panolarına astı. Panoların günlük kontrollerini yaptı.
- Kariyer Merkezinin telefonlarını yanıtladı, merkeze gelen öğrencileri karşıladı ve ilgili kişilere yönlendirdi.
- Haftalık öğrenci çalışma programı çizelgesini düzenledi.

Mayıs 2011-Ekim 2012

Bilkent Üniversitesi Yurtlar Müdürlüğü, ÖÇP, Yardımcı Öğrenci, Ankara

- Yurt danışmasında görev aldı, yurttan kalan öğrencilere yardımcı oldu, öğrencilerin yurda giriş ve yurttan ayrılma belgelerini dosyaladı.

Ekim 2011-Kasım 2011

The Kidland Publishing, Yarı Zamanlı, Çevirmen, Ankara

- “Toby and Tilly” kitabının çevirisinde görev aldı.

BECERİ VE YETENEKLERİ

Bilgisayar

Microsoft Office Uygulamaları, Windows 7

Yabancı Dil

İleri düzeyde İngilizce, orta düzeyde İspanyolca, başlangıç düzeyde Almanca

DİĞER BİLGİLER

Akademik Başarı ve Sertifikaları

- ÖSS Türkiye 111.si, 2009
- YDS, 91.25/100, Eylül 2014
- ALES, 89.43/100 Sözel Mayıs 2013
- YÖKDİL, 97,5/100, Temmuz 2017
- Ahmet Eren Anadolu Lisesi Mezuniyeti Okul 2.si, 2009
- Bilkent Üniversitesi Şeref Sertifikaları, 2009-2013
- “Bilkent Üniversitesi Anglo-Amerikan Edebiyatı Konferansı”, Moderatör, 2011-2013

- Bilkent Üniversitesi Kariyer Merkezi Kariyer Bilinci ve Kişisel Gelişim Belgesi 2011, 2013
- ODS Eğitim, 16 Saatlik Avrupa Birliği Proje Hazırlama ve Yönetme Eğitimi, Mayıs 2011
- Bilkent Üniversitesi Türkçe Topluluğu Diksiyon Kursu Katılım Belgesi, 2010
- Bilkent Üniversitesi Kariyer Merkezi İş Alanları Tanıtım Günleri Katılım Belgesi, 2010

Kişisel Özellikleri

Azimli, disiplinli, güvenilir, sorumluluk sahibi, araştırmacı

İlgi Alanları ve Sosyal Etkinlikleri

- Bilkent Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı, “Blood Wedding” oyununda Young Girl karakterini oynadı, 2012
- Bilkent Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı, “The Salvation of Stephen Dedalus” oyununda Eileen karakterini oynadı, 2012
- Bilkent Üniversitesi Astronomi Topluluğu Sekreteri, 2010-2011
- Bilkent Üniversitesi Edebiyat ve Çeviri Topluluğu üyesi, 2011-2012
- Türk Sanat Müziği dinleme, Osmanlı Tarihi hakkında kitaplar okuma, tiyatroya gitme

Uluslararası Norm İnşasında Kültürel Benzerlik: Erasmus+'ın AB Bütünleşme Sürecine Etkileri

ORIGINALITY REPORT

17%	16%	8%	10%
SIMILARITY INDEX	INTERNET SOURCES	PUBLICATIONS	STUDENT PAPERS

PRIMARY SOURCES

1	ec.europa.eu Internet Source	1%
2	aspe2.llpmanager.it Internet Source	1%
3	www.ab.gov.tr Internet Source	1%
4	ico.metu.edu.tr Internet Source	<1%
5	digital.lib.washington.edu Internet Source	<1%
6	www.researchgate.net Internet Source	<1%
7	docplayer.biz.tr Internet Source	<1%
8	www.susendanismanlik.com Internet Source	<1%
9	www.joomag.com	

ll.